

ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

μαρς 1988

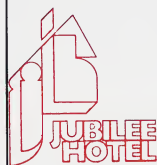
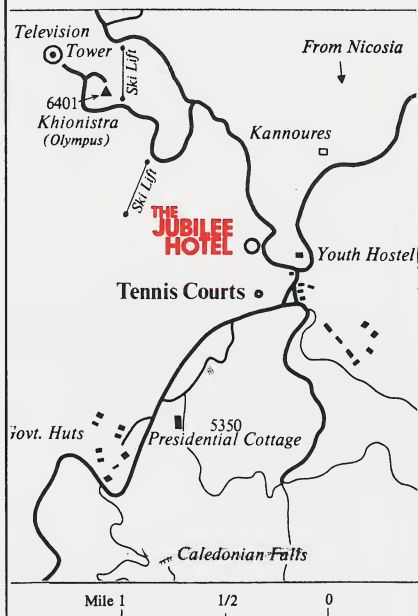
τεύχος 32ο

τιμή 1 λίρα

• παραφανίες θεοδωρακή
ελευθερή ραδιοφωνία •
ο ρόλος των τουρκο-
κυπρίων στο κυπριακό
και μια συνέντευξη •
νταβός κήτη • περε-
στρόϊκα και σταλινικές
εκκαθαρίσεις • η κύ-
προς κάποτε • μνημές
της παλαιστίνης • ο Γι-
γενής των αρμενίων •
μνημές πολέμου • τα
κατασκοπευτικά αντικείμενα
• και δύο πρωτομα-
γίες από την αρχαιο-
θική •

Distance from Larnaca Airport 80 miles
(under two hours drive)
Distance from Nicosia 48 miles (one hour's drive)
Distance from Limassol 35 miles (45 minutes drive)

TROODOS CYPRUS
Tel: 054-21647
Telex: 4044 Jubilee CY

ΓΚΑΜΕΡΥ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

KANAPH 13, ΛΕΜΕΣΟΣ, ΤΗΛ. 051-52667

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟ
ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ

ΤΩΡΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

1. Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ 2. ΑΠΑΝΤΑ

εκδόσεις Χρ. Ανδρέου

ΔΕΛΤΙΟ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Προς
Εκδόσεις Χρ. Ανδρέου
Ρηγαίνης 64Α
Λευκωσία Τ.Κ. 2298
Τηλ. 476105 - 466648-9

Παρακαλώ όπως μου αποστείλετε το όξιμο έργο για τον εθνικό μας ποιητή Βασίλη Μιχαηλίδη ολοκληρωμένο και σε πολυτελή βιβλιοδέσμη. Μαζί με τα βιβλία να μου παραδοθούν ΔΩΡΕΑΝ τα πέντε τεύχη της εφημερίδας «ΔΙΑΒΟΛΟΣ» που εξέδωσε ο ποιητής το 1888.

Συμφωνώ να πληρώσω £25 για όλα τα πιο πάνω. Η πληρωμή μπορεί να γίνει τoις μετρητοίς ή με 2 μηνιαίες δόσεις.

Ενδιαφερόμαι για 1, 2, 3, 4, 5, σειρές (βάλετε σε κύκλο ότi σας ενδιαφέρει).

Όχι/μην -----

Όδος ----- αρ. -----

Περιοχή ----- πόλις/χωριό -----

Τηλ. οικίας ----- τηλ. εργασίας -----

Υπογραφή -----

Ζητούνται συνεργάτες
πρωτόνοι ή απογευματινοί
ή μερικής απασχόλησης
για προώθηση των
εκδόσεων
μας

Κυπρο-Παλαιστινιακή Εμπραχτη Αλληλεγγύη ΚΥΠΕΑ: ημερολόγιο

19 του Φλεβάρη
Ιδρυση Προπαρασκευαστικής Επιτροπής
για τη Δημιουργία Μόνιμης Επιτροπής
Εμπραχτης Συμπράτασης.

25 του Φλεβάρη
Ομάδα γιατρών διαμαρτύρεται μπροστά
από την πρεσβεία του Ισραήλ ενάντια
στη διοργάνωση μιάς διάλεξης για
ιατρικά θέματα μέσα στη πρεσβεία.
25-26-27 του Φλεβάρη
Τριήμερη εκδήλωση διαμαρτυρίας στη
πλατεία ελευθερίας που κορυφώθηκε με
δυναμική πορεία ενάντια στη πρεσβεία.

28 του Φλεβάρη
Ανοιχτή συγκέντρωση στο ξενοδοχείο
Κράουν στην οποία μίλησαν ένας
απελαθής Παλαιστίνιος και ο Βαγγέλης
Κουρής της «Διεθνούς Επιτροπής
Ερευνας» για τα εγκλήματα του Ισραήλ.

8 Μαρτίου
Καθηστική εκδήλωση στη πλατεία
ελευθερίας σε αλληλεγγύη με τις
γυναίκες της Παλαιστίνης.

13 Μαρτίου
Ιδρυτική Συνέλευση της ΚΥΠΕΑ.

17 Μαρτίου
Συμμετοχή σε εκδήλωση της ΔΕΟΚ
ενάντια στη εργοδότηση Κυπρίων
απεργοσπαστών στο Ισραήλ.

28 Μαρτίου
Συναυλία υποστήριξης στη Παλαιστίνη με
τη συμμετοχή πολλών τραγουδιστών.

28-29 Μαρτίου
Καθηστική εκδήλωση στη πλατεία
ελευθερίας για τη «μέρα της γης», μαζί
με 17 άλλες οργανώσεις

20 Απριλίου
Διαμαρτυρία έξω από το ξενοδοχείο
«Λήδρα» όπου δίνονταν δεξίωση για τα
40χρονα του ισραηλτικού κράτους

21 Απριλίου
Ομιλία από Μ.Τεμπριώτη στη
Παιδαγωγική Ακαδημία σε εκδήλωση που
οργάνωσε η ΣΕΦΕΚ (Συντονιστική
Επιτροπή Φοιτητικών Ενώσεων Κύπρου).

Σύνδεσμος Αλληλεγγύης με τη Νικαράγουα: ημερολόγιο

19 Μαρτίου
Καθηστική εκδήλωση μπροστά από την
αμερικανική πρεσβεία ενάντια στην
αποστολή γιάνκηδων στην Ονδούρα.

19 - 30 Μαρτίου
Στον 'Ηριδανό' έκθεση φωτογραφίας
της Νικαράγουας του ελβετού Ζαν Μόρ.
Και φυσικά ούτε και η στάση της
κυβέρνησης αναμενόνταν
εξιοπραπέστερη παρά το ότι
μεσολάβησε και μια... 'αλλαγή', κατά την
ορολογία του προηγούμενου μήνα.
Επείσχυνη λοιπόν η παρουσία της
κυβέρνησης στη δεξίωση με ισχυρή
ανώτερη αντιπροσωπεία που
αποτελούσαν οι υπουργοί εσωτερικών και
δικαιοσύνης, Βενιαμίν και Χρυσάνθου
καθώς και ο διευθυντής του Υπουργείου
Εξωτερικών Ανδρέας Μαυρομμάτης. Ως
αναμενόνταν ο ΔΗΣΥ τίμησε την
εκδήλωση με τους Κληρίδη,
Ιεροδουκάνου και Μάτση. Παρούσες οι
σημαντικότερες δικτικές πρεσβείες και
μερικές δεκάδες επιχειρηματίες - μια
παρέλαση μερσεντές και άνω. Απείχαν
το ΑΚΕΑ, η ΕΔΕΚ και το ΔΗΚΟ. Απ' ότi
πληροφορούμαστε ο Αχιλλέας
Κυπριανού δεν πήρε πρέφα ότι υπήρχε
εντολή της ηγεσίας του κόμματος για
αποχή και παρα-σπόνδισε

4 Απριλίου
Στο Εναλλάξ: φαγητό και μουσική από
τους 'Λος Χρυσάλλιδος'

15 Απριλίου
Στη 'Ηχώ - 75' Λεμεσού: προβολή
βιντεοκασέτας για την αμερικανική
επέμβαση στη Νικαράγουα και ομιλία με
θέμα τις τελευταίες εξελίξεις στη
Νικαράγουα από την ακόλουθο της
νικαρουανής πρεσβείας στη Κύπρο (ή
έδρα της πρεσβείας είναι στη
Γιουγκοσλαβία) Αδιλία Σόλις.

6 του Μάη - 6 του Ιούνη
Έκθεση φωτογραφίας με θέμα τη
Νικαράγουα του Ζαν Μορ στη γκαλερί
'Κάστορας' στη Λεμεσό.

Σημ: οι εκδηλώσεις στη Λευκωσία οργανώθηκαν
από το σύνδεσμο της Λευκωσίας και οι
εκδηλώσεις στη Λεμεσό από τον σύνδεσμο
Λεμεσού. ●

Χαΐλ Ισραήλ

Όσοι δεν έχουν ήδη πεισθεί από τη
40χρονη ιστορία του Ισραήλ ότι αυτό το
κράτος είναι μια κλίκα φονιάδων του
χειρίστου είδους, δεν θα άλλαξαν βέβαια
 γνώμη λόγω μιας ακόμα δολοφονίας
έτσι κι αν ο σκοτωμένος ήταν ο Αμπού
Τζιχάντ. Και βέβαια οι ανηδράσεις της
κυπριακής κοινωνίας δεν δάταν
εντονότερες απ' ότi όταν πριν από λίγο
καρό δολοφονούνταν οι τρεις
Παλαιστίνιοι στη Λεμεσό και
δυναμιζόνταν το πλοίο της επιστροφής.
Και φυσικά ούτε και η στάση της
κυβέρνησης αναμενόνταν

εξιοπραπέστερη παρά το ότι
μεσολάβησε και μια... 'αλλαγή', κατά την
ορολογία του προηγούμενου μήνα.
Επείσχυνη λοιπόν η παρουσία της
κυβέρνησης στη δεξίωση με ισχυρή
ανώτερη αντιπροσωπεία που
αποτελούσαν οι υπουργοί εσωτερικών και
δικαιοσύνης, Βενιαμίν και Χρυσάνθου
καθώς και ο διευθυντής του Υπουργείου
Εξωτερικών Ανδρέας Μαυρομμάτης. Ως
αναμενόνταν ο ΔΗΣΥ τίμησε την
εκδήλωση με τους Κληρίδη,
Ιεροδουκάνου και Μάτση. Παρούσες οι
σημαντικότερες δικτικές πρεσβείες και
μερικές δεκάδες επιχειρηματίες - μια
παρέλαση μερσεντές και άνω. Απείχαν
το ΑΚΕΑ, η ΕΔΕΚ και το ΔΗΚΟ. Απ' ότi
πληροφορούμαστε ο Αχιλλέας
Κυπριανού δεν πήρε πρέφα ότι υπήρχε
εντολή της ηγεσίας του κόμματος για
αποχή και παρα-σπόνδισε

'προδώνοντας' και το Κολώτα που στη
συγκέντρωση της 20ης του Μάρτη για
τη δολοφονία του Τζιχάντ δεν δίστασε
(προς έκπληξη μου) να κατηγορήσει το
Ισραήλ για κρατική τρομοκρατία. Παρά
την αποχή τους από το ισραηλτικό
πάρτυ, σχεδόν εξ' ίσου απόντα ήταν και
τα τρία κόμματα, από την εκδήλωση
διαμαρτυρίας που οργάνωσε η ΚΥΠΕΑ
μπροστά από το ξενοδοχείο 'Λήδρα'
(παπαδες) όπου δίνονταν η δεξίωση.
Μικρή εξαίρεση η ΕΔΕΚ που έστειλε
τους μιτσιούς.

Η εκδήλωση διαμαρτυρίας συγκέντρωσε
καμιά 70ρια άτομα. Παρά την αδυναμία
της να παρεμποδίσει αποτελεσματικά
την δεξίωση, εν τούτοις υποχρέωσε
τους Ισραηλίτες να γιορτάσουν
περικυκλωμένοι από υπερδρακόνους
αστυνομικούς (και την ΜΜΑΔ
καιροφυλαχτούς εις τους πέριξ
αγρούς).

Αλλά... η πρεσβεία του Ισραήλ πρέπει να
αποπεμφθεί, να τη δώσουμε δηλαδή. ●

Τρία χρόνια "Εντός των τειχών" έκλεισαν αυτή την
Πρωτομαγιά.

Θα έπρεπε ίσως να κάνουμε ένα απολογισμό..

...ίσως.

Κωστής Αχνιώτης

Φωτ. εξωφύλλου: Νίκου Αβρααμίδη
από την έκθεσή του στη γκαλερί
El Greco

μήης 1988
τεύχος 32ο
τιμή τεύχους -£1.00

«Εντός των τειχών».
Το μηνιαίο περιοδικό της Παλιάς Λευκωσίας
Διεύθυνση: Μίνωος 6B, Παλιά Λευκωσία
Τηλ: 431278

- διευθύνεται από συνταχτική επιτροπή
- υπεύθυνος για το νόμο : Κωστής Αχνιώτης
- για τα υπογραμμένα κείμενα ευθύνονται οι συγγραφείς τους
- τεχνική επιμέλεια : Printed Matters (desktop publishers)

περιεχόμενα:

• Στο πόδι	1
• Οι παραφωνίες Θεοδωράκη, τα παρατράγουδα Νταβός και μια παρδαλή χορωδία Μάριος Τεμπριώτης-Κωστής Αχνιώτης	4
• Ελεύθερη ραδιοφωνία. Να πάρουμε το λόγο που μας ανήκει Κώστα Βενιζέλου	6
• Συνέντευξη με τον Niyazi Kizilyurek	8
• Ο ρόλος των Τουρκοκυπρίων στη λύση του κυπριακού Niyazi Kizilyurek	10
• Χρ. Χριστοδουλίδης: ένα θύμα των σταλινικών εκκαθαρίσεων Αλέξης Αυγερινός	12
• Νταβός: ουδέν καλόν αμιγές κακού Α. Χρόνης	16
• Μια περστρο-ικανή συζήτηση Κωστής Αχνιώτης	19
• Κύπρος 1928 - 1952 - 1956	20
• Μιά άπιπλη διαδρομή στο Ρόγιαλ Κωστής Αχνιώτης	22
• Εικόνες της Ιερουσαλήμ Εύη Μανιάτη	24
• Δαβίδ ο Σασούνιος Γιώργος Μολέσκης	26
• Από την ταινία: «Λεπτομέρεια στην Κύπρο» Ένας διάλογος Πανίκος Χρυσάνθου	32
• Κατασκοπευτικά αινίγματα Λεόντιος Παύλου	34
• Κλωστές στην ανέμη Λεόντιος Παύλου	35
• Αρχαιοθήκη: Πρωτομαγιά 1925 και 1949	36
• Το λαλώ: Αλληλογραφία	39

οι παραφωνίες Θεοδωρακη τα παρατραγουδα Νταβος και μια παρδαλη χορωδία

μαριος τεμπριωτης - κωστής αχνιωτης

Πάει πια η δεκαετία της εφηβείας μας - εκείνη του 60 για να τα λέμε όλα - όπου με κάθε ευκαιρία σιγοτραγουδούσαμε Θεοδωράκη για να τσαντίσουμε τους εθνικιστές δασκάλους μας και λίγο αργότερα τους εισαγόμενους αξιωματικούς μας. Πάλιωσε κι η μουσική του Θεοδωράκη, πάλιωσε κι ο ίδιος, ακόμα κι ο ΔΗΣΥ βάζει Θεοδωράκη στα συλλαλητήρια του. Πηγαίναμε λοιπόν να τον ξεγάσουμε όταν πάντα κάποιους τρόπους εύρισκε να μας θυμίζει την ύπαρξη του με διάφορα, πολιτικά κυρίως, πυροτεχνήματα. Το τελευταίο απ' αυτά τα περί δικαιώματος της Τουρκίας να επέμβει στην Κύπρο.

Μ' αφορμή το γεγονός - κοτσάνα είδαμε στην Κύπρο για πρώτη ίσως φορά από το 74 τη σύσταση μιας παρδαλής χορωδίας, απελευθεροφανούς και ανακράζουσας ένα πολιτικό λόγο ανασυρμένο από τους καλάρους σκρήςτων των προπερασμένων δεκαετιών. Δεν μπορούμε να μην σημειώσουμε ότι πολλοί από τους χορωδούς, ίσως οι περισσότεροι, ήταν απ' αυτούς που χαίρονταν όταν ο Θεοδωράκης ήταν στα σίδερα και στους ήχους του «χτυπούν τα βράδια στην ταράτσα τον Ανδρέα» απαντούσαν γελώντας με το «έχω μια αδελφή, κουκλίτσα αληθινή» και ανάγραφαν στους τοίχους «Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών» κι άλλα τινά του είδους. Μαζί μ' αυτά τα εοκαβήτικα κατακάθια ανασύρθηκαν από τη ναφθαλίνη διάφοροι γη-ραλέοι της πρώτης ΕΟΚΑ, αγωνιστές και διανοούμενοι και άλλοι οπαδοί του Κολοκοτρώνη και λοιποί προσφάτως κινητοποιημένοι στις προεκλογικές ανάγκες του τέως κυβερνώντος κόμματος. Διαπιστώσεις που μπορούν να γίνουν από πρώτο χέρι χωρίς να χρειάζεται να ανατρέξουμε σε πηγές και ντοκουμέντα - ο χρόνος γαρ βραχύς εστί. Δίπλα απ' αυτούς κορδωτοί, οπαδοί της αντιστασιακής ΕΔΕΚ και λοιπών προσφυγικών σωματείων, κρατούσαν το ίσο, θεωρώντας ίσως ότι αυτοί που έκλεισαν το δρόμο προς Πενταδάχτυλο - Κερνεία κρατούν το μυστικό του ανοίγματος του.

Ας επιστρέψουμε όμως στον Ψηλό. Δεν χρειάζεται να επιχειρηματολογήσει κανένας για το λαθεμένο, άτοπο και ανόητο των δηλώσεων του, περί δικαιώματος της Τουρκίας να εισβάλει στη Κύπρο. Νομικιστικά ασφαλώς, καθώς θα ξέριε κι

ο Μίκης, ακόμα κι αυτό το σύνταγμα της Ζυρίχης μιλά για «ενέργειες των εγγυητριών δυνάμεων προς αποκατάσταση του συντάγματος» κι όχι για στρατιωτική εισβολή - κατοχή κι ασφαλώς όχι για την επιβολή άλλου συντάγματος. Ασάφειες βέβαια υπάρχουν στο συνταγματάκι αυτό αλλά όχι τέτοιες που να επιτρέπουν σύγχυση τέτοιου μεγέθους ακόμα και σ' Αυτόν, το μαίτη της πολιτικής κοτσάνας.

Υποψιαζόμαστε ότι το κύριο μέλημα του Μίκη είναι η εμπέδωση της ελληνοτουρκικής φιλίας, πράγμα που μας ενδιαφέρει και πολύ μάλιστα. Εξ ου και η αγωνία

μας να μη διασύρεται και να μην γελοιοποιείται, να μην υποκύπτει στα συμπεριλαμβανόμενα του ελληνικού και τουρκικού κρατισμού και αστικού καιροσκοπισμού, να μην αποκόρπεται τις ευθύνες της άρχουσας τάξης είτε από τη μια είτε από την άλλη πλευρά του Εβρου σ' ότι αφορά την πολεμική αντιπαράθεση αλλά και τα δεινά που υφίσταται η χώρα μας.

Διακρίνουμε ακόμα ότι πίσω από την ομολογία του Μίκη «φταίμε και μες» κρύβεται ένας σταλινογενής μεγαλοϊδεατισμός που δεν του επιτρέπει να αντιληφθεί τις «λεπτές αποχρώσεις του γκρι-

ζου». Ναι το πραξικόπημα σήμαινε ελληνική εισβολή, κι αμφισβήτηση της ανεξαρτησίας μας σαν χώρας και σαν λαού. Ναι η Τουρκία μ' αυτή τη δικαιολογία εισέβαλε και κατέχει τη μισή μας πατρίδα. Όμως κι οι δυό χορεύουν σε ξένο οικόπεδο και δε μπορεί να γίνει νοητό οι πράξεις του ενός, να εξισορροπούν τις πράξεις του άλλου, εις βάρος μας.

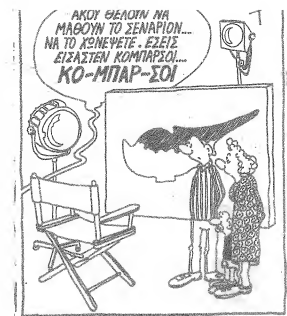
Μ' αυτό δεν θέλουμε να πούμε ότι οι Κύπριοι, κι ειδικότερα οι Ελληνοκύπριοι προ του πραξικοπήματος δεν έχουν τη δική τους τεράστια ευθύνη και οι απόψεις του διεθνούς εργατικού και δημοκρατικού κινήματος είναι καλοδεχούμενες, όμως είναι καλός να σταματήσει να χρησιμοποιείται η Κύπρος στα πωγωνίσματα της Ελληνοτουρκικής διαμάχης.

Και καθώς οι συγκεκριμένες πολιτικές πράξεις δεν είναι δυνατό να θεωρούνται έξω από το πολιτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διαδραματίζονται η σύνδεση με το Νταβός και το «μη πόλεμος» από την απόφαση της Ελλάδας και της Τουρκίας να μπουν σε μια διαδικασία διαμοιρασμού και παζαρέματος σ' ότι αφορά τις μεταξύ τους διεκδικήσεις. Και επ' αυτού παρατηρούμε τα εξής τρία:

α) Όσο αφορά το Αιγαίο και τα ψάρια του παρά την αγωνία μας για την τύχη αυτών των τελευταίων, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι ασφαλώς είναι θέμα ελληνο-τουρκικό.

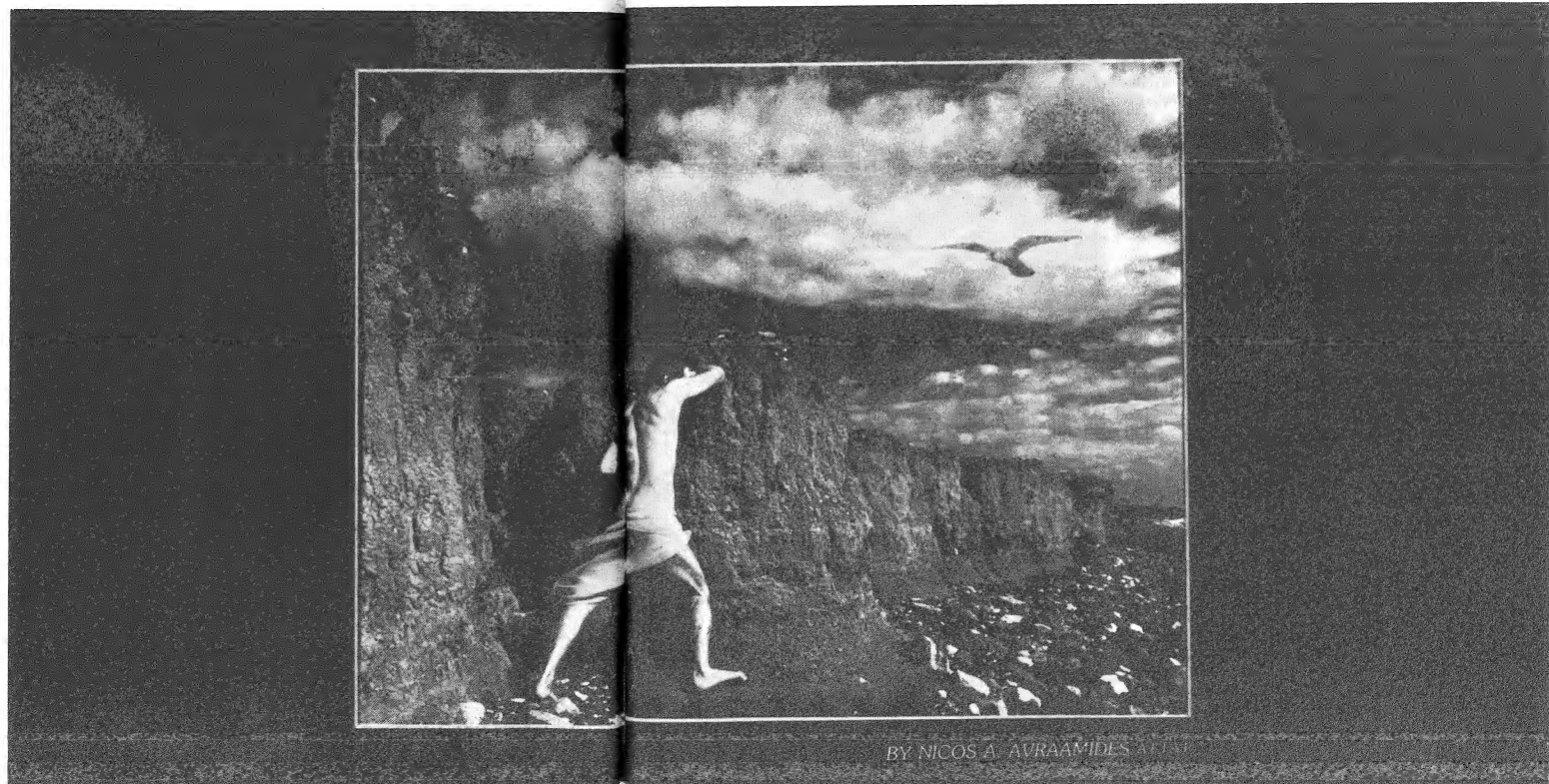
β) Αρνούμεστε την υπαγωγή του κυπριακού στο πλαίσιο των ελληνο-τουρκικών διαφορών και δεν μας διαφεύγει καθόλου ότι το Νταβός και το πνεύμα του στοχεύει στην ένταξη του Κυπριακού στα ελληνο-τουρκικά παζάρια. Και δεν χρειάζεται νάναι κανένας πνευματιστής ή να καταφύγει σε μάγισσες για να αντιληφθεί για ποιού είδους παζάρια πρόκειται.

γ) Μέλημα της «Επιτροπής Ελληνο-Τουρκικής Φιλίας» θα πρέπει ακριβώς νάτ' αν διαχωρίσει τους στόχους και τις ενέργειες της από προσεγγίσεις τύπου Νταβός και να μην επιτρέπει συγχύσεις επ' αυτού. Με την ευκαιρία όμως σημειώνουμε εις πίστην της επιτροπής, την δήλωση των μελών της, των Τούρκων συμπεριλαμβανομένων, ότι υποστηρίζουν την διαφύλαξη της ανεξαρτησίας μας, και αναγνωρίζουμε την αξία και το κουράγιο της δήλωσης τους. Φυσικά η «παραφώνια» Θεοδωράκη ελ-

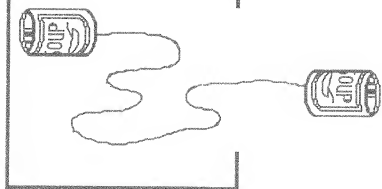

να σταγόνες στον ωκεανό σε σύγκριση και με τη συνολική προσφορά και αγώνες του ανθρώπου και για τον ελληνικό και κυπριακό λαό, και για το τουρκικό και διεθνές κίνημα, γεγονότα που καθόλου δεν υποτιμούμε. Αλλά κυρίως, είναι σταγόνες στον ωκεανό σε σύγκριση με τις αμαρτίες, τα ατοπήματα, τις μειοδοσίες και προδοσίες πολλών αν όχι των περισσότερων από τους παρδαλούς μας χορωδούς, που απειλούν τα «λεβεντόπαιδα» να ρίξουν κλούβια αυγά στο Θεοδωράκη, κλούβια πούναι τα κεφάλια τους.

● Μ.Τ. / Κ.Α.

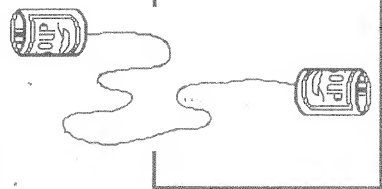
BY NICOS A. AVRAAMIDES

ελευθερη να παρουμε το

κ. βενιζέλος

ραδιοφωνια: που μας ανηκει

«Αυτή η υποκατάσταση ακόμα και του μητρικού ναυουρίσματος από το ραδιόφωνο είναι η αρχή μιας από τις μεγάλες συμφορές της εποχής μας: της σειντοτυφίας και της φαιδρής υποκρισίας αυτών που ιδιοποιούνται το ραδιόφωνο προς όφελος μερικών ιδιαίτερων συμφερόντων.

Να σας κάνω μια προκλητική ερώτηση: Γιατί να μην χρησιμοποιούμε αυτή τη θαυμάσια εφεύρεση της τυπογραφίας για να τυπώνουμε την 'Εφημερίδα της κυβερνήσεως';»

-Μπορίς Βιάν

Αυτή τη στιγμή στην Ευρώπη τα κύματα είναι πολυφωνικά, η νομιμοποίηση της ελεύθερης ραδιοφωνίας συνιδάστηκε με την κατάργηση του κρατικού μονοπωλίου στα μέσα μαζικής επικοινωνίας (Μ.Μ.Ε.) και με μια σειρά μεταρρυθμίσεων στα οπτικο-ακουστικά μέσα.

Η νομική καταχώρηση της ελεύθερης ραδιοφωνίας δίνει ένα νέο πνεύμα στην πληροφόρηση.

Η ελεύθερη εναλλακτική, όπως χαρακτηρίζεται, ραδιόφωνο αποτελεί δημοκρατική έκφραση που λειτουργεί με αυτοδυναμία από κάθε λογής παρεμβάσεις.

κύπρος: το μονοπώλιο στα ΜΜΕ παραμένει.

Η παράδοση, ή αν θέλετε καλύτερα, τα ήθη και τα έθιμα της εξουσίας θέλουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης υποταγμένα και φερέφωνα της εκάστοτε κυβερνήσεως. Να αποτελούν δηλαδή, βήμα έκφρασης των κυβερνώντων και μόνον αυτών.

Αναμφίβολα το μονοπώλιο στα μέσα μαζικής ενημέρωσης αποτελεί στοιχείο αντίθετο με κάθε έννοια πολυφωνίας και ελευθερίας της έκφρασης.

Στην Κύπρο είναι έντονα αισθητό το μονοπώλιο στα ΜΜΕ, ενώ δεν έχουμε παρά ένα προηγούμενο στην ελεύθερη ραδιοφωνία, τη 'Ράδιο-Αυτοδιάθεση', που στις 15 του Νοβρίου 1987, επέτειο του 1987, επέτειο της ανακήρυξης του ψευδοκράτους, επηχίρησε να εκπέμψει τα δικά της κύματα.

Όμως δεν κατάφεραν να 'απλώσουν' όλη τους την εμβέλεια γιατί επέμβηκε η ΜΜΑΔ.

Από τότε, καμμία άλλη προσπάθεια, ενώ οι υπεύθυνοι της 'Ράδιο-Αυτοδιάθεσης' αναμένουν την απόφαση των κυπριακών δικαστηρίων γι αυτό τους το εγχείρημα.

υπάρχει σήμερα ουδέτερη πληροφόρηση;

Σήμερα, κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι υπάρχει ουδέτερη πληροφόρηση. Γιατί η πληροφορία (ή ειδηση) δέχεται διάφορους επηρεασμούς μέχρι να φθάσει στο δέκτη και αναμφισβήτητα δεν είναι αντικειμενική.

Πέρα από τα διάφορα διενή ή εθνικά πρακτορεία ειδήσεων, και τους κρατικούς ραδιοσταθμούς, και οι ιδιωτικοί στα πρότυπα του ΙΒΑ (Ανεξάρτητη Ραδιοφωνία - Τηλεόραση Αγγλίας) εξυπηρετούν κι αυτοί πολιτικοοικονομικά συμφέροντα, που τις περισσότερες φορές δεν διαφέρουν από τα κρατικά μέσα ενημέρωσης. Εκπέμπουν δηλαδή την πληροφορία έτσι που να εξυπηρετείται η ιδεολογία της κυρίαρχης τάξης. Είναι γι' αυτό που η ελεύθερη

ραδιοφωνία έρχεται σαν εναλλακτική φωνή στα ερτζιανά, που θα επιχειρήσει να εκπέμψει αντικειμενική πληροφόρηση. Χωρίς παρεμβολές και επηρεασμούς.

Η δημοκρατικοποίηση του ραδιοφώνου και κατ' επέκταση των ΜΜΕ, επιτυγχάνεται με την πολιτική της αποκέντρωσης και της ενίσχυσης του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης δίνοντας έτσι το δικαίωμα λόγου σ' όλες τις κοινωνικές ομάδες.

Με αυτό, σπάει το μονοπώλιο της εξουσίας στα ΜΜΕ,

δίνει το δικαίωμα στον δέκτη να γίνει ποιμπός.

Δίνει την ευκαιρία στον ακροατή να συμμετέχει στο πρόγραμμα, είτε τηλεφωνικά μέσω μιας ζωντανής εκπομπής, είτε ακόμα με μια συναρπαστική.

Αντίθετα, από την εμπειρία που αποκτήσαμε από τα υπάρχοντα ΜΜΕ, μας είναι κατανοητό ότι η επικοινωνία γίνεται με έμμεσο τρόπο, γίνεται δηλαδή ένας μονόδρομος αντί μια αμφίδρομη επικοινωνία.

δημοτικοί ραδιοσταθμοί

Οι δημαρχοί των μεγαλύτερων ελεύθερων πόλεων της Κύπρου έχουν εκφράσει το ενδιαφέρον τους να δημιουργήσουν τους δικούς τους ραδιοσταθμούς.

Οι αιτήσεις που έχουν υποβάλει στο κράτος έχουν εγκριθεί.

Βέβαια δεν έχουμε υπόψη μας τις κατεβύονσεις και το χαρακτήρα που θα δώσουν στους ραδιοσταθμούς αυ-

τούς οι Δήμοι.

Αν ληφθούν σοβαρά υπόψη οι δημοτικοί ραδιοσταθμοί που δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα, τότε θα πρέπει να ανησυχούμε...Ν' ανησυχούμε γιατί πέρα του ότι οι ραδιοσταθμοί των Δήμων που ελέγχονται από τη Νέα Δημοκρατία χρησιμοποιούνται και για αντιπολιτευτικούς σκοπούς, και σκοπούς προβολής των Δημάρχων, έχουν μπει για καλά στον ανταγωνιστικό χώρο.

Η ακροαματικότητα χαρίζει διαφημίσεις, χαρίζει ψήφους, χαρίζει...

Είναι στις περιπτώσεις αυτές (Αθήνα - Πειραιά - Θεσσαλονίκη) οι ραδιοσταθμοί ελεῦθεροι από τα κρατικά ΜΜΕ, δεν είναι ελεῦθεροι, όμως από την νοστοπία και το χαρακτήρα.

η αναγκαιότητα της ελεύθερης ραδιοφωνίας.

Αυτό που φέρνει σήμερα στο επίκεντρο την ελεύθερη ραδιοφωνία, είναι η ανάγκη της πολυφωνίας και της κατάργησης του κρατικού μονοπωλίου στα ΜΜΕ.

Η νομική κατοχύρωση της ελεύθερης ραδιοφωνίας δ' ανοίξει νέους ορίζοντες στην πληροφόρηση.

Η ραδιοτηλεόραση αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές εφευρέσεις του αιώνα μας.

Αυτό που μένει σε μας είναι η σωστή αξιοποίηση της.

Σωστή και πολύπλευρη αξιοποίηση των μέσων μαζικής επικοινωνίας σε μια εποχή όπως την δική μας όπου, η πληροφορία σπάει και το φράγμα αυτού του ίδιου του χρόνου.

Να μπορεί πια ο καθένας μας να διαλέγει ραδιόφωνο όπως διαλέγει εφημερίδα.

Για να δυναμώσει ο διάλογος ανάμεσα στις κοινωνικές ομάδες, για να υπάρχει ελεύθερη διακίνηση ιδεών.

Για να έχουν δυνατότητα έκφρασης όλοι όσοι έχουν κάποιο ρόλο να διαδραματίσουν στην καθημερινή ζωή.

Η εποχή που διανύουμε, μας προστάζει...να πάρουμε τον λόγο που μας ανήκει!

ιστορικά στοιχεία για το κυπριακό ραδιόφωνο.

Την άνοιξη του 1951, έγιναν από την ακουακρατική διοίκηση τα πρώτα βήματα για τη δημιουργία Ραδιοφωνίας στην Κύπρο.

Στόχος βέβαια, η προβολή και προπαγάνδα, των πολιτικών θέσεων της Μεγάλης Βρετανίας.

Οι πρώτες δοκιμαστικές εκπομπές της 'Κυπριακής Ραδιοφωνίας' άρχισαν στις 28 Σεπτεμβρίου, 1952, στην Ελληνική, Τουρκική και Αγγλική γλώσσα.

Επίσημα, οι εκπομπές του ραδιοφώνου έγιναν το βράδυ της 4ης Οκτωβρίου 1953, παρουσία του Αγγλου Κυβερνήτη Σερ Άντριου Ράιτ.

Πρώτος διευθυντής ο Ρεξ Κήτινγκ.

Ολική διάρκεια εκπομπής 43 ώρες και 10 λεπτά την εβδομάδα: 19.30 ώρες στην Ελληνική, 12 ώρες στην Τουρκική και 11.40 στην Αγγλική.

Η εμβέλεια του δεν έφτανε μέχρι την Πάφο.

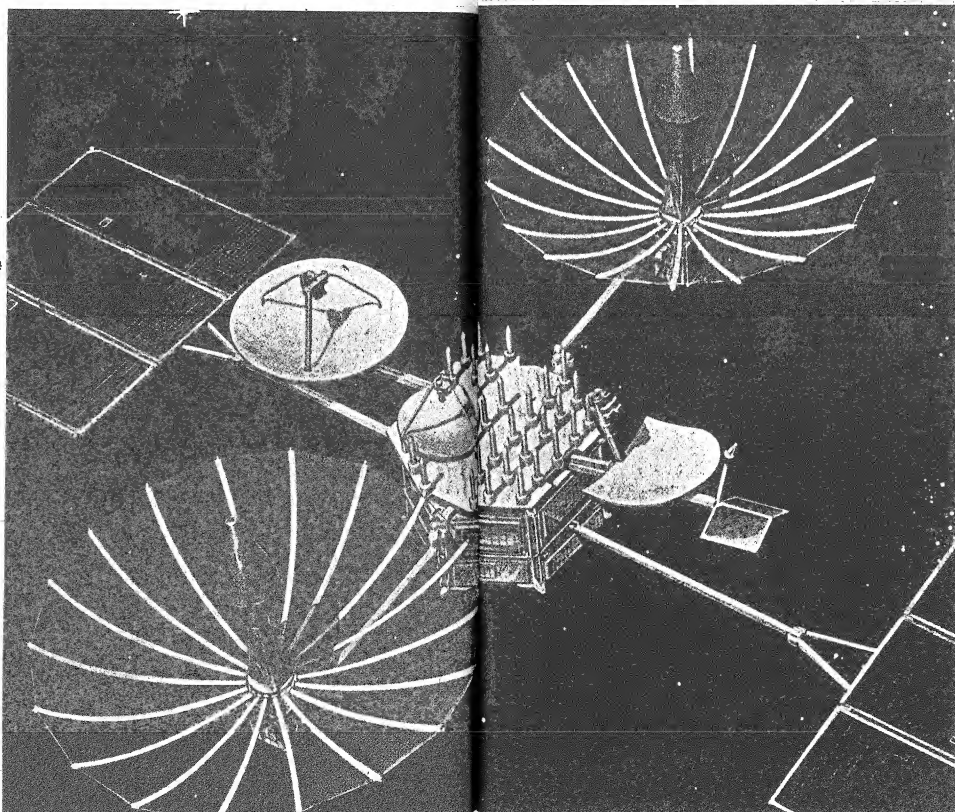
Την 1η Απριλίου 1955 ο σταθμός και ολόκληρος οι εγκαταστάσεις έγιναν στόχος των ανωνύμων του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα. Ανατινάζθηκαν από την ομάδα του Γρηγόρη Αυξεντίου.

Με την επιδιόρθωση, εγκαταστάθηκαν δύο νέα ποιμπό των 20 κλβ. και τα Ελληνικά και Τουρκικά προγράμματα άρχισαν να μεταδίδονται σε ξεχωριστά μήνη κύματος.

Τον Ιούλιο του 1956 έγινε στην Πάφο σταθμιασμετατόσηση (Απ' αυτό το σταθμό μίλησε ο Μακάριος στο πραξικόπημα του '74).

Με την ανεξαρτησία μετονομάστηκε σε Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου (Ρ.Ι.Κ.).

Η Τηλεόραση ξεκίνησε την λειτουργία της πάνω σε πειραματική βάση τον Οκτώβριο του 1957. Η πρώτη εκπομπή μεταδόθηκε την 1η Οκτωβρίου και τα επίσημα εγκαίνια έγιναν στις 15 του ίδιου μήνα. ● Κ.Β.

«Στην ουσία δεν είμαι τίποτα άλλο παρά η ιστορία των Τ/Κυπρίων. Σ' όλη τους την ιστορία οι Τ/Κύπριοι ουδέποτε έπαψαν να είναι ένα "ΜΕΣΟ". Ένα αντικείμενο που δεν το αποδέχονται, όμως το χρησιμοποιούν. Ένα αντικείμενο που αναζητείται, αλλά κανείς δεν το αγαπά. Μόνο ένα αντικείμενο.»

«ολική κυπρος» μια συνεντευξη του Niyazi Kizilyurek

Σύντομο βιογραφικό

Ο Niyazi Kizilyurek γεννήθηκε στη Ποταμί πριν 28 χρόνια. Σπούδασε οικονομικά στη Γερμανία και τα τελευταία τέσσερα χρόνια ετοίμασε τη διδακτορική του διατριβή με θέμα *«Το Κυπριακό Πρόβλημα και Διεθνής Πολιτική»*. Το 1983 εξέδωσε το βιβλίο του *«Internal and External Factors of the Cyprus Conflict»*. Αυτό το μήνα κυκλοφόρησε το δεύτερο βιβλίο του *«Pasaslar-Parazlar»* (Πασάδες και Παπάδες). Πρόσφατα επίσης κυκλοφόρησε το αμερικανικό βιβλίο *«Η Τουρκοκυπριακή Ταυτότητα στη Λογοτεχνία»* στο οποίο εκτός από τον Niyazi συμμετέχουν οι Mehmet Yasin, Nese Yasin, Filiz Naldoven και ο Hakki Yurel. Στο τελευταίο αυτό βιβλίο παρουσιάζονται οι εργασίες ενός σεμιναρίου που οργάνωσε η Aydin Mehmet Ali στο Λονδίνο και για το οποίο μας είχε μιλήσει η ίδια, στο 24ο τεύχος του *«Έντος»*.

- Σου ομολογώ ότι αρχίζω τη συνομιλία μας με κάποια αμηχανία.

- Για μένα είναι πιο εύκολο. Ίσως το γεγονός ότι γνωρίζω την ελληνική γλώσσα με κάνει να νιώθω πιο εξοικειωμένος με τα ελληνοκυπριακά πράγματα. Με την ευκαιρία θέλω να τονίσω ότι η επικοινωνία είναι πολύ σημαντική για την αλληλοκατανόηση.

- Ίσως επειδή έζηρες στη Ποταμί...

- Όχι δεν είναι αυτό! Η αλήθεια είναι ότι οι Τουρκοκύπριοι ήταν πάντα πιο έτοιμοι να παραδεχτούν και να καταλάβουν την ελληνική γλώσσα και την ελληνο-κυπριακή κουλτούρα, παρά το αντίστροφο.

- Πως έμαθες ελληνικά;

- Από παπιά είχα τη μουσική της γλώσσας σ' αυτά μου. Όταν όμως άρχισα να μελετώ το «κυπριακό» έμαθα ελληνικά διότι ήθελα να είμαι πιο αντικειμενικός. Εξ' άλλου έβλεπα ότι πάντα κάτι έλειπε από τους Ελληνοκύπριους συγγραφείς που μιλούσαν από το γεγονός ότι δεν γνώριζαν την τουρκική γλώσσα.

- Niyazi είσαι ένας από τους θεωρητικούς της *«Τουρκοκυπριακής Ταυτότητας»*. Τι σημαίνει αυτό;

- Το ζήτημα αυτό, τέθηκε κύρια μετά το 74. Πιο πολύ θέλω να δείξει ότι υπάρχει μια διαφορά ανάμεσα στη τουρκοκυπριακή ταυτότητα και την τουρκική.

- Όμως μιλάτε τουρκικά, έχετε την ίδια θρησκεία με τους Τούρκους της Τουρκίας, ανήκετε επομένως στο τουρκικό έθνος.

- Όμως σκεφτώμαστε τουρκοκυπριακά. Κι ανολύω ακριβώς αυτή τη σύζηση.

Εθνικές ομάδες βρίσκει κανένας παντού, όπως για παράδειγμα Άγγλους στην Αυστραλία. Όμως αυτοί δέχονται την Αυστραλία σαν πατρίδα τους, και δεν αναζητούν κάποια άλλη πατρίδα. Το ιστορικό δυστύχημα ήταν ότι οι Κύπριοι, πάμνη να σκέφτονται κυπριακά και να αντιλαμβάνονται την Κύπρο σαν μητέρα. Σήμερα οι Τουρκοκύπριοι που μιλάνε για τουρκοκυπριακή ταυτότητα, κάνουν μια πολιτική προσπάθεια και σταματάνε να ψάχνουν μητέρες έξω από την Κύπρο.

- Μήπως δεν είναι μια τεχνητή προσπάθεια;

- Όχι. Είναι μια προσπάθεια που τείνει να χαλάσει τη τεχνητή αποδοχή των ούτω καλούμενων μητροπολιτικών κέντρων. Όπως αναφέρω και στο βιβλίο μου *«Pasaslar-Parazlar»* (Πασάδες και Παπάδες) είναι «το παιδί που γέννησε τη μάνα κι' όχι η μάνα το παιδί!» Η Ε/Κ και η Τ/Κ αστική τάξη γεννήσανε μητέρες για να εξυπηρετήσουν τα δικά τους ταξικά συμφέροντα. Εδώ θέλω να σημειώσω ότι η Ε/Κ αστική τάξη διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο από την Τ/Κ. Αυτή η τάξη είχε ιστορικά την δυνατότητα να αγωνιστεί για ένα κυπριακό κράτος, όμως είναι η μόνη τάξη που χρειάστηκε να την καταπιέσουν για να παραδεχτεί το κράτος αυτό και μάλιστα ποτέ δεν το χώνεψε. Από δω πηγάζει η τεχνητή ιστορία των Ελληνοκυπρίων, η θεωρία δηλαδή του Πανελληνισμού.

Η Τ/Κ τώρα άρχουσα τάξη λόγω της αδυναμίας της δημιουργήσε κι αυτή μια μητέρα για να κρυφτεί στα φουστάνια της.

Ενα σημαντικό σημείο είναι και το εξής: η ελληνοκυπριακή αστική τάξη ισχυρίστηκε ότι είναι πλειοψηφία χωρίς ν' ανα-

ποκριθεί στο ρόλο της σαν πλειοψηφία. Όταν η ίδια η Ε/Κυπριακή κοινότητα θέλησε να ενοωθεί μ' ένα άλλο κράτος και να μετατραπεί σε μειονότητα, στη Τ/Κυπριακή κοινότητα δημιουργήθηκε μια κρίση κριτηρίων: σε σχέση με τι είναι μειονότητα;

Ξαναεπιστρέφω στο ζήτημα της ταυτότητας. Όταν μιλούμε για τουρκοκυπριακή ταυτότητα πολλοί μας ερωτούνται: μας ρωτάνε αν είμαστε μπόσσοι και ψάχνουμε για μητέρα και πατέρα. Όμως η έννοια ταυτότητα όπως την χρησιμοποιούμε δεν είναι παρά η συνείδηση της Κύπρου - πατρίδας.

- Δηλαδή υπάρχει ή είναι δυνατόν να δημιουργηθεί ένα κυπριακό έθνος;

- Υπάρχουν ελληνοκύπριοι διανοούμενοι οι οποίοι προσπαθώντας να θεωρητικοποιήσουν την ορθότητα της συνπαράθεσης των δύο κύριων εθνικών ομάδων φαντάστηκαν... το «χαλλούμι». Προσπάθησαν ν' αρνηθούν την εθνική τους καταγωγή! Υπάρχουν δε μερικοί άλλοι που κοιτάζουν τις ομοιότητες γλώσσας και φυλής με την Τουρκία και την Ελλάδα και προβάλλουν την άποψη ότι είμαστε προέκταση της μιας ή της άλλης. Και το ένα και το άλλο είναι λανθασμένες τοποθετήσεις. Η συνύπαρξη των δύο κοινοτήτων στη Κύπρο σπινιρίζεται στα καθολικά τους συμφέροντα: όπως ένα κράτος, μια ταυτότητα, μια ισογυρία, το αίσθημα μιας πατρίδας και το ξεπέρασμα της ιστορικής αποξένωσης. Εδώ πάντα μπορεί να στηριχθεί η συνείδηση της συνύπαρξης. Αυτό βέβαια δεν δημιουργεί ένα έθνος αλλά ένα λαό. Εγώ ονομάζω τη συνείδηση αυτή *«ΟΛΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ»*.

- Με ποιά ευκαιρία ήλθες στη Κύπρο;

- Στη Κύπρο βρίσκομαι με πρόσκληση του Νεοκυπριακού Συνδέσμου για να λάβω μέρος στην ελεύθερη συζήτηση με θέμα *«Η Συμβολή των Τ/Κυπρίων στη Λύση του Κυπριακού»*. Με την ευκαιρία αυτή επιδιώκω νάχω φυσικά όσο το δυνατό περισσότερες επαφές και να ακούσω όσο το δυνατό περισσότερες απόψεις έτσι που να σχηματίσω πιο συγκεκριμένη εικόνα για την κατάσταση και φυσικά όταν επιστρέψω να προσπαθήσω να γνωστοποιήσω αυτά τα πράγματα στους Τουρκοκύπριους.

- Είσαι εδώ για 6 μέρες. Ποιές είναι οι πρώτες εντυπώσεις σου;

- Φυσικά η πρώτη διαπίστωση είναι ότι το πρώτο θέμα είναι το κυπριακό πρόβλημα. Διαπίστωση που έκανα σ' όλους τους κύκλους όπου βρέθηκα.

Το θέμα της επαναπροσέγγισης συζητείται πολύ προσεχικά. Υπάρχει μια επιφύλαξη. Ο κόσμος μιλά γι' αυτό το θέμα, όμως δεν έχει σχηματίσει μια ολοκληρωμένη αντίληψη. Νομίζω ότι αυτό έχει να κάνει με το γεγονός ότι οι κοινότητες δεν είναι ανοιχτές σε μια ιστορική αυτοκριτική. Όμως όσο φοβόμαστε να κάνουμε κριτική του παρελθόντος τόσο δε θα μπορούμε να μιλούμε για σωστή επαναπροσέγγιση.

Κατάλαβα ότι όταν μιλάω μ' ανθρώπους

κι όταν βλέπω τόπους, τίποτα δεν είναι ανεξάρτητο από την ανθρώπινη συνείδηση. Έτσι έβλεπα εικόνες οι οποίες παρά την καταστροφή κουβαλούσαν σωβινιστική φόρτιση. Όμως ταυτόχρονα είδα εικόνες που κουβαλούσαν πολλές ελπίδες. Στο χωριό μου είδα και τα δύο. Σαν Τ/Κύπριος έπεσα κάποτε σε ένα αδιέξοδο. Για τους σωβινιστές ήμουν εχθρός, γι' αυτούς που νοσταλγούν την Κερύνεια φαινόμυνα ρηχός ή ακόμα σαν μέσο για επιστροφή. Αντιμετώπιζα δηλαδή μια προσωπική κρίση ταυτότητας. Τώρα που ήλθα εδώ βλέπω ανθρώπους εγκάρδιους και χαμογελαστούς, αλλά πίσω από το χαμόγελο υπάρχει ο πόθος για επιστροφή στην Κερύνεια. Και συγχέομαι: το χαμόγελο αυτό απευθύνεται σε μένα ή την Κερύνεια.

Στην ουσία δεν είμαι τίποτα άλλο παρά η ιστορία των Τ/Κυπρίων. Σ' όλη τους την ιστορία οι Τ/Κύπριοι ουδέποτε έπαψαν να είναι ένα *«ΜΕΣΟ»*. Ένα αντικείμενο που δεν το αποδέχονται, όμως το χρησιμοποιούν. Ένα αντικείμενο που αναζητείται, αλλά κανείς δεν το αγαπά. Μόνο ένα αντικείμενο.

- Και τι είσαι αγαπητέ μου εκτός από ένα αντικείμενο;

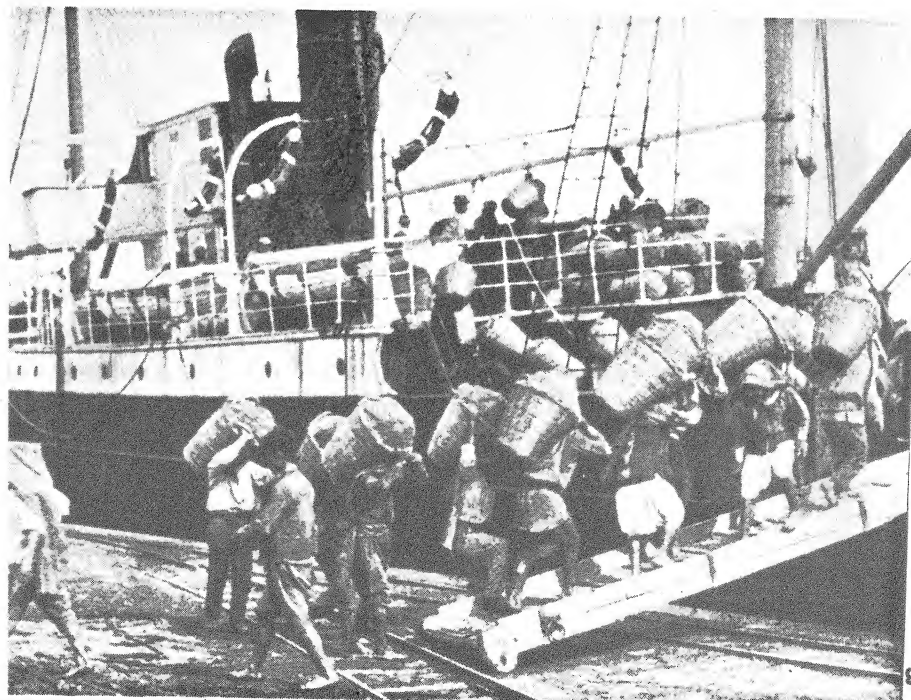
- Ακόμα δεν είμαι τίποτα. Γιατί πέρασα μέσα από ένα αλλοτριωμένο ιστορικό γί-

γνεσθαι. Για να γίνει δεν μπορώ παρά ν' αγωνιστώ. Αν σήμερα συζητούμε τόσο πολύ για την Τ/Κυπριακή κοινότητα και για την Τ/Κυπριακή ταυτότητα, ένας από τους λόγους είναι αυτός.

- Για όσους ψάχνουν για συνύπαρξη των κοινοτήτων είναι φυσικό να αναζητούν πρακτικούς τρόπους υλοποίησης. Νομίζεις ότι υπάρχουν;

- Σίγουρα. Χωρίς αμφιβολία. Ένας απ' αυτούς είναι η παρουσία μου εδώ. Ένας άλλος είναι ότι ο Κωστής μπορεί να βρεθεί από την άλλη πλευρά της γραμμής. Πρώτα απ' όλα οι δύο κοινότητες πρέπει ν' ανακρίνουν, να βλέπουν, να καταλαβαίνουν μεταξύ τους. Να επικοινωνούν χωρίς προκαταλήψεις. Να μη καταδικάζει κανείς χωρίς να γνωρίζει, με προκαταλήψεις. Για παράδειγμα το χρήμα για τους εμπόρους των δύο κοινοτήτων γίνεται ένα μέσο για διάλογο. Γιατί οι δύο κοινότητες που είναι συμπατριώτες να μη μπορούν να έχουν εμποφή; Γιατί όταν παρουσιάζεται η Τ/Κ κοινότητα παρουσιάζεται σαν μέσο προπαγάνδας. Όταν για παράδειγμα πάμε στον ΟΗΕ επιλέγουμε το υλικό που θα παρουσιάσουμε. Γιατί όμως δεν επιλέγουμε το υλικό που παρουσιάζει το πραγματικό πρόσωπο των Τ/Κυπρίων. Μ' αυτό θέλω να μεταδώσω το εξής: Εμείς κουρασθήκαμε πια να είμαστε ένα *«ΜΕΣΟ»*. ●

Κωστής Αχιωτής

Ο ρόλος των Τουρκοκυπρίων στη λύση του "κυπριακού"

Niyazi Kizilyurek

Ο ρόλος των Τουρκοκυπρίων στην ιστορική εξέλιξη της Κύπρου υπήρξε σχετικό ή έμμεσο. Οι Τ/Κ δεν διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στα γεγονότα αλλά αποτέλεσαν μια από τις αφορμές για τον καθορισμό τους.

Μ' άλλα λόγια δεν αποτέλεσαν άμεση καθοριστική δύναμη αλλά εντασσόμενοι σ' ένα πλέγμα συμμαχιών αποτέλεσαν ρόλο βοηθητικού εξαρτήματος ως προς τις δυνάμεις εκείνες οι οποίες εκαθόριζαν τα γεγονότα. Φυσικά το γεγονός ότι δεν αποτέλεσαν καθοριστική δύναμη δεν σημαίνει ότι δεν διαδραμάτισαν αποτελεσματικό ρόλο στη διαμόρφωση της κυπριακής ιστορίας. Ένα απλό κοίταγμα στην ιστορία μας του τελευταίου αιώνα επιβεβαιώνει το γεγονός:

Οι Τ/Κ είναι μέρος της διαδικασίας διαμόρφωσης των πολιτικών γεγονότων από το σύνταγμα του 1882 μέχρι το σύνταγμα του 1960 και της κατάστασης του 1974. Παρόλ' αυτά δεν καθόρισαν τα γεγονότα αλλά λήφθηκε υπόψη η ύπαρξη τους η οποία προβλήθηκε για να πραγματοποιηθούν. Δηλαδή εφορμίστηκε η αποικιακή πολιτική και επιβλήθηκε η εξωτερική επέμβαση και στο όνομα των Τ/Κ. Συνοπτικά όταν διαμορφωνόταν η κυπριακή ιστορία, προβλήθηκαν οι Τουρκοκύπριοι για να παρεμποδιστούν οι Ε/Κ να διαμορφώσουν την δική τους ιστορία.

Αυτό το πολιτικό γεγονός είναι μια από τις αιτίες που τρέφει την οργή των Ε/Κ προς τους Τ/Κ. Είναι όμως δικαιολογημένη αυτή η οργή; Ασφαλώς όχι! Διότι όταν οι Ε/Κ προσπαθούσαν να διαμορφώσουν την κυπριακή ιστορία στην πραγματικότητα ξεκίνησαν να γράφουν τη δική τους ιστορία αφήνοντας «ΕΞΩ» τους Τ/Κ. Κατά συνέπεια τα εξωτερικά πολιτικά συμφέροντα μπόρεσαν να χρησιμοποιήσουν τους Τ/Κ σαν οδόφραγμα στο δρόμο των Ε/Κ. Απ' αυτό το γεγονός πηγάζει η αδυναμία των Ε/Κ να διαμορφώσουν μόνοι τους ιστορία.

Αποτέλεσμα αυτής της ιστορικής πραγματικότητας είναι και η προσπάθεια μας, να αναζητήσουμε το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι Τ/Κ στη λύση του κυπριακού προβλήματος.

Ωστόσο δεν είναι δυνατόν να απομονωθεί η συμβολή των Τ/Κ στη διαδικασία λύσης του Κυπριακού, από τη γενικότερη συμβολή των Κυπρίων. Σήμερα όπως σ' όλες τις ιστορικές περιόδους, επιβάλει οι Τ/Κ από μόνοι τους δεν αποτελούν καθοριστική δύναμη, η συμβολή τους θα πρέπει να θεωρηθεί μέσα στα πλαίσια κάποιων συμμαχιών. Ξεκινώντας απ' αυτό το σημείο, θα μπορούσα να πω το εξής: η φύση της Τ/Κ-κυπριακής συμβολής θα εξαρτηθεί από τη φύση της συμμαχίας μέσα στην οποία θα κινηθούν. Να(!) αυτό καθορίζει το πολύ σημαντικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι Ε/Κ επιδιώκοντας μια συμμαχία με τους Τ/Κ.

Εσωτερικές συμμαχίες - όχι εξωτερικές

Τ/Κ συμμαχισαν πρώτα με την Μεγάλη Βρετανία από το 1878 και αργότερα μετά το 1948 με την Μ. Βρετανία και την Τουρκία. Ενώ οι Ε/Κ αναζητήσαν συμμαχία με την Ελλάδα. Μέσα απ' αυτές τις τάσεις οδηγηθήκαμε στη λύση του 60. Η εισαγόμενη αυτή λύση στηρίζεται σε περιορισμένες δυνατότητες και πολυεταχισμένα συμφέροντα και ως εκ τούτου επρόκειτο για μια μη-λύση. Έτσι πολύ απείχε από το να είναι μόνιμη. Οι εξωτερικές συμμαχίες δημιούργησαν μια εξαρτώμενη κατατεταγμένη Κύπρο κι ένα αλλοτριωμένο Κύπριο που δεν αναγνωρίζει την ταυτότητα του. Οι Ε/Κ και οι Τ/Κ βρέθηκαν σε μια σχέση θέσης-αντίθεσης. Αυτή η αναπαράθεση και εμπλοκή είχε σαν αποτέλεσμα την «ελεύθερη διακίνηση» των ξένων συμφερόντων. Κι ενώ τα ξένα συμφέροντα διακινούνταν ελεύθερα οι Κύπριοι κατάνησαν να συζητούν ατέρμονα αν θα πρέπει ή όχι να διακινούνται ελεύθερα οι ίδιοι.

Όταν ερευνούμε το θέμα της συμβολής των Τ/Κ στη λύση του κυπριακού δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι οι συμμαχίες τους διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο. Εάν οι Τ/Κ θα συμβάλουν στη λύση μέσα από συμμαχίες με ξένες δυνάμεις αυτό φυσικά θα φέρει και την εξάρτησή. Αυτό σημαίνει ότι η δομική σχέση σπάθ θα επικρέμεται πάντα πάνω από την Κύπρο ενώ ταυτόχρονα θα διαιωνίζεται η σχέση θέσης-αντίθεσης, όπως την περιγράψαμε πιο πάνω. Μια μόνιμη λύση είναι δυνατή μόνο μέσα από μια εσωτερική συμμαχία. Αυτό θάνα η σύνθεση της πιο πάνω αντίθεσης, σύνθεση που εγώ αποκαλώ «ΟΛΙΚΗ ΚΥΠΡΟ».

Αυτή η εσωτερική συμμαχία θα πρέπει να ανταποκρίνεται στα καθολικά συμφέροντα των Κυπρίων και αυτό δεν είναι μια ιδέα αλλά μια ιστορική αναγκαιότητα. Στην έννοια «ΟΛΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ» δεν χωρούν τα αντιφατικά συμφέροντα στα οποία αναφερθήκαμε πιο πάνω αλλά μόνο τα καθολικά συμφέροντα των Κυπρίων. Δηλαδή: Όχι στον πόλεμο - ναι στην ειρήνη. Μια πατρίδα, μια ταυτότητα και μια χώρα την οποία οι Κύπριοι να αναγνωρίζουν σαν δική τους. Μόνο τότε μπορεί να υπάρξει συνοχή μεταξύ των δύο κοινοτήτων και η δυναμική αυτής της συνεχιζόμενης διαδικασίας μπορεί να οδηγήσει στην «ΟΛΙΚΗ ΚΥΠΡΟ». Αυτή η διαδικασία δεν μπορεί να γίνει αυθόρμητη. Η ιστορία της κοινωνίας είναι η συνειδητή δράση του ανθρώπου. Γι' αυτό πρέπει να προβάλουμε, αυτή την πολιτική συνείδηση. ΠΟΛΛΕΣ ΥΠΟΧΡΩΣΕΙΣ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΣΤΟΝ ΑΛΛΟ. ΚΑΜΜΙΑ ΥΠΟΧΡΩΣΗ ΣΤΟΥΣ ΞΕΝΟΥΣ.

ΟΧΙ ΑΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑΣ - ΝΑΙ ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ

Βασικό στήριγμα της «ΟΛΙΚΗΣ ΚΥΠΡΟΥ» είναι η συνειδητοποίηση της Κύπρου σαν ΠΑΤΡΙΔΑΣ. Αυτή η συνειδητοποίηση είναι στοιχείο που ενώνει τις εθνικές ομάδες που ζουν στην Κύπρο σε μια ενιαία πολιτική πλατφόρμα. Μερικοί «καλόπιστοι ιστορικοί» ανακάλυψαν ανύπαρκτα κοινά σημεία μεταξύ των εθνικών ομάδων για να στηρίξουν τα κοινά συμπεράσματα, των Κυπρίων. Αρπάχθηκαν από το «χαλλούμι» και τη «μολοχία» και αρνήθηκαν τις διαφορετικές γλώσσες, παραγνώρισαν τις διαφορετικές φυλετικές ρίζες και προσέφυγαν στις φυσικές ομοιότητες της Ελένης και της Αίσις. Κανένα απ' αυτά δεν μπορεί να δημιουργήσει ένα κυπριακό έθνος, αλλά ούτε και η κοινή γλώσσα, θρησκεία και φυλή με την Τουρκία ή την Ελλάδα κάνουν τους Κύπριους προέκταση της Τουρκίας ή της Ελλάδας.

Πρώτη Προϋπόθεση για μια μόνιμη ειρήνη, αποτελεί η δυναμική διαπλοκή των δύο κοινοτήτων κι αυτό θα είναι δυνατό αν η Ε/Κυπριακή κοινότητα συμπεριλάβει στο ιστορικό προτσές τους Τ/Κυπρίους σαν αναπόσπαστη συνιστώσα του. Όσο συγκρατημένα συμπεριφέρεται η Ε/Κ κοινότητα στους Τ/Κ τόσο περιορισμένη θάνα η συμβολή των Τ/Κ στη λύση.

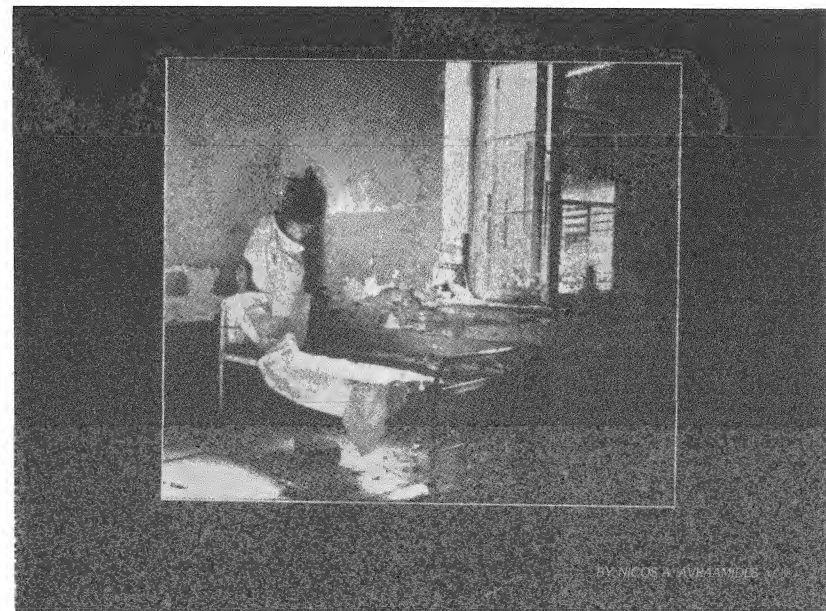
Είναι δυνατόν μερικοί να θέσουν το πρόβλημα πλειοψηφίας - μειοψηφίας, αφού οι Τ/Κ δεν ξεπερνούν το 18%. Η σχέση πλειοψηφίας - μειοψηφίας απασχολεί πια μόνο τους παρελθοντολόγους. Τίποτα πια δεν καθορίζει αυτή τη σχέση. Η

Ε/Κ αστική τάξη ισχυρίστηκε ότι είναι πλειοψηφία χωρίς να ανταποκριθεί στο ρόλο της, να δημιουργήσει ένα κυπριακό κράτος. Όταν αυτοί οι ίδιοι θέλησαν να ενωθούν μ' ένα άλλο κράτος και να μετατραπούν σε μειονότητα, δημιουργήθηκε μια κρίση κρηπρίων στην Τ/Κυπριακή κοινότητα, κρίση η οποία μπορεί να συμπυκνωθεί στο ερώτημα: σε σχέση με τι είναι μειονότητα;

Μερικοί υποστηρίζουν ότι εφόσον οι Τ/Κύπριοι έφτασαν εκεί που βρίσκονται σήμερα μέσα από εξωγενείς συμμαχίες ίσως να μη μπορούν να συμβάλουν από μόνοι τους στις προσπάθειες που γίνονται για αναζήτηση λύσης. Όσοι υπερασπίζονται αυτή την άποψη, προβάλλουν τη θέση ότι ο συνομιλητής πρέπει να είναι η Τουρκία. Δεν πρέπει να ξεχνούμε το εξής: Προφανώς οι Τ/Κύπριοι δεν μπορούν από μόνοι τους να συμβάλουν 100% σε μια λύση. Όμως σίγουρα μπορούν να συντελέσουν 100% στην κατάρρευση μιας λύσης.

Καταλήγοντας θέλω να πω ότι οι εξωγενείς παράγοντες μπορούν να υποχρεώσουν τους Τ/Κ σε μια λύση, όμως εαν η Ε/Κ κοινότητα δε μπορέσει να αποτελέσει ένα σύνολο με τους Τ/Κ, οι Τ/Κ που μπορούν να ελέγχονται στην αναζήτηση της λύσης, ίσως να μη μπορούν να ελέγχονται πάντα όταν θελήσουν να καταστρέψουν αυτή τη λύση. ●

V.K.

ΧΡ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

Αλέξης Αυνερινος

Είναι πια σίγουρο ότι αυτά που συμβαίνουν σήμερα στη Σοβιετική Ένωση, αλλά και τους κόλπους του παγκόσμιου σοσιαλιστικού κινήματος, είναι γεγονότα πολυσήμαντα και πολυδιάστατα, των οποίων οι συνέπειες θα είναι μακρόχρονες, τόσο όσον αφορά την αντίληψη του παρελθόντος, την ιστορία του παγκόσμιου σοσιαλιστικού κινήματος όσο και για το παρόν και το μέλλον αυτού του κινήματος. Κι αυτό πέρα από τις εκτιμήσεις του καθενός μας πάνω στη σημασία, το χαρακτήρα καθώς και τις δυνατότητες της αναδόμησης.

Εκείνο που θα με απασχολήσει σ' αυτό το άρθρο είναι ένα παράγωγο της αναδόμησης. Το ρήγμα που άνοιξε ο Γκορπατσώφ έφερε στην επιφάνεια και πάλι το πρόβλημα της ιστορίας. Το σχήμα είναι πια κλασσικό. Για να μπορέσει ο άνθρωπος να χαρτογραφήσει το παρόν και να σηματοδοτήσει το μέλλον του, ψάχνει τα σημεία αναφοράς του στη συλλογική μνήμη. Η ανάγκη της αναδόμησης συνδέθηκε με την έννοια της διαφάνειας, και η διαφάνεια στο παρόν είναι στενά συνδεδεμένη με το παρελθόν. Η ιστορία γίνεται λοιπόν ένα πεδίο πάλης που παίρνει πολλές φορές τη μορφή του αγώνα για την αποκατάσταση στη συλλογική μνήμη μορφών που έπαιξαν ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της πορείας του παγκόσμιου σοσιαλιστικού κινήματος. Φυσικά, εκείνο που χρειάζεται η διαφάνεια δεν είναι μόνο αποκαταστάσεις, χρειάζεται κάτι περισσότερο: τη συμφύλιση του παγκόσμιου σοσιαλιστικού κινήματος με την ιστορία του, όπως και του ρωσικού λαού με τη δική του. Κι αυτό δεν θα επιτευχθεί με μια καινούργια εκ' καθέδρας ερμηνεία των γεγονότων που θα οδηγούσε και πάλι στην αιογραφία και τον σατανισμό, αλλά στη δημιουργία των προϋποθέσεων που θα επέτρεπαν την πολλαπλότητα των ερμηνειών, των σημείων αναφοράς.

Ετσι λοιπόν, σκοπός του δικού μου άρθρου είναι να επαναφέρει στη συλλογική μνήμη ανθρώπους αγωνιστές, των οποίων η μνήμη χάθηκε μέσα στη σιωπή των δεκαετηρίδων της αιογραφίας και της ιστορικής παραποίησης. Εκείνο που μ' ενδιαφέρει είναι, πέρα από την προσωπική μοίρα των ανθρώπων, το δικαίωμα ή το άδικο της συγκεκριμένης δράσης τους, οι μηχανισμοί στους οποίους μπλέχθηκαν και οι οποίοι στο τέλος τους οδήγησαν στον χαμό.

Θέλω να μιλήσω για τους ξένους αγωνιστές που μέσα στον μεσοπόλεμο εντάχθηκαν στην υπηρεσία της επανάστασης, στην Σοβιετική Ένωση, και που η ιστορία τους έβαλε σ' ένα παιγνίδι, του οποίου πολλές φορές δεν αντιλαμβάνονταν την σημασία, μα που τους οδήγησε στον θάνατο.

Γιατί, η ρωσική επανάσταση είχε από την αρχή χαρακτήρα διεθνιστικό και γι' αυτό τράβηξε στην υπηρεσία της πολλούς ξένους. Στη συνέχεια με την ίδρυση της Κομμουνιστικής Διεθνούς και την εγκατάσταση της στη Σοβιετική Ένωση, ο αριθμός και η σημασία των ξένων αυξήθηκε. Ταυτόχρονα ο ξένος

αυτός πληθυσμός αυξάνεται και με την ίδρυση σχολών για τη μόρφωση κομματικών στελεχών για επανάσταση των Κομμουνιστικών Κομμάτων σ' ολόκληρο τον κόσμο. Η θέση όλων αυτών των ξένων είναι νευραλγική σ' όλη την πρώτη περίοδο του πολέμου και πριν η σιωπή επικρατήσει τόσο μέσα στο κίνημα, όσο και στην Ευρώπη με την καταστολή του επαναστατικού ρεύματος που έφερε ο πόλεμος, και με την επικράτηση, οριστική πια και τελεσίδικη του Στάλιν στην εξουσία στη Σοβιετική Ένωση.

Θα μπορούσαμε να ταξινομήσουμε τους ξένους που βρίσκονταν στην Σοβιετική Ένωση σύμφωνα με πολλά κριτήρια..

Είναι, πρώτα - πρώτα η ταξινόμηση σύμφωνα με την εθνικότητα, και η σκιαγράφηση των χαρακτηριστικών της κάθε εθνικής Ομάδας: Ιταλοί, Έλληνες, Βρεταννοί, Γερμανοί... Είναι, στη συνέχεια η ταξινόμηση σύμφωνα με το σκοπό της παρουσίας τους στη Σοβιετική Ένωση. Αντιπρόσωποι στα Διεθνή, Φοιτητές, Εξόριστοι θύματα των αυταρχικών κυβερνήσεων που εγκαθίστανται παντού στον κόσμο με την καταστολή του επαναστατικού ρεύματος που ακολούθησε τον πόλεμο (Ελλάδα, Ιταλία, Γερμανία, Ουγγαρία κι άλλες), εθελοντές που υπηρετούν την σοβιετική κοινωνία και οικονομία. Πολλές φορές οι κατηγορίες και τα όρια ανάμεσά τους

χάνονται: είναι φοιτητές στις σχολές της Διεθνούς που είναι ταυτόχρονα εξόριστοι και αντιπρόσωποι των κομμάτων τους στη Διεθνή. Επακόλουθα των καιρών!

Αυτό που θάβλεπα να τονίζω, είναι τη μεγάλη φυσική ανασφάλεια που χαρακτηρίζει την κατάσταση αυτών των ανθρώπων, στην μεγάλη πλειοψηφία τους. Κι αυτό το πρόσκαιρο της κατάστασης τους έκανε εύκολα θύματα των εκκαθαρίσεων που ακολουθούσαν τις διάφορες ενδοκομματικές διαπάλες, αλλά και ταυτόχρονα αρκετά επιρρεπείς στις διάφορες πιέσεις από τους ισχυρούς που κυβερνούσαν στη Σοβιετική

Ένωση. Ήταν κατά κάποιο τρόπο όμηροι της κυβερνώσας στη Σοβιετική Ένωση αρχής. Γι' αυτό και το ποσοστό των ξένων που χόθηκαν στη Σοβιετική Ένωση μετά από εκκαθαρίσεις πρέπει να είναι αρκετά ψηλό. Η έλλειψη στοιχείων, η έλλειψη φορέων που θα διεκδικούσαν την μνήμη αυτών των ανθρώπων κάνει τη σιωπή γύρω απ' αυτούς ασφυκτική. Με μερικούς Κύριους, που βρέθηκαν σ' αυτή την κατάσταση θ' ασχοληθώ εδώ.

Αλλά πριν, θάβλεπα καλύτερα να διαγράψω τους μηχανισμούς, μ' αδρές γραμμές, που τους παρέσυραν. Με την έναρξη της ενδοκομματικής διαπάλης στους κόλπους του Κομμουνιστικού Κόμματος της Σοβιετικής Ένωσης, διαπάλη στην οποία διακυβεύεται και ο χαρακτήρας που θα πάρει η επανάσταση στο μέλλον, η Κομμουνιστική Διεθνή παίζει ή μπορεί να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο. Στην πάλη των θέσεων που ακολουθεί το θάνατο του Λένιν, η Διεθνή και τα διάφορα κομμουνιστικά κόμματα αποτελούν σημαντικές θέσεις για τις οποίες θ' ανταγωνίζονται οι διάφορες ομάδες. Αυτή η κατάσταση ήταν το αποτέλεσμα του διεθνιστικού χαρακτήρα που από την αρχή οι ηγέτες της Ρωσικής Επανάστασης προσέδιδαν σ' αυτήν. Πέρα λοιπόν από την προσπάθεια του να κυριαρχήσει στην κομματική μηχανή στη Σοβιετική Ένωση, ο Στάλιν διαβλέποντας τον ρόλο που μπορούσε ακόμα να παίξει η Διεθνή και το πόσο αυτή ακόμα μπορούσε να επιρρεάσει την κατάσταση στην ίδια τη Σοβιετική Ένωση, άρχισε μια προσπάθεια ελέγχου πρώτα, χρησιμοποίησής ύστερα, μέχρι που να κάνει τη Διεθνή πιστό όργανό του, επιβάλλοντας τη σιωπή στις τάξεις της και στα διάφορα κομμουνιστικά κόμματα, μέχρι να γίνουν όργανα της σταλινικής εξωτερικής πολιτικής.

Αυτό δεν επιτεύχθηκε σε μια μέρα, ούτε κι εύκολα, γιατί η επανάσταση ήταν ακόμα νωπή και η κατάσταση ρευστή. Η επιβολή δε της τάξης στα κομμουνιστικά κόμματα δεν επιτεύχθηκε χωρίς τρομακτικές απώλειες, ενδοκομματικές πάλεις, διασπάσεις, διαγραφές. Σ' αυτή την προσπάθεια, οι ξένοι που βρίσκονταν στη Σοβιετική Ένωση έπαιξαν ένα ρόλο σημαντικό. Η αβεβαιότητα της κατάστασης τους, της φυσικής ύπαρξής τους, που σε λίγο θα βρισκόταν ολοκληρωτικά στα χέρια του Στάλιν, ήταν ένα ισχυρό όπλο που ο Στάλιν χρη-

Ο Χρ. Χριστοδουλίδης και ο Κώστας Σκεχίδας.
(Πρώτη δημοσίευση της φωτογραφίας)

σμπούησε πλέρια. Γιατί, δρόμος για πασιδρόμηση δεν υπήρχε για τους περισσότερους ξένους. Τι να επικαλεστεί ο Ιταλός κομμουνιστής Τολιάτι π.χ., την κυβέρνηση του, όπως μερικοί βρεταννοί υπήκοοι που ζήτησαν την παρέμβαση της προεδρίας τους για να φύγουν; Ο Μουσιολίνι ευχαρίστως θα τον περνούσε ο ίδιος από το απόσπασμα. Έτσι, ο Τολιάτι, απ' την στιγμή που η τύχη του βρισκόταν στα χέρια του Σταλινικού μηχανισμού εξουσίας, εύκολα θα μπορούσε να πιστείται στα σταλινικά επιχειρήματα, να γίνει ένθερμος υποστηρικτής του στη Διεθνή. Δεν αναφερόμαι εδώ συγκεκριμένα στον Τολιάτι, το όνομα του δηλώνει ένα τύπο, το χρησιμοποιώ για να εκθέσω ένα μηχανισμό. Ένα μηχανισμό που στο τέλος πήρε όλα τα χαρακτηριστικά των σταλινικών εκκαθαρίσεων. Μετά από κάθε αλλαγή γραμμής, τόσο οι πρώτοι σύμμαχοι, όσο και οι υποστηρικτές της νέας γραμμής εκκαθαρίζονται. Γιατί, για το Στάλιν αλλαγή γραμμής και λάθος δεν υπάρχουν, η γραμμή ήταν σωστή απ' την αρχή, αυτοί που την εφαρμόζαν ήταν προδότες, αυτοί που υποστήριζαν μια νέα γραμμή έπρεπε να εκκαθαριστούν πριν την εφαρμογή της για να μη γίνουν επικίνδυνοι.

Ο κύριος Χριστόδουλος Χριστοδουλίδης, γνωστός και σαν Αλέξης, διαγράφει παραδειγματικά με τη ζωή του όλην αυτή την πορεία της επανάστασης που τρεφόταν από τις σάρκες της. Γεννημένος το 1902 στη Λεμεσό, είναι αδελφός του Κώστα Σκελεδά, πρώτου Γενικού Γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου (θα παραμείνει Γ.Γ. του ΚΚΚ μέχρι την εξορία του το 1931) που είχε παρόμοια με τον αδελφό του τύχη και της Κλειώς Χριστοδουλίδου (αργότερα Ιωαννίδου). Τελειώνει το Γυμνάσιο στη Λεμεσό, όπου και εργάζεται στη συνέχεια σαν τραπεζικός υπάλληλος. Η Λεμεσός την εποχή εκείνη είναι η πιο προοδευτική πόλη της Κύπρου. Ανοιχτή στις καινούργιες ιδέες είναι το κέντρο του δημοτικισμού όσο και του σοσιαλιστικού κινήματος. Ο Αλέξης και η συντροφιά του θα είναι πρωτεργάτες του σοσιαλιστικού κινήματος και θα παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στο δημοτικιστικό κίνημα. Η παρέα του ενδιαφέρεται για την λογοτεχνία, και ο ίδιος για τις κοινωνικές επιστήμες μαζί με τη λογοτεχνία. Μαζί κάνουν τα πρώτα βήματα για να αφισβητήσουν το πνευματικό, πολιτικό και κοινωνικό κατεστημένο της εποχής τους. Η συντροφιά του αποτελείται, για ν' αναφέρω τους κύριους, από τον Γιάννη Παπαγγέλου, τον Νίκο Νικολαΐδη, τον λογοτέχνη, τον Αμιλία Χουρμούζιο, τον Λεωνίδα Στρίγγο, τον Γιώργο Φασουλιώτη, και τον Αντώνη Ινπάνο.

Ο Αλέξης, θα είναι στενός συνεργάτης των Παπαγγέλου και Χουρμούζιου στο περιοδικό «Αυγή» (1924-25) που αποτελεί μια σοβαρή προσπάθεια έκδοσης

ενός ποιητικού λογοτεχνικού περιοδικού φανταστικά προοδευτικού για την εποχή του, και εξ ολοκλήρου στρατευμένου στη δημοτική γλώσσα. Ο Αλέξης, με την υπογραφή Χριστ. Χριστ. δημοσιεύει στο περιοδικό λογοτεχνικά κείμενα του, αλλά και λογοτεχνική κριτική. Σπς κριτικές αυτές φαίνεται και η προσπάθεια του να αντιμετωπίσει κοινωνιολογικά, και με τους μαρξιστικούς όρους που κατέχει την λογοτεχνική παραγωγή. Αυτή του η προσπάθεια θα χρησιμοποιηθεί και σαν προέχημα για την επίθεση από μέρους του πνευματικού και κοινωνικού κατεστημένου ενάντια στον ίδιο και την συντροφιά του με στόχο φυσικά τις προοδευτικές τους ιδέες. Έτσι στην εφημερίδα «Αλήθεια» στις 13/6/1924 φαίνεται και η πρώτη κριτική για το περιοδικό «Αυγή». Ακολουθεί στις 15/8/1924 ένα άλλο φιλολογικό σημείωμα με τίτλο «Η ΑΒΓΗ και οι Αβερνίνοι» που στοχεύει πια ονομαστικά τον Αλέξη, που με τις αναφορές του στον Μπουχάριν σόκαρε το κατεστημένο. Το κείμενο αυτό, υπογραμμένο μόνο με τα αρχικά Ρ.Υ. καταλήγει: «είναι φως φανερό πως με την μορφή της κριτικής του (ο Χριστ. Χριστ.) εθέλησε να μας κάνει το κοινωνικό του πιστεύω που επροσπάθησε να το ντύσει με βαρύ πέπλο και το πράγμα δεν θα είχε καμιά σημασία αν ο νεοφώτιστος Μπολσεβίκος εμφανίσε αντάμικα την πίστη του στον Κομμουνισμό μέσα στον 'Πυρό'. Μα εφ' όσον γίνεται η εξομολόγηση αυτή μέσω ενός φιλολογικού περιοδικού, το πράγμα αλλάζει, γιατί Κομμουνισμός και Τέχνη δεν έχουν καμιά σχέση και είναι καθήκον καθενός που αγαπά την Τέχνη, να διαμαρτυρηθεί για την ιεροσύνη που γίνεται από μερικούς, που νομίζουν πως το αυγερινό φως της τέχνης μπορεί να φωτίσει τον δρόμο προς την Μόσχα». Ο Χριστοδουλίδης θ' απαντήσει μ' επιστολή του στην «Αλήθεια» στις 22/8/1924 και η συζήτηση θα συνεχιστεί στα φύλλα της 29/8/1924 και 5/9/1924.

Μαζί με τη λογοτεχνική του δραστηριότητα ο Αλέξης θα έχει και πολιτική δράση. Φαίνεται πως δάσκαλος του θα είναι ο Γιάννης Παπαγγέλου. Ίσως κι ο Γιάννης Ηλιάδης, από του οποίου την πλούσια σε σοσιαλιστική βιβλιογραφία βιβλιοθήκη ίσως να διάβασε και μερικά βιβλία. Πάντως συμμετέχει μαζί με τον αδελφό του στους πρώτους σοσιαλιστικούς πυρήνες της περιόδου 1922-1924 που είναι και οι πρόδρομοι του ΚΚΚ. Γράφει φυσικά και άρθρα στη πρώτη σοσιαλιστική εφημερίδα, τον «Πυρό» που εκδίδει μαζί με τους συντρόφους του. Τον Νιόβη του 1924, φεύγει μαζί με τον φίλο του Λεωνίδα Στρίγγο, και αργότερα ηγετικό στέλεχος του ΚΚΕ, για την Μόσχα, σύμφωνα με τις εφημερίδες της εποχής. Εκεί θα σπουδάσει, μέσα στην ταραγμένη από την τότε πόλη που θα φέρει αντιμετώπιες τις διάφορες γραμμές και που θα τελειώσει με την ολο-

κληρωτική ηγεμονία του Στάλιν, στην Κομμουνιστική Σχολή των Εργατών της Ανατολής. Πληροφορίες για την πολιτική του εξέλιξη δεν έχουμε, πολύ πιθανόν να ασπάζεται την κομματική ορθοδοξία της στιγμής, γιατί το 1927, τον βρίσκουμε ξανά στην Ελλάδα, σαν στέλεχος του ΚΚΕ, την περίοδο του Τρίτου Συνεδρίου του κόμματος, και ενώ το ΚΚΕ ταραζεται από ιδεολογικές και πολιτικές διαμάχες που το οδηγούν σε αλληπαλλήλες διαστάσεις. Σ' όλη αυτή την περίοδο και μέχρι το 1931 που θα λήξει και η τελευταία ενδοκομματική πάλη, με την επέμβαση της Κομμουνιστικής Διεθνούς και την επιβολή από αυτή της σταλινικής της ηγεσίας με αρχηγό τον Νίκο Ζαχαριάδη, φοιτητή κι αυτόν προηγουμένως στη Μόσχα. Η Κομμουνιστική Διεθνής επεμβαίνει διαρκώς στο ΚΚΕ, είτε με απεσταλμένους της είτε με άλλους τρόπους, για να διατηρήσει το ΚΚΕ, στην εκαστοτε ορθοδοξία, όχι φυσικά χωρίς ζημιές. Ίσως νά' να σ' αυτό το πλαίσιο που εντάσσεται και η αποστολή του Αλέξη. Πάντως βρίσκω μια μαρτυρία για τον Αλέξη στις «Αναμνήσεις» του Α. Στίνα (Τόμος Α, εκδόσεις Βεργός, 1977 σελ. 129) στέλεχος του ΚΚΕ που αργότερα θα περάσει στην αριστερή αντιπάλαιψη, «Όταν την οργάνωση 'Πειραιώς' την διηύθυνε η αντιπάλαιψη (Πουλιόπουλος και η ομάδα του) είχε οργανώσει μια Σχολή Στελεχών. Είχαν γίνει πανηγυρικά τα εγκαίνια με κύριο ομιλητή τον Μάξιμο και έκανε δύο ή τρία μαθήματα ο Σκλάβος. Αυτή βρισκόταν στη γραμμή της μόρφωσης και της σοβαρότητας. Όταν αποφασίστηκε η οργάνωση από την αντιπάλαιψη την κράτησαμε αυτή τη σχολή με διευθυντή της τον Αλέξη, ένα κύριο τελειόφοιτο του ΛΕΝΙΝ-ΚΟΥΡΣ». Αυτά γύρω στον Μάιο του 1927. Φαίνεται ότι το κύρος που του προσδίδουν οι σπουδές του στη Μόσχα -μια εγγύηση τότες εγκυρότητας, αλλά ταυτόχρονα και οι ικανότητες του (μιλά Ρωσικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά), του δίνουν μια σημανούσα θέση στο ΚΚΕ μια και στο τέταρτο του συνέδριο 10-15 Δεκ. 1928) εκλέγεται μέλος της Κεντρικής Επιτροπής. Εργάζεται τότε στον «Ριζοσπάστη» και συμμετέχει ενεργά στον αγώνα ενάντια στην αντιπάλαιψη που παίρνει τα ονόματα της «Λιβερταριστάν» και των «αρχεμαρξιστών», μέσα στους κόλπους της «σταλινικής» ομάδας.

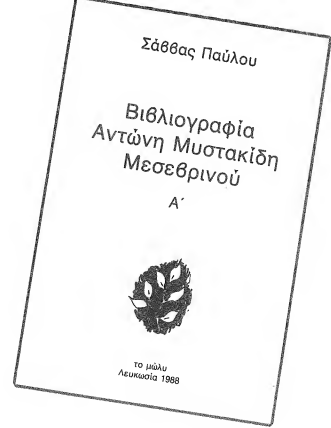
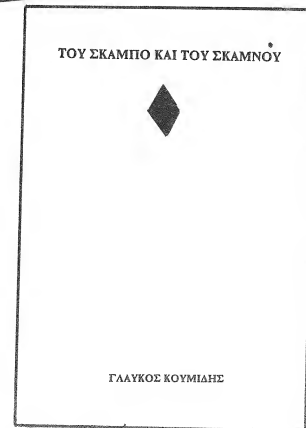
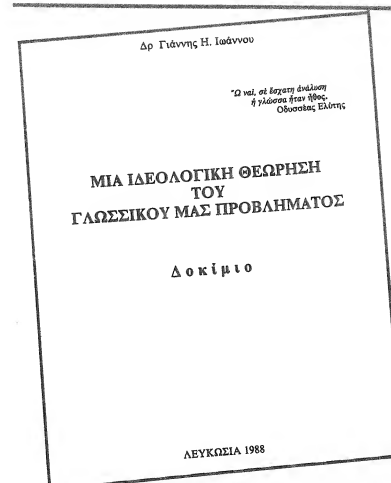
(Χρησιμοποιώ τα εισαγωγικά γιατί η κατάσταση στο ΚΚΕ όλη αυτή την περίοδο είναι πό ρευστή και θα ήταν σίγουρα λαθεμένος κάθε τρόπος προσέγγισης που δεν βλέπει στην ελληνική ενδοκομματική διαμάχη, παρά την άμεση αναπαραγωγή των συγκρούσεων που γίνονται στο Κομμουνιστικό Κόμμα Σοβιετικής Ένωσης. Σίγουρα υπάρχει κι αυτό, αλλά υπολιτίζεται σε ενδογενείς παράγοντες έτσι που η μελέτη του φαίνεται να γίνεται εξαιρετικά πολύπλοκη. Για μια πρώτη προσέγγιση θα

μπορούσε κάποιος να αναφερθεί στο βιβλίο του Α. Ελεφαντίν: «Η επαγγελία της αδύνατης επανάστασης. ΚΚΕ και αστισμός στον μεσοπόλεμο.» Εκδ. Θεμέλιο). Όλη αυτή την περίοδο, ο Αλέξης γράφει πλήθος άρθρων μερικά από τα οποία αναδομούνται και στην Κύπρο και τα οποία θα πρέπει σίγουρα να αποτελέσουν κάποια μέρα ιδιαίτερο αντικείμενο μελέτης. Χρησιμοποιώ σαν ψευδώνυμο το «W». Στην Αθήνα, όλη αυτή την περίοδο, βρίσκεται στην παρανομία, μέχρι που θα συλληφθεί και θα σταλεί σαν εξόριστος στη Σίβηρο, το 1929. Η αδελφή του Κλειώ, μου ανέφερε σε συνέντευξη που μου έδωσε, ότι ο αδελφός της συλλήφθηκε μετά από προδοσία. Πάντως, στη Σίβηρο δεν

θα μείνει για πολύ. Σαν Βρετανός υπήκοος που είναι (λόγω της κυπριακής του καταγωγής) θα απελαθεί, και το 1930, βρίσκεται ξανά στη Μόσχα, όπου θα αντιπροσωπεύει το ΚΚΕ στην Κομμουνιστική Διεθνή, ενώ θα είναι και οισηγητής στην Συνδικαλιστική Διεθνή για τις ενδοκομματικές διαμάχες που συγκλονίζει το ΚΚΕ, και που έμεινε γνωστή σαν η «φραξιονιστική πάλη χωρίς αρχές». Σύμφωνα με μαρτυρία συντρόφου του, ο Αλέξης επρόκειτο στην αριστερή φράξια (με τους Σάντο και το Θέο). Έτσι όταν η Διεθνής επενέβει για να επιβάλει την οριστική πια και καθαρά σταλινική νέα ηγεσία στο ΚΚΕ, με αρχηγό τον Ζαχαριάδη, που θα είναι πια πιατό όργανο του Στάλιν, ο Αλέξης θα αποβληθεί από το κόμμα μαζί με άλλους.

Μαζί θα φύγει και από την Διεθνή, φαίνεται όμως πως είχε αρκετά στήριγματα στη Σοβιετική κοινωνία γιατί θα περάσει στην υπηρεσία του Σοβιετικού Υπουργείου Οικονομικών σαν συντάκτης στο οικονομικό περιοδικό «Εκονομστέβοκαγια Γκαζέτα», όπου θα δουλεύει μέχρι το 1937 με το ψευδώνυμο «Αιμίλιος Αλέξης». Όταν όμως το 1937 θα συλληφθεί, μέσα στα πλαίσια των σταλινικών εκκαθαρίσεων ο τότε υπουργός των οικονομικών, ο Αλέξης θα συλληφθεί κι αυτός, και τα ίχνη του θα χαθούν όπως και του αδελφού του, Σκελεδά.

(και η συνέχεια σ' ένα από τα προσεχή τεύχη του Εντός).

ουδεν
καλον
αμιγες
κακου

Νταβος Λααβος

α. χρονης

Νταβος Λααβος

ματος στην Ν.Α. πτέρυγα του Ν.Α.Τ.Ο. Η συμφωνία Ι.Ν.Φ. για καταστροφή των πυρηνικών πυραύλων μέσω βελγικού αυξανέει την ανάγκη συνοχής του Ν.Α.Τ.Ο. στην περιοχή κάτω από το πρίσμα αναπροσαρμογής των στρατηγικών προσανατολισμών. Σ' αυτό άλλωστε συντείνει το γεγονός ότι από τα πρώτα μελήματα της πολιτικής επιτροπής που θα συσταθεί (συμφωνίες Νταβός) είναι η διεξαγωγή των στρατιωτικών ασκήσεων των δύο χωρών.

Είναι γεγονός ότι όλοι πιά μιλάνε για μια νέα πολιτική κατάσταση που έχει διαμορφωθεί στον χώρο της Ν.Α. Μεσογείου μετά τις συνομιλίες Παπανδρέου - Οζάλ στο Νταβός και τις Βρυξέλλες. Πολιτική η οποία επιδρά ήδη στο Κυπριακό πρόβλημα.

Κατ' αρχάς θα θέλαμε, μαζί με όλο σχεδόν τον πολιτικό κόσμο της Ελλάδας και της Κύπρου να τοποθετηθούμε θετικά στις διακηρύξεις των δύο πρωθυπουργών για 'μη πόλεμο' και την βούλησή τους για προσέγγιση των προβλημάτων με διάλογο. Η πολιτική της δυναμικής αναπαράθεσης, χώρα που δεν ευνοείται σήμερα από τις διεθνείς εξελίξεις, δεν οδηγεί παρά σε εξολισμούς, δυσπιστίες, απομάκρυνση των δύο κρατών. Κατάσταση που εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για το μέλλον.

Όσο για το Κυπριακό, η πολιτική της αναπαράθεσης έδειξε ότι όχι μόνο δεν φέρνει λύση αλλά παγιάει χρονικά μια κατάσταση που είναι ενάντια μιας 'Κύπρου ενιαίας'.

Θετικό λοιπόν θεωρούμε το δημιουργηθέν κλίμα. Αλλά πόσο 'θετικά' μπορούμε να χαρακτηρίσουμε τα μέχρι τώρα δεδομένα γύρω από το 'πνεύμα του Νταβός';

Μια πρώτη ματιά στην Ε/Τ προσέγγιση πείθει ότι αυτή έγινε μετά από προεργασίες και πιέσεις μέσα στα πλαίσια και κάτω από την διακριτική παρακολούθηση του Ν.Α.Τ.Ο και των Η.Π.Α.

Γιατί η προσέγγιση αυτή έγινε τώρα;

Ενας από τους πιο ισχυρούς λόγους φαίνεται να είναι το κλείσιμο του ρήγ

ματος στην Ν.Α. πτέρυγα του Ν.Α.Τ.Ο. Η συμφωνία Ι.Ν.Φ. για καταστροφή των πυρηνικών πυραύλων μέσω βελγικού αυξανέει την ανάγκη συνοχής του Ν.Α.Τ.Ο. στην περιοχή κάτω από το πρίσμα αναπροσαρμογής των στρατηγικών προσανατολισμών. Σ' αυτό άλλωστε συντείνει το γεγονός ότι από τα πρώτα μελήματα της πολιτικής επιτροπής που θα συσταθεί (συμφωνίες Νταβός) είναι η διεξαγωγή των στρατιωτικών ασκήσεων των δύο χωρών.

Ενας δεύτερος σημαντικός λόγος είναι οικονομικός.

Με την πολιτική λιτότητα που επέβαλαν οι κυβερνήσεις των βιομηχανικών χωρών φαίνεται να έχουν συγκεντρωθεί κεφάλαια στον χώρο της Αμερικής και της Ε.Ο.Κ. τα οποία αναζητούν επενδυτικούς χώρους. Αυτοί προσφέρονται στην περιοχή μας κυρίως στην παρέμβαση αγοράς της Τουρκίας και μερικούς στην αγορά της Ελλάδας.

Αν αυτό συνδυαστεί με το οικονομικό σφίξιμο των δύο χωρών, που θα τις αναγκάσει σε σημαντικές 'παραχωρήσεις' στην προσπάθειά τους να τραβήξουν επενδυτικά κεφάλαια, γίνεται αναληπτό ότι τα κέρδη θα είναι μεγάλα και άμεσα.

Όμως μια τέτοια επενδυτική πολιτική προϋποθέτει 'σταθερότητα'. Εξ ου και η προσέγγιση, το ήπιο κλίμα, ο 'μη πόλεμος', και τα διεθνή οικονομικά συνθήματα στην Αθήνα και την Κων/πολη υπό την αιγίδα των Αμερικανών.

Στο εσωτερικό μέτωπο τώρα της Ελλάδας, το 'πνεύμα του Νταβός' αναμενόμενα να φέρει και άλλα 'ωφέληματα' πέρα από τα οικονομικά, όπως να επιδράσει θετικά στην εικόνα του κ. Παπανδρέου που εμφανίζεται με πεσμένη δημοτικότητα. Το στοιχείο αυτό μάλλον εξανεμίστηκε από τις αντιδράσεις του πολιτικού κόσμου για την μεθόδευση της προσέγγισης. Η αντίδραση βέβαια αυτή δίνει μεγαλύτερη διαπραγματευτική ικανότητα στην κυβέρνηση των Αθηνών.

Ενα άλλο στοιχείο που εμφανίστηκε τελευταία, ήταν η προσέγγιση του κ. Παπανδρέου με τον κ. Θεοδωράκη, μέσα από τις διαδικασίες του Νταβός, σε μια ίσως, προσπάθεια του να πλησιάσει κάποιους χώρους της Αριστεράς. Όμως και αυτή η προσπάθεια απέτυχε μετά τις γνωστές δηλώσεις του κ. Θεοδωράκη και την δημοσιότητα που τους δόθηκε.

Συμπερασματικά, μέχρι τώρα, τα εσωτερικά ωφέλη που ίσως, περίμενε η κυβέρνηση των Αθηνών έχουν καταρρεύσει. Απομένουν μόνον οι ελπίδες του οικονομικού ανοίγματος. Αυτό φυσικά αναγκάζει την κυβέρνηση της Ελλάδας να πιέσει περισσότερο για ωφέλη από τις Ε/Τ συνομιλίες και τις διαπραγματεύσεις για τις βάσεις.

Ετσι παρατηρούμε ότι ενώ ο κ. Παπανδρέου είχε διακηρύξει ότι η λογική 'πείζω την Ουάσινγκτον για να πιέσει την Τουρκία' είναι ξεπερασμένη, άρα απομακρίνεται από τα 'εθνικά ανταλλάγματα' για να μείνουν οι βάσεις, με πρόσφατες δηλώσεις του κ. Ρουμπάκη εξανομάζει δειλά την θέση των 'εθνικών ανταλλαγμάτων'. Γενικά δε, θα πρέπει να περιμένουμε μια σκλήρυνση στην διαπραγματευτική στάση της Ελλάδας.

Σε σχέση με τον Ε/Τ διάλογο η Ελλάδα δεσμεύτηκε να υπογράψει το πρωτόκολλο σύνδεσης Ε.Ο.Κ.-Τουρκίας μετά την αναδρομική ισχύ του διατάγματος της Άγκυρας για τις ελληνικές περιουσίες στην Κων/πολη. Κρατεί όμως, πάντα ανεκφυγτό το 4ο χρηματοδοτικό πρωτόκολλο της Ε.Ο.Κ. προς την Τουρκία, συνδέοντας την στάση της με την απόσυρση των κατοχικών στρατευμάτων από την Β. Κύπρο. Στην συνέχεια πάντως, στο μέτωπο της Ε.Ο.Κ., θα περιοριστούν κάπως οι χειρισμοί των Αθηνών, με δεδομένη την υπογραφή του πρωτοκόλλου σύνδεσης και την κατά πολύ καλύτερη εικόνα της 'εικόνας της Τουρκίας'.

Για την Τουρκία, ιδιαίτερα, υπάρχει κατ' αρχάς ένα σοβαρό θέμα: ο πόλεμος Ιράν - Ιράκ. Αυτό συνδέεται άμεσα με τα πετρέλαια της Μουσουλής και του

Κιρκούκ, κάποια Νατοϊκά σχέδια για την περιοχή, το Κυπριακό πρόβλημα, και τον φόβο για αναζωπύρωση του ισλαμικού χαρακτήρα, πράγμα που θα χαλάσει την εξευρωπαϊσμένη εικόνα που αποζητά ο επιχειρηματικός χώρος της Τουρκίας, με αποτέλεσμα την 'καχυποψία' της Δύσης.

Κάτω από αυτήν την σκοπιά, τα Τουρκικά στρατεύματα της Κύπρου θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμα στο εσωτερικό της Τουρκίας. Μια 'δύναμη ασφαλείας' που θα έμενε στο νησί μαζί με την δυνατότητα της ταχείας μετακίνησης στρατευμάτων μέσω του αεροδρομίου του Λευκονίκου δίνει μεγάλες δυνατότητες ελιγμών στην Άγκυρα. Στους πολιτικούς και στρατιωτικούς κύκλους του εσωτερικού θεωρείται μάλλον αδικαιολόγητη η παραμονή όλων αυτών των στρατευμάτων στο νησί. Αποχώρηση 10.000 έως 15.000 στρατιωτών είναι κάτι που ακούγεται έντονα τελευταία. Πριν γίνει όμως αυτό πρέπει να 'πεισθούν' οι στρατιωτικοί στην Άγκυρα και ο κ. Ντεκτάς. Ο τελευταίος αντιμετωπίζει με δικαιολογημένη ανησυχία την προοπτική αυτή.

Εξ άλλου ανοίγονται κάποιες δυνατότητες στον κ. Οζάλ να αναλάβει ρόλο 'εργονομικού', πράγμα που θα αυξήσει κατά πολύ το προσωπικό του κύρος έναντι των στρατιωτικών, και τον ρόλο της Τουρκίας στον χώρο της Μέσης Ανατολής. Αλλά για να αναλάβει τέτοιες πρωτοβουλίες ο κ. Οζάλ χρειάζεται να έχει ήσυχο το Δυτικό του μέτωπο.

Το οικονομικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Τουρκία δίνει ένα άλλο έρσιμα για την προώθηση 'εργονομικών σχέσεων' με την Ελλάδα, στον κ. Οζάλ. Η προοπτική της Ε.Ο.Κ. του 4ου χρηματοδοτικού πρωτοκόλλου, των ανοιγμάτων που μπορεί να παρουσιάσει στον επιχειρηματικό κόσμο της Τουρκίας και βέβαια η ενίσχυση της θέσης του έναντι των στρατιωτικών είναι σημαντικό έλεος.

Εδώ ως σημειώσουμε ότι οι στρατιωτικοί παίζουν τον ρόλο των 'κακών' που χρησιμοποιεί η κυβέρνηση της Άγκυρας για να ενισχύσει την διαπραγματευτική της θέση. Και επειδή το Κυπριακό τίθεται κατ' αρχάς στην 'αποστρατικοποίηση' του, θα πρέπει να αναμενόμενες 'απορρόφηση' της 'καλής θέλησης' του κ. Οζάλ από τους στρατιωτικούς, ώστε οποιαδήποτε πρόταση για αποχώρηση τουρκικών στρατευμάτων να παρουσιαστεί από την κυβέρνηση της Άγκυρας ως 'η περισσότερο δυνατόν προχωρημένη παραχώρηση'.

Στο Κυπριακό χώρο τώρα. Η εκλογή του νέου προέδρου κ. Βασιλείου, παίζει θετικό ρόλο στην κίνηση του Κυπριακού προβλήματος. Η επανασύσταση

και λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου παίζει σπουδαίο ρόλο στην εσωτερική ενότητα της Ε/Κ κοινότητας που παρουσιάζεται πιο συμπαγές τώρα.

Η πολιτική όμως που ακολουθείται δεν διαφέρει όμως πολύ από αυτή του κ. Κυπριανού. Έχει 'ίδιους στόχους' αλλά είναι πιο ευελιξία. Το ερώτημα όμως που τίθεται είναι κατά πόσο η ευελιξία μπορεί να φέρει αποτελέσματα σ' ένα πρόβλημα που χρονίζει. Οι λύσεις 'πακέτο' που μέχρι τώρα έχουν προταθεί δεν έχουν γίνει δεκτές από την μια ή την άλλη πλευρά και οπωσδήποτε δεν συμβάλλουν στην επαναπροσέγγιση των δύο κοινοτήτων. Αναμένονται πάντως σε σύντομο χρονικό διάστημα οι νέες προαναγγελθείσες προτάσεις της Κυπριακής κυβέρνησης, σαν απάντηση στις προτάσεις που υπέβαλε ήδη ο κ. Ντεκτάς. Οι προτάσεις αυτές πρέπει να θεθούν υπόψη της Ελληνικής κυβέρνησης, εν όψει της επίσκεψής του κ. Οζάλ στην Αθήνα.

Ο κ. Βασιλείου έχει δηλώσει ότι θα ξεκινήσει μια 'επίθεση αγάπης' απέναντι στους τουρκοκύπριους. Εμείς, από μεριά μας, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι όσο πιο γρήγορα και δυναμικά δείξει η ελληνοκυπριακή πλευρά την καλή της διάθεση, τόσο αποπλίζεται η λογική της έντασης που θέλει να επιβάλει ο κ. Ντεκτάς με σκοπό να στηρίξει πάνω της την αναγκαιότητα παραμονής των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων. Η 'επαναπροσέγγιση' και η καλύτερη αμοιβαία εμπιστοσύνη που παρουσιάζεται σήμερα σαν ένα από τα 'αναγκαία και κακά' επιχειρήματα για την αποστρατικοποίηση του νησιού. Επιπροσθέτως, απόρριψη τους και από τον κ. Ντεκτάς θα τον αφήσει ακάλυπτο ως προς τις πραγματικές του προθέσεις. Ένα 'πνεύμα Νταβός' θα δρομολογούσε, σίγουρα, διαδικασίες επαναπροσέγγισης των δύο κοινοτήτων, ειδή άλλως ο κ. Ντεκτάς θα αναγκαζόταν να αυξήσει το ρήγμα με τον κ. Οζάλ.

Ένα άλλο στοιχείο που πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα στη 'νέα εποχή' είναι ότι η Ελλάδα θα δυσκολεύεται να προωθή διεθνώς το Κυπριακό πρόβλημα. Γιατί σίγουρα θα φέρει στην επιφάνεια αντιθέσεις με την Τουρκία

πράγμα που θα χαλούσε το πνεύμα του Νταβός. Άρα το Κυπριακό στην διεθνή πτυχή του θα πρέπει να κινηθεί από την Κυπριακή κυβέρνηση, και με τέτοιους τρόπους που είναι αδύνατο να μην φέρνει σε αναπαράθεση την Ελληνική και Τουρκική πολιτική.

Αλλά το αγκάθι του Κυπριακού υπάρχει και στις διμερείς σχέσεις Ε/Τ απ' όπου όμως είναι δύσκολο να απαληφθεί λόγω του έντονου εθνικού χαρακτήρα που έχει για τις δύο χώρες. Παρ' όλα αυτά, αρκεί η μη πρόταξη του, ή η απλή συζήτηση και επισήμανση του, ή ακόμα η παραπομπή των στον 'διεθνή χαρακτήρα', από τις δύο πλευρές, για να μπει, για την ώρα στο ράφι. Από εδώ ξεκινάει όλες αυτές οι αντιρροήσεις και διαμαρτυρίες που ακούστηκαν αυτόν τον καιρό, τον ρόλο των οποίων θεωρούμε θετικό εφ' όσον δεν παίρνει χαρακτηρισμό πολεμικής.

Ο κ. Παπανδρέου και ο κ. Βασιλείου, βέβαια, δήλωσαν επαναληπμένα ότι το Κυπριακό ζήτημα αναθεωρείται με τις συμφωνίες του Νταβός και ότι η λύση του μπαίνει τώρα πιο επιτακτικά.

Αυτό που εμείς διακρίνουμε είναι ότι η Ελλάδα κρατάει δυναμική στάση στην προώθηση της αποστρατικοποίησης. Για τα άλλα θέματα (τρεις ελευθερίες) την πρωτοβουλία καλείται να αναλάβει (αποκλειστικά) η κυπριακή κυβέρνηση. Είναι λοιπόν αναγκαία η αναβάθμιση του ρόλου της, η οποία έγινε αισθητή από τα ανακαινωθέντα, κατά την επίσκεψη του κ. Βασιλείου στην Αθήνα, όπου τονίστηκε επαναληπμένα η αντιμετώπιση του Κυπριακού προβλήματος στην 'διεθνή πτυχή του', ο 'διεθνής χαρακτήρας του Κυπριακού προβλήματος', και ότι 'οι αποφάσεις λαμβάνονται στην Λευκωσία' (όχι στην Αθήνα).

Κατά την γνώμη μας, αυτή την διευκρίνιση, δεν θα έπρεπε να είχαμε φθάσει στην ανάγκη, να την κάνουμε, από τώρα. Θα ήταν καλύτερα να έλειπε.

Θα θυμίσουμε επίσης, στο σημείο αυτό, ότι πρόταση για διεθνή διάσκεψη για το Κυπριακό, υπάρχει και από την μεριά της Σοβιετικής Ένωσης, η οποία δεν έχει γίνει ακόμη αρκετά εκμετα-

Μια περεστρο-ικανή συζήτηση της ΕΔΟΝ

λεύσιμν. Τέλος θα αναφέρουμε ότι το διεθνές πρόσωπο του κ. Βασιλείου είναι ευχάριστο γεγονός για την Κυπριακή πλευρά. Στο εσωτερικό, παίζει με επιτυχία, έως τώρα, το ρόλο του συνδικτικού κρόκου. Όμως οι υποθέσεις "Θεοδωράκη", οι αντιθέσεις "αναβάθμιση" ή "επιπλήμν", και η άνοδος του εθνικιστικού στοιχείου, μπορεί να γίνουν τα πρώτα σημεία τριβής, στον εσωτερικό χώρο, που για την ώρα παρουσιάζεται αρραγής.

Από την τουρκοκυπριακή πλευρά, μιλήσαμε ήδη για κάποια από τα προβλήματα του κ. Ντεκτάς.

Ας ξανααναφέρουμε ότι η μη προώθηση του Κυπριακού από την μεριά της Τουρκίας τον αφήνει "γυμνό" σε διεθνές επίπεδο. Από εκεί προήλθε ίσως, και ο πρώτος του "θυμός" σε σχέση με το Νταβός. Το ότι ο κ. Οζάλ δεν τον κάλεσε για να τον ενημερώσει, όπως ο κ. Παπανδρέου τον κ. Βασιλείου, αποτέλεσε ένα άλλο σημείο δυσανεξίας του. Όμως μετά την ενημέρωσή του από δύο συμβούλους του κ. Οζάλ, παρουσιάζεται πιο άνετος.

Στον εσωτερικό χώρο, έχει να αντιμετωπίσει φωνές διαμαρτυρίας, κυρίως τουρκοκυπριακών συμφορόντων, που σίγουρα έχουν προβλήματα με τις 60.000 έποικους και τις 30.000 στρατό. Ακριβώς πάνω σ' αυτούς, φαίνεται να ακουμπάει όλο και περισσότερο ο κ. Ντεκτάς για να στρίψει την θέση του, πράγμα που τον καθιστά ακόμα πιο δέσμιό με την μητρόπολη.

Από την άσχημη οικονομική θέση που βρίσκεται, μη έχοντας την διεθνή αναγνώριση, και με το εμπορικό εμπόκο εις βάρος του, αντεπεξέρχεται μέσω της όλο και στενότερης σύνδεσής του με την Τουρκία, πράγμα που, όμως, προκαλεί δυσανεξία στους τουρκοκυπρίους με τους οποίους οι έποικοι δεν φαίνεται να εσωματώνονται.

Με δεδομένη λοιπόν μια υποδόσκουσα εσωτερική ένταση, ο κ. Ντεκτάς βλέπει με ιδιαίτερη ανησυχία κάθε προσπάθεια "λασκαρισμού" της Τουρκικής παρουσίας στο ψευδοκράτος του. Θα προσπαθήσει λοιπόν, να δημιουργήσει ένταση στο Ε/Κ - Ε/Τ μέτωπο, για να δείξει την ανάγκη παραμονής των στρατευμάτων, πράγμα που βέβαια θα δυσχεράνει τον κ. Οζάλ και την προώθηση των Νατοϊκών σχεδίων για την περιοχή. Επίσης θα προσπαθήσει να δείξει ότι η Ε/Κυπριακή πλευρά δεν "άλλαξε σε τίποτα" άρα η κατάσταση πρέπει να συνεχιστεί ως έχει, και τέλος να ενδυναμώσει το εθνικιστικό στοιχείο.

Παράλληλα, πρέπει να προσεχθεί το γεγονός, ότι έχοντας δεδομένη την κατάσταση κατοχής, ο χρόνος κυλά

υπέρ του. Μερικά ανοήματα στον Μουσουλμανικό χώρο, η τουριστική εκμετάλλευση και ο πολιτιστικός τομέας, δίνουν στο κ. Ντεκτάς κάποιες προοπτικές για ενδυνάμωση του χαρακτήρα του "κράτους" του. Μέσα στο πνεύμα του Νταβός εκτός από τα πρώτα δείγματα για την νέα στάση του, έχουμε και τις προτάσεις που υπέβαλε. Οι προτάσεις αυτές χωρίς να αγγίζουν κάμια από τις ουσιαστικές πτυχές της Ε/Κ - Ε/Τ προσέγγισης έχουν χαρακτηρισθεί χωρίς προβλήματα για την εφαρμογή τους, αρκεί η Τ/Κυπριακή πλευρά να αναγνωρίσει τα διεθνή δίκαια.

Από τις άλλες δυνάμεις τώρα, που εμπλέκονται στο Κυπριακό, έχουμε πρώτα την Αγγλία όπου πήγαν ο κ. Ντεκτάς ανεπίσημα και ο κ. Βασιλείο επίσημα. Το Λονδίνο επιβεβαίωσε την θέση του για "ενιαία Κύπρο" και δήλωσε ότι δεν υπάρχει θέμα αναγνώρισης του Τ/Κυπριακού ψευδοκράτους. Δεν θέλει όμως να αναλάβει κάποιο ρόλο πιο ενεργό. Θωφεί το Κυπριακό, πρόβλημα των δύο κανονικών, στην αρμοδιότητα του κ. Κουσιγέρ.

Παρ' όλα αυτά η κα. Θάτσερ κατά την επίσκεψή της στην Άγκυρα, λίγες μέρες μετά την συνάντησή της με το κ. Βασιλείου, δεν κατάφερε να διαψεύσει ότι μετέφερε κάποιο μήνυμα. Θωφούνται πάντως από την Αγγλία κάποιες πιέσεις στην τουρκοκυπριακή κυβέρνηση, ιδίως τώρα, που το Λονδίνο προσδοκά στην ανάλυση κάποιων σημαντικών έργων στην Τουρκία.

Την αμερικανική παρουσία στην περιοχή υπογράμμισε ο κ. Ουλκινσον, ειδικός αυτονιστής του Στέιτ Ντιπάρτμεντ για το Κυπριακό σε μια περιοδεία στην Αθήνα - Λευκωσία - Άγκυρα. Ο χαρακτήρας της περιοδείας αυτής ήταν διερευνητικός και βασιζόταν μάλλον στο έγγραφο της 29 Μαρτίου 1986 για το Κυπριακό. Ο κ. Ουλκινσον δεν κατάφερε να εξασφαλίσει ραντεβού με τον Τούρκο υπουργό Εξωτερικών μάλλον σαν άρνηση της Τουρκικής κυβέρνησης στις πιέσεις των αμερικανών για επιδείξει κάποιες ελαστικότητες. Η επίσκεψή της κα

Ριζγούνη στην Αθήνα και η για λίγες ώρες παραμονή του κ. Σουλτς στο αεροδρόμιο της Λάρνακας συμπληρώνουν την παρουσία της Ουάσιγκτον.

Τέλος ο κ. Κουσιγέρ, μετά από αναμνηστική τριών περίπου μηνών από το Νταβός, εξεδίωξε τις προθέσεις του για συνάντηση με τους κ. Βασιλείου, κ. Παπανδρέου, κ. Οζάλ, κ. Ντεκτάς και τον κ. Εβρέν. Τους τρεις πρώτους μπορεί να τους συναντήσει στην Νέα Υόρκη τέλος Μαΐου στην διασκέψη των Η.Ε. για τον αφοπλισμό. Ο κ. Κουσιγέρ έχει δηλώσει ότι πάντοτε υπάρχουν κάποια σχέδια και κάποιες σκέψεις γύρω από το Κυπριακό αλλά, τόνισε ότι, ο βασικός ρόλος του είναι η προσφορά καλών υπηρεσιών.

Σίγουρα οι μέχρι τώρα αποτυχίες των σχεδίων που έχει υποβάλει τον κάνουν πολύ επιφυλακτικό. Η μέχρι τώρα παρουσία του, όμως, είναι δυσανάλογη με τον διεθνή χαρακτήρα που έχει οι μερικές αναγνωρίζουν στο Κυπριακό. Αναμένουμε σύντομα μια πιο ενεργή παρουσία του που μάλλον θα βασίζεται στο έγγραφο της 29 Μαρτίου.

Συμπερασματικά, θα θέλαμε να πούμε ότι σήμερα έχουμε συσσωρευτεί πιέσεις σημαντικές σε όλα τα μέρη που παίζουν ρόλο στο Κυπριακό. Το Νταβός άνοιξε τη συνθήκη για κάποιες συνομιλίες οι οποίες, κάτω από πιέσεις, ίσως αποδόσουν. Στα διάφορα μέρη εννοείται η εκμετάλλευση αυτών των συνθηκών. Αυτό που μας προβληματίζει είναι ότι το Νταβός έβγαλε το Κυπριακό, πιο βαθιά, μέσα στα ίδια πλαίσια όπου λήναι μέχρι τώρα χωρίς να του ανοίξει κάποιους νέους ορίζοντες. Το δεύτερο μεγάλο ερώτημα είναι: Μπορεί μέσα από τα σημερινά δεδομένα να υπογραφεί μια συνθήκη καλύτερη από την Ζυρίχη; Αν όχι, τότε γιατί αυτή η νέα συμφωνία να μην οδηγήσει σε καταστάσεις χειρότερες απ' ό,τι οδήγησε η Ζυρίχη.

Χρειάζεται επαγρύπνηση, θάρρος, αποφασιστικότητα, ξεκάθαρες θέσεις και ενημέρωση του κόσμου. Γιατί αυτός είναι, που τελικά θα πρέπει να αποφασίσει για την τύχη του. ●

α. χρονης

Ενώ η περεστροϊκία είναι το κύριο θέμα συζήτησης του παγκόσμιου τύπου τα τελευταία χρόνια κι οι πιο φρεσές "πέννες" της παγκόσμιας αριστεράς αναλώνονται επ' αυτής, η κυριοκλής αριστερά το "παίζει καθυστέρηση".

Το πρώτο θεωρητικό κείμενο από πλευράς ΑΚΕΛ, γραμμένο με πάνω από ένα χρόνο καθυστέρηση από την ανακοίνωση της σοβιετικής περεστροϊκής, από το Νίκο Κατσουρίδη στη Χαραυγή. Ο Ν. Κατσουρίδης ασχολήθηκε κυρίως με το να αποδείξει ότι η περεστροϊκία δεν σημαίνει «στροφή προς τον καπιταλισμό» ούτε έλλειψη εκτίμησης στα «κεκτημένα του υπαρκτού σοσιαλισμού». Τις ίδιες περίπου μέρες παρουσιάστηκε κι ένα κείμενο του Π. Λιγυλά στο "Εργατικό Θήμα" που ασχολήθηκε άμεσα με τον προσδιορισμό και ανάλυση των εννοιών «περεστροϊκία» και «Γκλασνόστ» όπως τις εννοεί η Γκροπαρτωφική ηγεσία. Το κείμενο αναδημοσιεύτηκε τότε από τον "Φιλελεύθερο" κι όχι από τη Χαραυγή!

Από τότε φυσικά δημοσιεύτηκαν αρκετά κείμενα πληροφόρησης κυρίως για τα τεκταινόμενα στη Σοβιετική Ένωση και αρκετές θεωρητικές σοβιετικές αναδημοσιεύσεις. Μετά την έκδοσή του "Εμπρός" έχουμε μάλιστα κι ένα συναγνασμένο αναδημοσιεύσεων με τη Χαραυγή!

Ωστόσο, τι μπορεί να σημαίνει η περεστροϊκία για το ΑΚΕΛ; Μια πολύ εμπειρική απ' ό,τι φαίνεται μέχρι τώρα τάση, από τους οπαδούς της περεστροϊκής, να την ταυτίζουν με την επιδιωκόμενη εσωτερική δημοκρατία στο κόμμα. Επάνω σ' αυτή τη βάση είναι και το πρώτο ανοιχτό πολεμικό άνοιγμα του "Εμπρός", μετά το θάνατο του Παπαϊωάννου, το οποίο ζητά ένα "δημοκρατικότερο" τρόπο εκλογής του γεν. γραμματέα του κόμματος. Καμιά προσπάθεια δεν έχει γίνει μέχρι τώρα, η οποία να τείνει να ρίξει φως στη σταλινική ιστορία του ίδιου του κόμματος και να επανεξετάσει τις βασικές τουλάχιστον πολιτικές επιλογές όπως διαμορφώθηκαν μέσα σ' αυτήν την ιστορία ακριβώς. Μια αποκάλυψη των μηχανισμών επιβολής της ενωτικής γραμμής στο κόμμα από τον Ζαχαριάδη (και κατά πάσαν πιθανότητα με τη συμφωνία του Σταλινικού κέντρου) με την συνεργασία Παπαϊωάννου θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη, όπως και ο "εκθρονισμός" του Φιη Ιωάννου. Όπως ενδιαφερόμενα θα ήταν η "εξοφάνση" Βατιλλώη. (Σ' άλλες σελίδες δημοσιεύουμε μια αρχική έρευνα για τον Χρ. Χριστοδουλίδη, τον αδελφό του Σκελά που έδρασε κύρια στο ΚΚΕ).

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες η συνάντηση-ανοιχτή συζήτηση που διοργάνωσε η ΕΔΟΝ στο Σοβιετικό Πολιτιστικό Κέντρο με εκπροσώπους

της ΚΟΜΣΟΜΟΛ ήταν μια ευχάριστη έκληψη. Απ' ό,τι ξέρω, για πρώτη φορά γίνεται δεχτή μια ανοιχτή συζήτηση οργανωμένη από ακαδημαϊκή μαζική οργάνωση η οποία αποκάλυπτα και εκτεταμένα απασχολήθηκε χωρίς περιορισμούς με τις σταλινικές εκκαθαρώσεις της δεκαετίας του 30. Η αλήθεια είναι ότι το βασικό βάρος για τα παραπάνω έφεραν οι κομσομόλοι αντιπρόσωποι, το γεγονός όμως δεν παύει νάναι εις πίστην της ΕΔΟΝ από την οποία αναμένουμε μια ανάλογη συσχεία.

Υπήρχαν δύο κύριοι ομιλητές: ο Κ. Βαρμπακόφ, υπεύθυνος για θέματα πολιτισμού, και η Βαλεντίνα Λεβίτσκα του Πανσοβιετικού Επισημοτικού Κέντρου. Οι εισηγήσεις τους (εκτεταμένα αποσπάσματα υπάρχουν στη "Νεολαία" αρ. 611) ήταν κλασσικές «περεστροϊκανικές» και περιγράφαν με ευκρίνεια τα προβλήματα που μπορεί να καταγραφεί κανείς στη σοβιετική νεολαία, και κάποιες προοπτικές ανάπτυξης πρακτικής και οργανωτικής κυρίως φύσης. Η μη αναγνώριση των ζητημάτων σ' ένα θεωρητικό επίπεδο ήταν εμφανής π.χ. ως πάρομο ένα απόσπασμα από την εισήγηση της Β. Λεβίτσκα:

«Για παράδειγμα υπάρχουν πολλές εννοιές που ασχολούνται με την ιστορία και τον πολιτισμό διαφόρων λαών, που πρέπει να υπάρχουν δεν αντλήγω. Τα τελευταία όμως γεγονότα εθνικού χαρακτήρα δείχνουν πόσο δύσκολη είναι αυτή η κατάσταση. Εδώ πρέπει να γνωρίζεις τον κόσμο και να τον καταλαβαίνεις χωρίς εξάρσεις και εθνικιστικές τάσεις. Η άνοδος της εθνικής αυτοσυνείδησης στις δημοκρατίες μας είναι μια πραγματικότητα που προκαλέστηκε από την ίδια την περεστροϊκία. Νομίζω πως κάθε δραστηριότητα της νεολαίας σ' αυτό το τομέα πρέπει να γίνεται με πολιτική εκτίμηση και αντικειμενικότητα.

Θα ήθελα να αναφέρω ακόμα μια κατεβυδμένη σοβαρά προβληματική που ερευνούμε. Είναι κάποιες αρχιτικές πλευρές στη δράση της νεολαίας όπως τα ναρκωτικά, ο αλκοολισμός, οι παράνομες πράξεις. Δυστυχώς η κατάσταση που υπάρχει στην οικογένεια μας δημιουργεί σοβαρά προβλήματα που μας δυσκολεύει αφάνταστα στην απόμεινση αυτών των προβλημάτων. Στη Κομσομόλ έχει συσταθεί μια ειδική επιτροπή και ένα εξειδικευμένο πρόγραμμα που δουλεύει σταθερά στην καταπολέμηση αυτών των φαινομένων. Φαίνεται πως ένα από το πιο σοβαρό μέσα για διάρθρωση της κατάστασης είναι να προσεκτικώς η νεολαία στη δουλειά. Δυστυχώς υπάρχουν ακόμη ψυχολογικές δυσ-

κολίες και προβλήματα. Οι νέοι μας δεν έχουν συνηθίσει να εκτιμούν τα χρήματα. Δεν τα συνδέουν με την προσωπική τους εργασία, γιατί πάντα είναι κάποιων άλλων, από κάποιον άλλο, το παίρνουν, από το σχολείο, το κράτος, τους γονείς. Αλλά εμείς πρέπει πραγματικά αισιόδοξοι για την πορεία της νεολαίας μας. Τα τελευταία αποσπάσματα μιας μεγάλης έρευνας που έκανε το κέντρο μας δείχνουν ότι οι νέοι μας θέλουν να προσφέρουν για την περεστροϊκία κατά 4-5 φορές περισσότερο απ' ό,τι είναι οι δυνατότητες τους. Αυτό μας δίνει πραγματικά μια μεγάλη ελπίδα για το μέλλον. Η διάθεση υπάρχει, θα αποκτηθεί και η δυνατότητα.»

Σ' αυτό το απόσπασμα βλέπουμε μια θελημένη αποφυγή της θεωρητικής προσπάθειας να ειδικθεί η σχέση του συστήματος με τις εθνικές συνειδήσεις, ή μια έλλειψη ιστορικής αναζήτησης της εθνικής συνειδήσης στη Σοβιετική Ένωση. Πιο κάτω υπάρχει μια εμφανής παράλειψη της αντιμετώπισης του ζητήματος "εργασία" μέσα στο σοσιαλιστικό σύστημα.

Στη συζήτηση που ακολούθησε ωστόσο είχαμε πολύ ενδιαφέροντες αναφορές, σ' ένα περιγραφικό πάλι επίπεδο, στις σταλινικές εκκαθαρώσεις του 30 με ειδική αναφορά στον Αλεξάνδρ Ζούκιν, γενικό γραμματέα της Κομσομόλ που εκτελέστηκε το 1938, αναφορά στα επεισόδια της Σοβιετικής Αρμενίας, πάνω σ' ένα επίπεδο συναναζήτησης των ομιλητών με τους συμμετέχοντες. Όταν εκφράστηκαν κάποιες φόβες ότι τέτοιες συζητήσεις μπορεί να "τροφοδοτήσουν" την αντίδραση και τους κακούς κομμουνιστές, όπως π.χ. τους ευρωκομμουνιστές, η απόφαση ήταν ότι η αλήθεια -ολόκληρη η αλήθεια- δεν μπορεί να βλάψει κανένα κι ότι μια ορθή πολιτική δεν μπορεί παρά να την παραδέχεται και να στρίβεται πάνω της.

Η νοοτροπία των ομιλητών είναι ένα σημείο αξιοσημείωτο, κι ερχόταν σαν αντίθεση με ό,τι είχαμε γνωρίσει προηγουμένως. Το κομμοδένος ύψος έλειπε, ενώ σε μια προσπάθεια για την πιθανότητα και την ορθότητα της επιδίωξης της ελεύθερης έκφρασης στο σοβιετικό τύπο όχι μόνο σ' ό,τι αφορά τους σοβιετικούς αλλά ν' ανταποκρίνεται και στη πολυμορφία του διεθνούς εργατικού κινήματος "τουλάχιστον πάνω στα σημεία της σοβιετικής πολιτικής που το αφορούν", δεχθήκαμε σαν απόφαση να παρατεταμένο χαμόγελο μηχανικής που επισφραγίστηκε μ' ένα εξίσου αμήχανο "...θα προσπαθήσουμε».

Συμπερασματικά ... η δυναμική υπάρχει!

● Κ.Α.

ΚΥΠΡΟΣ 1928, 1952, 1956

Φωτογραφίες και κείμενα
από το περιοδικό
"National Geographic",
που προβλήθηκαν
στην έκθεση
του πολιτιστικού κέντρου
της Λαϊκής Τράπεζας

Παζαρί στην Αμμόχωστο

Κύριος δρόμος στην Αμμόχωστο

Γύφτισσα με τούρκικες βράκες

Ένα κάστρο των Σταυροφόρων

δεσπόζει τον λιμανιού της Κερύνειας

Εργάτες που σακιάζουν, ζυγίζουν και μεταφέρουν βαριά
σακιά από χαρούπια

Ένα χαμόγελο διανθίζει ένα βαρύ φορτίο. Κάτω από τέτοιες
συνθήκες κοπιαστικής εργασίας που τσακίζει την πλάτη από
την ανατολή του ήλιου ως το σκοτάδι, το γεγονός ότι λίγες
Κύπριες γυναίκες μπορούν να διατηρούν ζωντανή την
παράδοση της Αφροδίτης, αποτελεί ένα μικρό θαύμα.

Οργωνοντας στον ιoxio του λαξευμένου σε πύρα ξωκκλήσιου
του Αγ. Ευλάμιου στη Λάρνακα

Ζουλιό - Πανάι πέταγμα, οστιά, χέμα.
 Στο παρελθόν και ο θάνατος
 ή τουλάχιστον η απομεινάρια του
 ξεθάβονται για να ταξιδέψουν και να μας παρασύρουν μαζί τους.
 (Οστά, χέμα, αγγεία, κρέμα, αναπνοές καμένων πολιτισμένων
 που κολλούν βασανιστικά στα ρουθούνια μας
 και ερωτικά μας προκαλούν.

Μνήμες που γίνονται ερέθισμα προσφοράς στον Άνθρωπο,
 στη Γιορρόφι του, και στα Πλάθη του.

Μόνο ένας Νάος θα μπορούσε να διαφυλάξει την ανθρώπινη αυτή πορεία ή το Κενό.

Βαρβαρα Αθίνα Μικαλίνα = ΒΑΜ
 Γεωργίου Αντωνιάδου Βασιλειάδης = ΓΑΒ

μια ατιτίλη διαδρομή στο παλιό Ρογιάλ

Βαρειές πέτρες-άγκυρες, το παλιό κτίριο του σινεμά Ρογιάλ -βομβαρδισμένος μύλος, συγκρατούν, περικυκλώνουν, αγκαλιάζουν, κουβαλούν, ένα κοράβι - όχημα του χρόνου που μέσα από μακρινό ταξίδι γέμισε τ' αμπάρια του μ' ένα σωρό δείγματα υλικών χρωμάτων και σχημάτων. Ένα καράβι, το ποταμόπλοιο του Μαρκέζ στα χρόνια της χολέρας - πριν κρεμιάσει τη μαυρή του σημαία, ή μια νυχτερινή κατασκήνωση μακεδόνων που γυρνάν από πολύχρονο πλιάτσικο.

Το ίδιο το σινεμά, ένα λαβω-

μένο ερείπιο που μια τυχαία αβλεψιά ή τα ψηλά κόστα των συνεργείων καθαρισμού διαιωνίζουν την ύπαρξη του σε μια υπερρεαλιστική εικόνα, όπως ένα αεροπλάνο πεσμένο στη κορφή μιας πολυκατοικίας. Λέμε ταχτικά ότι η επιλεκτική συντήρηση χτισμάτων της Π. Λευκωσίας δεν σημαίνει ουσιαστική συντήρηση διότι το σύνολο μέσα στο οποίο ενυπάρχουν αυτά τα κτίρια είναι καθαριστικό. Στη περίπτωση του Ρογιάλ βλέπουμε ότι ούτε και η επιλεκτική συντήρηση είναι ειλικρινής. Για το μοναδικό σινεμά «με χαρακτήρα» ολοκληρώσε της

Λευκωσίας αποφασίστηκε ότι μόνο η πρόσοψη του είναι διατηρητέα. Ένα ερείπιο λοιπόν το Ρογιάλ ή όχι ένα πολιτιστικό κέντρο για παράδειγμα. Όμως στο ξεχύλισμα του χρησιμοποιείται σαν τέτοιο. Οδοντήρη χρήση, που γίνεται δυνατή ακριβώς τώρα, για λίγες μέρες, σ' αυτή του την κατάσταση. Η δουλειά που περιγράφουμε φέρνει στην επιφάνεια αυτή τη στιγμή του Ρογιάλ, αναδεικνύει την τραγικότητα της κι είναι ένα χαστούκι στη δημαρχιακή πολιτική της συντήρησης της Π. Λευκωσίας. Αυτό λοιπόν είναι το Ρογιάλ που φιλοξενεί

ανάμεσα σε σωρούς από εσωτερικά χαλάσματα την άτιτλη διαδρομή στο υλικό και στο χρόνο. Το υλικό περιβλήμα της διαδρομής από ημιδιάφανο λευκό ρούχο - κουρούκλα, επιτρέπει στον εξωτερικό διάδρομο να λειτουργεί σαν σκηνή θεάτρου σκιών, και μετατρέπει τον επισκέπτη που τον περπατά σε αντικείμενο γι' αυτόν που κοιτάζει απ' έξω. Το ίδιο το κτίριο δηλαδή προς το έργο γίνεται αναπόσπαστο μέρος του. Ο εξωτερικός θεατής που βρίσκεται στο σκοτάδι κι ασυνείδητα μπαίνει στη θέση του κινηματο-

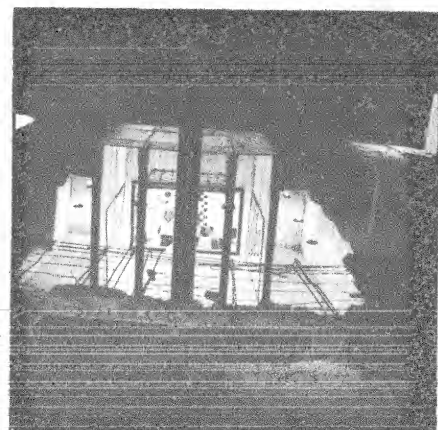
γραφικού θεατή, (καθότι στο σκοτάδι μιας - παρά την εγκατάλειψη της -κινηματογραφικής αίθουσας), θα περάσει με τη σειρά του μέσα στη σκηνή και θα μετατραπεί σε ηθοποιό που παίζει το ρόλο του θεατή. Μια σκηνή που είναι ακριβώς στημένη στο χώρο των θεατών, έτσι μάλιστα που για να την κοιτάξεις θα πρέπει να γυρίσεις τη ράχη στη σκηνή του Ρογιάλ, αφού πρώτα κοιτάξεις τους υπόλοιπους, ή καλύτερα τις «σκιάς» τους πίσω από το πανί να διανύουν την «διαδρομή».

Ο φωτισμός λιτότατος, είναι εσωτερικός, το έργο είναι αυτόφωτο, με απλές ηλεκτρικές λάμπες, έτσι που να στηρίζεται το κτίριο όπως το περιγράμμα πιο πάνω.

Η είσοδος μέσα στο έργο καθώς ύστερα και η εσωτερική διαδρομή, οριοθετείται από κίονες - πρώτος συνειρμός - που θυμίζουν αρχαία Ελλάδα ή αρχαία Ρώμη. Όμως σύντομα αντιλαμβάνεται ότι οι κίονες είναι πλαστικοί ή από λαμαρίνα. Είναι ελαφροί, μπορούν εύκολα να ταξιδέψουν, όπως και το συνολικό περιβλήμα που είναι ρούχινο. Μερικοί είναι βαμμένοι έντονα κόκκινοι ενώ άλλοι μένουν γκριζοί στο συνθιγμένο χρώμα των πλαστικών σωλήνων αποχέτευσης, στο δικό τους χρώμα δηλαδή. Υπάρχει μια αυτοειρωνία, ένα κλείσιμο του ματιού, ιδίως προς το προκαταλεγμένο

αρχαιολατρικό κτίριο που άλλωστε χαρακτηρίζει και το υπόλοιπο έργο. Τα διακριτικά μικρά πήλινα πουλιά, ή κόκαλα, ή πρωτόγονα εργαλεία της Βαρβάρης εκτίθενται μέσα σε συρμάτινα - μεταλλικά κλουβιά. Υπάρχουν αλλά και κοροϊδεύουν το μουσειακό κτίριο υποβάλλοντας το, ταυτόχρονα. Αυτά τα μικρά πήλινα σχήματα που προ-υπήρχαν του έργου είναι η τομή με τη ζωγραφική δουλειά της Αθηνάς που επίσης προϋπήρχε. Τα υπόλοιπα, και με την προσθήκη του Μιχάλη στην ομάδα, έδωσαν αυτά τα δύο προϋπάρχοντα, εντάσσοντας τα σ' ένα μεγαλύτερο και νέο σύνολο στο οποίο δεν κατέχουν κεντρικό ρόλο, υποκύπτοντας στη λογική της «διαδρομής στο υλικό, το χώρο και το χρόνο», η ακόμα στην αναζήτηση μιας επικοινωνίας μεταξύ των τριών συντελεστών, αναζήτηση που υλοποιείται στο έργο αυτό. (Απ' αυτή την πλευρά το έργο είναι περισσότερο μια διαδικασία παρά ένα αποτέλεσμα).

Στο κέντρο ένα κέλυφος - έμβρυο με ττέλι και ρούχο, ένα έμβρυο διαμορφωμένο από τον άνθρωπο πολιτισμό σαν συμπέρασμα ίσως, απαισιόδοξο ίσως μιας δειγματικής αναφοράς στα υλικά δείγματα των πολιτισμών - χρονικά και τοπικά - που ορίζονται όλα σ' ένα επίπεδο, ενιαίο κτίριο του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

ΕΥΗ ΜΑΝΙΑΤΗ

Μια θεία από την Παλαιστίνη βγήκε μέσ' από διηγήσεις της γιαγιάς πριν από χρόνια, να λέει τα βάσανά της όταν την έδιωξαν οι «Οβραίοι» με το δικαίωμα που δίνει στον κατακτητή η δύναμή του. Δεν ήξερε καθόλου Ισραηλίτες τότε η θεία ήταν πριν το Μάη του '48. Ξαν σε παραμύθι η γιαγιά μας έλεγε για το κλάμα του αποχαιρετισμού που έκαναν οι Αράβηδες καθώς η θεία Ευτυχία έφευγε κι άφηνε πίσω το σπίτι της και μια ζωή. Ετούτη ήταν η εικόνα της Ιερουσαλήμ των παιδικών μου χρόνων. Μια πόλη, παραμυθι νοσταλγίας και γυρισμού κάποτε...

Το 1974 άκουσα ή κατάλαβα για πρώτη φορά την Ιερουσαλήμ του '67. Η θεία Ευτυχία κόντευε να πεθάνει, μαζί της και μια γενιά αποχαιρετισμού. Μια καινούργια διαπορά προστέθηκε σ' εκείνη της Παλαιστίνης, της Ιερουσαλήμ...

Αμμόχωστος - Ιερουσαλήμ βασανίζουν πια το μυαλό μου κι οι δύο μαζί. Κάθε πούμπαιπε η άνοιξη σαν και τώρα, με φώτα και οι λεμονιές κι οι πορτοκαλιές ποδώνιγαν με την αμύρνα κάπου κοντά στη Δερύνεια. Πότε;;

Λίγο το παραμύθι που φοβόμουν μη ξεθωριάσει, λίγο το αβυστακτο βάρος κάποιου γυρισμού και νάτην... την Ιερουσαλήμ του '84. Μπορούσε να σπλύνει την πέτρα της κάτω από το βιβλικό ουρανό της. Ήταν όμορφη και μαγική η Ιερουσαλήμ από ψηλά...

Με το αντίκρουσμα της πόλης ο Ισραηλίνης ξενάγος αποφάσισε ότι δεν έπρεπε να δοθεί καιρός για λαθεμένες εντυπώσεις...

-Προσέχετε τις τσάντες σας' είναι γεμάτες κλέφτες ο αραβικός τομέας.

-Ποιοί, οι Παλαιστίνιοι;

-Ποιοί Παλαιστίνιοι; Δεν υπάρχουν Παλαιστίνιοι. Είναι Άραβες. Και κάτι ακόμα: Μην απομακρύνεστε από την ομάδα. Μπορεί να σας παρασύρουν στα στενά και να σας κακοποιήσουν, να σας κλέψουν, ποιός ξέρει τι άλλο. Ούτε και τα παιδιά μην ακούτε. Ούτε κι αυτά δεν έχουν εμπιστοσύνη...

Μετά τις... πληροφορίες για τους τερατόμορφους ανθρώπους της Ιερουσαλήμ

κατεβήκαμε από το λεωφορείο. Έτρεξαν τα παιδιά σα μέλισσες πασκιόντας να πουλήσουν τις καρτοποσταλ που κράταγαν στα κοκκαλιάρικα χέρια τους. Τα μάτια τους είχαν όλη τη λεβαντική γλύκα, φωτίζοντας ένα κεφάλι γουλι.

-Μη! Θα σας κατακλέψουν! Πάμε παρακάτω!

Έκανα πως δεν άκουσα κι αγόρασα. Σαράντα κάρτες ένα δολλάριο... Γύρισα και τον κοίταξα. Χαμήλωσε το βλέμμα.

Πιο κάτω, κοντά στη Βία Ντολντορά, ανάμεσα στην εικόνα του Ιησού να κουβαλάει το Σταυρό και τρεις στρατιώτες να κουβαλούν αυτόματα ήταν κι ο Ουαλίντ.

Στεκόταν στην πόρτα του μαγαζιού του. Μπήκα.

-Σαλαάμ ου αλέκουμ. Κήφακ; (Γεια σου. Τι κάνεις;)

Ήταν τα μόνα αραβικά που ήξερα.

Το πρόσωπό του έλαμψε. Μούπε να κάτσω να πω καφέ.

Ο ξενάγος έτρεξε θορυβημένος. «Βιαζόμαστε», μου είπε. «Πρέπει ν' ακολουθήσεις τους υπόλοιπους». Αρνήθηκα. Τούπα να μ' έπαιρναν όταν θα γύριζαν. Ήταν αδύνατο. «Αυστηρές οδηγίες», είπε, «μπορεί να γίνει φασαρία».

Στα πολλά σκώθηκαν να φύγω. Κοντοστάθηκα.

-Πως λες την Ιερουσαλήμ στη γλώσσα σου;
-Αλ Κουτζ!
-Όμορφη;
-Χέλουα!
-Πατρίδα μου;
-Μπλάντι!

Τον είδα να τρέχει σε μια γωνιά του μαγαζιού, να ψάχνει βιαστικά. «Στάσου, μη φεύγεις». Μούδωσε ένα νόμισμα τρύπο της οθωμανικής εποχής. «Όταν ξανάρθεις, φέρτο μαζί σου να σε θυμηθώ. Και συ να μη μας ξεχάσεις. Ούτε την Ιερουσαλήμ...»
Αλ Κουτζ!

Ο ξενάγος με τραβούσε πια από το

μάνι.

-Θα ξαναγυρίσω Ουαλίντ!

Σε μια γωνιά του δρόμου, μια Παλαιστίνια γυναίκα γύρω στα σαράντα καθόταν σ' ένα σκαμνί και πούλαγε τις πίτες της. Φορούσε το παλαιστινέζικο φουστάνι, μαύρο, μακρύ, κεντημένο στο πάνω μέρος με κόκκινη κλωστή. Η μαντίλα σκέπαζε το κεφάλι. Δυό μάτια γαλάνα, καθάρια και περήφανα ατένιζαν την Πόρτα του τείχους. Ένα οδόφραγμα, κάμποσοι στρατιώτες... Στάθηκα, σήκωσα τη φωτογραφική μου μηχανή να την αποθανάτισω. Γιατί σκέφτηκα. Τι με τράβηξε; Δεν ήταν η γραφικότητα. Ήταν εκείνη η περηφάνεια, τα αγέρωχα μάτια. Και ξανάβαλα τη φωτογραφική στη θήκη της. Δε χρειαζόταν φωτογραφία. Θα τη θυμώμουν μια ζωή. Είμαι βέβαιη ότι κάπου θα πετροβολά αυτούς που κοιτάζε μονάχα το '84.

Σταθμός στο Τείχος των Δακρύων. Ξενάγηση. Πιο πίσω ο χρυσός θόλος λάμπει στο φως του ήλιου. Το Τέμενος του Βράχου δεσπόζει της Ιερουσαλήμ απ' όπου κι αν κοιτάξεις. Ρώτησα το ξενάγο αν θα πάμε κι εκεί. Είναι το πιο μεγάλο μνημείο, τουλάχιστον έτσι φαίνεται με το μάτι, είπα.

-Είναι ώρα προεσχής για τους Μουσουλμάνους τώρα. Δε μπορούμε να μπούμε.

-Μα, είναι τρεις τ' απόγεμα. Δεν προσεύχονται τώρα! Στις δώδεκα το μεσημέρι και στις πέντε το απόγεμα ξανά ίσως.

-Ξέρεις πολλά... μούπε ξερά κι απότομα. Και φώναξε το δεύτερο ξενάγο. Τούπε κάτι στα εβραϊκά κι από κείνη την ώρα δε με ξανάφησε μόνι. Φρουρές του κράτους του Ισραήλ από τους τουρίστες που ξέρουν.

Εκεί έμειναν οι θύμησές μου από την Ιερουσαλήμ. Τέσσερα χρόνια μετά τη βλέπω μόνο στα δελτία ειδήσεων. Τα παιδικά τώρα δεν πουλάν κουλούρια. Πετάνε πέτρες, πέφτουν από τις σφαίρες. Το μαγαζί του Ουαλίντ κλειστό...

Αλ Κουτζ... χέλουα... μπλάντι... Αμμόχωστος...

Θα ξαναγυρίσω Ουαλίντ! Και στις δυό! ●

Ε.Μ

ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ

(ή το ακρον αωτον της αναισθησίας)

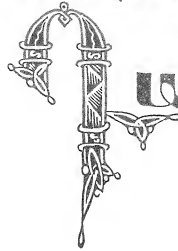
Υπάρχει ένας σύνδεσμος ονόματι (Κύπρο-Ισραηλιτικός Σύνδεσμος. Εκδίδει ένα περιοδικό ονόματι 'Πανόραμα από το Ισραήλ'. Έπρεπε στα χέρια μας το τεύχος Ιανουαρίου-Μαρτίου 1988. Το τεύχος ασχολείται -όπως και τα υπόλοιπα υποθέτω με την προβολή του Ισραήλ. Μια επιλεκτική προβολή. Π.χ. δεν πήρε καθόλου πρόφα ότι ακριβώς στο χρονικό διάστημα που καλύπτει το τεύχος, έγιναν ορισμένα έκτροπα, στη κατεχόμενη Παλαιστίνη ενώ δεν ξεχνά να διαμαρτυρηθεί διότι ρίχτηκαν 5 πέτρες ενάντια στην ισραηλτική πρεσβεία. Ταυτόχρονα κάποιος Αντ. Κουδουνάρης θυμάται ότι όταν επισκέφτηκε την Ιερουσαλήμ στις αρχές του 1984 και 'φυσικά πήγε στον Ορθόδοξο Ναό της Αναστάσεως' και μετά του έκανε εντύπωση η 'ιεροτελεστία' της ετοιμασίας και πώλησης του σαλεπιού, βρέθηκε δυστυχώς ανάμεσα σ' ένα πανικόβλητο πλήθος μέσα στο οποίο έτρεχαν αστυνομικοί και στρατιώτες. Τι συνέβηκε; Το πληροφορήθηκα μετά: «Κάποιος νεαρός Παλαιστίνιος βρέθηκε μέσα στον συνωστισμό πλάι σ' ένα επίσης νεαρό μαθητή ιερατικής σχολής». Και τι του κάνει; «Βγάλε το μαχαίρι και του το μπήγνι στα πλευρά.» Κλπ, κλπ, και το συμπέρασμα κουδουνιστό, «ο φανατισμός είτε εθνικός, είτε θρησκευτικός, είτε άλλης προελεύσεως, είναι πολύ περισσότερο καταστροφικός από τη μάλιστα των ναρκωτικών»!!! Παρακάτω ένας γιατρός Ισραηλίνης λέει ότι το Ισραήλ είναι 'ιατρική Μέκκα' για του Άραβες (τους στέλλει στο τάφο γρηγορότερα μπορούμε να προσθέσουμε). Μετά υπάρχουν διάφορα για τουρισμό, ιατρικά εργαλεία, προατοκάλια, χορωδίες κι ένα βαθυστόχαστο κείμενο του δρ. - μη ξεχνάμε - Μιχαήλ Πισάα με τίτλο «Δύο πνευματικά συγγενείς λαοί» που αρχίζει ως εξής «Είς την ιστορική και πνευματική ιεραρχία των Εθνών της Γης, οι Έλληνες και οι Εβραίοι ίστανται αναμφισβητήτως εις την πρώτην γραμμήν» και φυσικά παρακάτω... το αποδεικνύει. Λόγω χώρου διαλέγουμε μόνο μια παράγραφο: «Εχόμεν εις την μακρινήν αυτήν εποχήν μιαν καταπληκτική συγκυρία αξίας ιδιαίτερας προσοχής» Την προσέχουμε λοιπόν: «Όταν οι Αχαιοί από συμφώνου εξεστράτευσαν εξ όλων των πολιτειών της Ελλάδας κατά των Τρώων και των συμμάχων των, ταυτόχρονας οι Ισραηλίτες με την Δεσφάρραν εξεστράτευσαν κατά των Χετταίων και των λαών της Χαναάν, και τους κατήλωσαν δια να μη δυνήθουν να σπεύσουν εις βοήθειαν των Τρώων με τους οποίους συνήψαν στενάς εμπορικής σχέσεις.

Η ταυτόχρονος αυτή πολεμική ενέργεια κρίνεται υπό πολλών ιστορικών υψηλής περιωπής ως προσχεδιασμένος αντιπερισπασμός ή και συζητείται η πιθανότης προσενννοήσεως ή και συμμαχίας μεταξύ Εβραίων και Αχαιών.●

Κωστής Αχινιώτης

ՍԱՍՈՒՆՅԻ

ՀԱՅԿԻՉ
ՏՎԱՌԵ
ԿՈՂՈՏԵՍ

ՀԱՅԿԵՏԻՍԵՆ ԳՐԱԴՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐԵՎԱՆ 1979

ΔΑΒΙΔ Ο ΣΑΣΟΥΝΙΟΣ

ΠΩΡΓΟΣ ΜΟΛΕՇԿՏ

ΔΑΒΙΔ Ο ΣΑΣΟΥΝΙΟΣ είναι ο τίτλος του ηρωικού λαϊκού έπους της Αρμενίας. Το έργο αποτελείται από τέσσερα μέρη που μιλούν για τη ζωή τεσσάρων γενεών ηρώων, για τους αγώνες τους ενάντια στους ξένους κατακτητές και τα ηρωικά τους κατορθώματα.

Κεντρικοί ήρωες του πρώτου μέρους είναι οι διδύμοι αδελφοί Σανασάρ και Μπαγκτασάρ, του δεύτερου ο γιος του Σανασάρ και της Ντεχτσούν-Τσουχ-Τσαμ Μγκέρ ο Μεγαλύτερος, του τρίτου ο γιος του Μγκέρ του Μεγαλύτερου και της Αρμαγκάν Δαβίδ και του τέταρτου μέρους ο γιος του Δαβίδ και της Χαντούτ-Χατούν Μγκέρ ο Νεότερος.

Σαν ένα αληθινό λαϊκό έπος, ο Δαβίδ ο Σασούνιος αντανακλά, μέσα από τη ζωή των ηρώων του και μέσα από τους μύθους και τις ιστορίες του, τον τρόπο ζωής του λαού, την ιστορία του, τις αντιλήψεις του.

Αφού έζησε μια προφορική ζωή χίλιων, σχεδόν, χρόνων, το έπος αναπτύχθηκε σε δεκάδες παραλλαγές, που άρχισαν να καταγράφονται και να μελετούνται από τους φιλόλογους στα τέλη του περασμένου αιώνα.

Το 1939 γιόρτασαν στην Αρμενία τη χιλιετήριδα του έπους. Τον ίδιο χρόνο εκδόθηκε και το επεξεργασμένο κείμενο του έπους. Η ηλικία, βέβαια, αυτή καθορίστηκε συμβατικά, αφού

πάρθηκαν υπόψη ορισμένα ιστορικά γεγονότα, τα οποία αποτέλεσαν το επίκεντρο του έργου ή τον πόλο συνένωσης των διαφόρων μύθων και ηρώων.

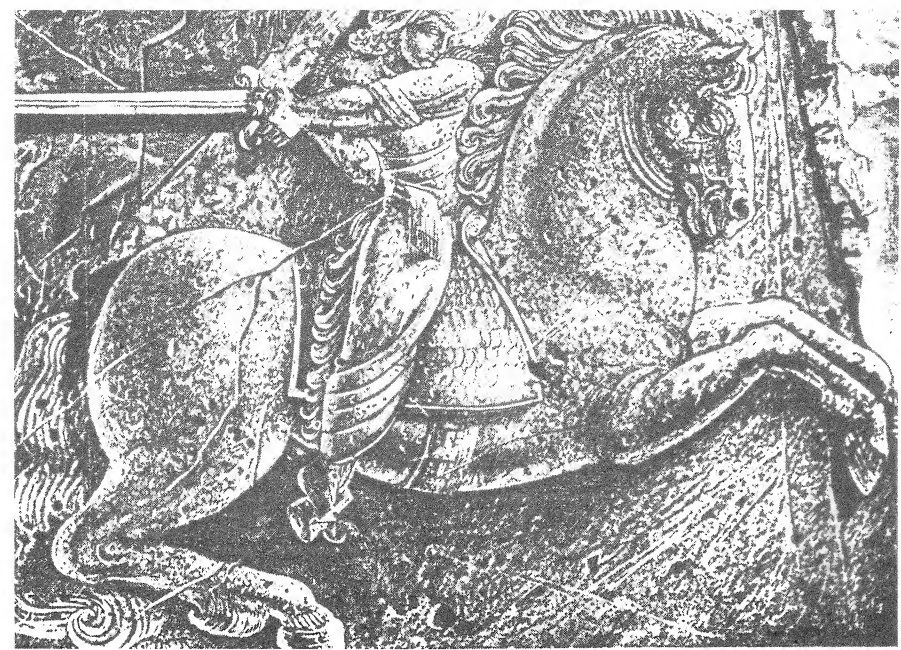
Ο ιστορικός πυρήνας του Δαβίδ του Σασούνιου είναι οι αγώνες του Αρμενικού λαού ενάντια στο Αραβικό χαλιφάτο κατά τον έβδομο και τον όγδοο αιώνα. Το έπος πιστεύεται ότι πήρε τη βασική του μορφή κατά τους VIII - IX αιώνες. Μέσα του, όμως, ενσωματώθηκαν μύθοι και ήρωες που έρχονται από πολύ παλιά και που η καταγωγή τους βρίσκεται συχνά πέρα από τον ιστορικό χρόνο και τα εθνικά σύνορα και είναι κοινά για πολλούς λαούς.

Συναντούμε, επίσης, πολλά μοτίβα, όπως εκείνο της γέννησης από το νερό, το εξημέρωμα του άγριου αλόγου από τον κατοπινό κύριό του, οι δρακοντομαχίες κ.α. που είναι πολύ διαδεδομένα στα έπη διαφόρων λαών.

Η εμφάνιση χριστιανικών συμβόλων και ο συσχετισμός τους με άλλα, ειδωλολατρικά, δείχνει την πορεία των μύθων μέσα από διαφορετικές εποχές και πολιτισμούς.

Γιώργος Μολέσκης

Όλοι οι τίτλοι των μεταφρασμένων αποσπασμάτων είναι δικόι μου. Γ.Μ.

Εικονογράφηση: Ερβάντ Κοτσιαρ

ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΜΕΝΙΚΟ
ΛΑΙΚΟ ΗΡΩΙΚΟ ΕΠΟΣ
ΔΑΒΙΔ Ο ΣΑΣΟΥΝΙΟΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΛΕՇԿՏ

Η ΠΛΑΝΟΜΟΡΦΗ ΤΣΟΒΙΝΑΡ-ΧΑΤΟΥΝ

Ιδού η αρχή: Ζούσε ένας άπιστος χαλίφης
Και ο Αρμένιος βασιλιάς Γκάγκικ.
Ο αντίχριστος χαλίφης στη Βαγδάτη κυβερνούσε
Ο βασιλιάς Γκάγκικ το Μπέρτ-Καποτίν κρατούσε.
Ήταν γέρος ο βασιλιάς Γκάγκικ, κατάλευκος ήταν
Σωρό τα πλούτη είχε
Διάδοχο δεν είχε.
Του βασιλιά η κόρη όμορφη ήταν,
Τσοβινάρ-χατούν λεγόταν.

Ο χαλίφης της Βαγδάτης, που 'ταν μεγάλος και δυνατός
Στον τόπο μας κατέβη με στρατό πολύ
Λάφυρα άρπαξε πολλά,
Αιχμάλωτους έπιασε πολλούς,
Τον αρμένικο κατάσφαξε λαό,
Κι ο βασιλιάς των Αρμενιζών Γκάγκικ
Φόρο πλήρωνε σ' εκείνον της Βαγδάτης.

Μια μέρα ο χαλίφης πιάνει
Και δύο άντρες στην Αρμενία στέλνει.
- Φόρους μαζεύετε, φέρτε μου φόρους.-
Ήρθανε στον τόπο μας, ήρθανε για τους φόρους.
Στα βασιλικά παλάτια πλάι διαβαίνουν,
Ρίξαν μια ματιά και βλέπουν: Φως
Λάμπει θαυματού.

Σήκωσαν τα μάτια και τι βλέπουν;
Μια όμορφοκόρη εκεί πάνω λάμπει
Σάμπως και στον ήλιο λείει:
«Εσύ μην ανατέλλεις, θα φωτίζω εγώ».
Ήταν όμορφη πολύ η κόρη.
Με δεκαπενθήμερο έμοιαζε φεγγάρι

ΤΟ ΣΑΣΟΥΝ

Νόμιζα πως το Σασούν είναι σαν κάμπος ανοιχτό,
Δεν ήξερα ότι είναι από άγριους βράχους κλειστό.
Εκεί γίγαντας είναι και το μικρό παιδί,
Εκεί το χόρτο ανοίγει στον άνθρωπο πλεγμή,
Εκεί το σπαθί κόβει σαν αστραπή.

Η ΘΕΣΑΓΩΓΗ

Ευλογημένο να 'ναι τ' όνομά σου
Τσοβινάρ-χατούν.
Ευλογημένο να 'ναι τ' όνομά σου
Μπαγκτασάρ.
Ευλογημένο να 'ναι τ' όνομά σου
Κερλ-Τορόσκ
Ευλογημένα να 'ναι τα ονόματα
Των γονιών σας που με ακούτε.

Με δεκαπενθήμερο έμοιαζε φεγγάρι
που πίσω απ' τα εφτά βουνά ανατέλλει.
Μόλις την αντικρίσαν οι φοροσυλλέκτες
Το μυαλό του χάσαν
Κι αδύναμοι σωριάστηκαν στη γη.

ΤΟ ΓΚΑΣΤΡΩΜΑ ΤΗΣ ΤΣΟΒΑΝΑΡ-ΧΑΤΟΥΝ (Ελεύθερη απόδοση)

Μέσα στις φύσης τη γιορτή
Π' ανθούν κι οι πέτρες
Βγήκε με τις φίλες της σ' αποχαιρετηστήριο γλέντι.
Πάει σε γάμο μ' άντρα που της είναι μισιτός.
Πως να ζήσει; Και παιδιά
Από ποιόν άντρα θα γεννηθεί;

Θλίβηκε και δάκρυσε
Και χάθηκε το γλυκό νερό απ' τον κόσμο.
Μόνο η θάλασσα αλυμυρή
Χτυπά κι αφρίζει πάνω στο βράχο.
Μέσα της καίει αναμμένη μια φωτιά,
Πικρή βγαίνει η φωνή της:
- Θεέ μου, δώσε μια πηγή
Να σβύσω τη φωτιά μου!
Τη δύναμη σου δείξε
Και την αγάπη σου.

Και μες στο βράχο άνοιξε πηγή
Νερού γλυκού και δροσερού.
Ξεντύθηκε κι έτσι γυμνή
Εσκυψε πάνω απ' την πηγή.
Δυο χούφτες πρόλαβε να πει,
Τη μια σωστή, τη μια μισή
Και χάθηκε η πηγή.

Μ' από τις δυο που ήπιε χούφτες
Γκαστρώθηκε δυο παλληκάρια...
Θεός ο ένας, ημίθεος ο άλλος.

Και στον οργισμένο της χαλίφη
Απαντούσε η Τσοβινάρ.
- Ανέγγιχτη ήρθα στη βαγδάτη
Και νιά, έχω γκαστρωθεί.
Απ' το θεό θα 'ναι τούτο το παιδί
Από τη θάλασσα που αφρίζει!

Ο ΣΑΝΑΣΑΡ ΠΑΙΡΝΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΘΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΤΟ ΑΛΟΓΟ ΤΖΑΛΑΛ

Δύναμη πήρε ο Σανασάρ
Και θάρρος πήρε,
Στο θεό προσευχήθη
Και στη θάλασσα μέσα ρίχτη.
Πρόσταξε ο θεός και τα νερά χωρίσαν
Στο θαλασσινό βυθό διάβηκε ο Σανασάρ.

Στης θάλασσας το βυθό ο Σανασάρ
Σάμπως πάνω στην ξηρά περπατούσε.
Κάτω απ' τα νερά ένα κήπο βλέπει.
Στον κήπο κτήρια, παλάτι.
Μπροστά στου παλατιού τον πύργο

Μια λίμνη βλέπει
Κι από μέσα στήλη νερού ψηλά χτυπά.
Και βλέπει: ένα άλογο δεμένο
Με σεντεφένια σέλα σελωμένο
Και με το Σπαθί-αστραπή πάνω του κρεμασμένο
Βλέπει και μια εκκλησιά
Και μπαίνει μέσα.
Μόλις μπαίνει πέφτει κι αποκοιμάται
Κι όνειρο βλέπει:
Μπροστά του στέκει η Παναγία και λέει
Εί! Σήκω, Σανασάρ!

Εδώ βρίσκεται ένας πολεμικός σταυρός
Που αν τον αξίζεις δικός σου θα γίνει
Και με τούτον στο δεξί σου χέρι μέγας θα γίνεις και τρανός
Στέκει εδώ ο Τζιαλαλί, άλογο θαλασσινό
Και κρέμεται απάνω του το Σπαθί-αστραπή
Που έπεσε από τον ουρανό.
Το άλογο σελωμένο και χαλινωμένο περμεινέ
Αν το αξίζεις στη σέλα ανεβαίνεις.
Και θα βρεις εδώ μια κρύπτη
Που σιδερένιο φυλάει καφάνι,
Μπόστες πολεμικές,
Ζώνη σιδερόπλεχτη
Αδιapέριστο κράνος.
Μέσα στην κρύπτη αυτή θα βρεις
Και τη Σάλπιγκα-πισγορό,
Δόρυ με όψη τρομερή,
Ακόντιο, τόξο, βέλος και μαχαίρι.
Μπες και μέσα στη λίμνη
Τόλμη και δύναμη να πάρεις,
Εφτά φορές να γίνεις πιο μεγάλος,
Εφτά φορές πιο δυνατός
Κι όπi ποθήσεις πάνω στη γη θα κατακτήσεις.

Ξύπνησε ο Σανασάρ κι αναρωπιέται:
- Τι ονειρεύτηκα, τι είδα;
Αλήθεια ήταν όλα αυτά ή μήπως ψέματα; -
Το δρόμο εκείνο που στ' όνειρο είδε πήρε
Την κρύπτη βρήκε και μέσα
Όλα, όσα στ' όνειρο είδε.

Στη λίμνη πήγε,
Τα ρούχα του πέταξε, στο νερό μπήκε
Ήπιε από την πηγή νερό κι αποκοιμήθη.
Ήταν θέλημα θεού. Τα μάτια μόλις έκλεισε
Εφτά φορές μεγάλωσε, δύναμη πήρε, γιγαντώθη
Θάρρος πήρε και την πανοπλία φόρεσε.
Το θώρακα φόρεσε, στα μέτρα του ήρθε,
Τη σιδερένια ζώνη φόρεσε, στα μέτρα του ήρθε,
Τις σιδερένιες μπότες φόρεσε, στα μέτρα του ήρθε,
Το Σπαθί-αστραπή πήρε, στα μέτρα του ήρθε.
Τον πολεμικό σταυρό οι άγγελοι
Στο δεξί χέρι του βάλανε.
Κανένα χτύπημα πια το Σανασάρ δεν τον λυγίζει.

Με τόλμη προχωρά, τ' άλογο πλησιάζει,
Γυρίζει ο Τζιαλαλί και τον ρωτά:
- Πλάσμα εσύ της γης, τι θέλεις;-
Του λέει ο Σανασάρ: -Να σε καβαλικέψω.-
Λέει ο Σανασάρ: -Θαλασσογεννημένος είμαι
Στην κοιλιά σου από κάτω αμέσως κρύβομαι.-
Λέει ο Τζιαλαλί: -Κάτω θα σε χτυπήσω
Στη γη μέσα να χωθείς!-
Του λέει ο Σανασάρ: -Θαλασσογεννημένος είμαι
Στη ράχη σου πάνω με μες πηδάω -

Το χαλινάρι άρπαξε, στη σέλα πήδησε,
Το άλογο με μιας ψηλά τον σήκωσε,
Στον ήλιο να τον λιώσει θέλησε.
Μα στην κοιλιά του από κάτω κρύφτηκε.

Μα στη ράχη του αμέσως πήδησε.
Κι έτσι το άλογο, πότε ψηλά πηδούσε,
Πότε δεξιά και πότε αριστερά ορμούσε,
Πότε στα πόδια του τα πσινά πατούσε
Κι άφριζε το χαλινάρι που φορούσε.
Μα κάτω να πετάξει το Σανασάρ δεν το μπορούσε.

Υπότάχτηκε, ηρέμησε και στάθη:
- Είμαι δικός σου, είπε, εγώ ο Τζαλαλί,
Εσύ, ο νοικοκύρης μου είσαι! -

ΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΣΑΛΟΥΝ ΛΥΝΟΥΝ ΤΟΝ ΟΡΚΟ ΤΗΣ ΑΡΜΑΓΚΑΝ ΠΑ ΝΑ ΚΟΙΜΗΘΕΙ ΜΕ ΤΟ ΜΥΚΕΡ ΚΑΙ ΝΑ ΓΕΝΝΗΘΕΙ Ο ΔΑΒΙΔ

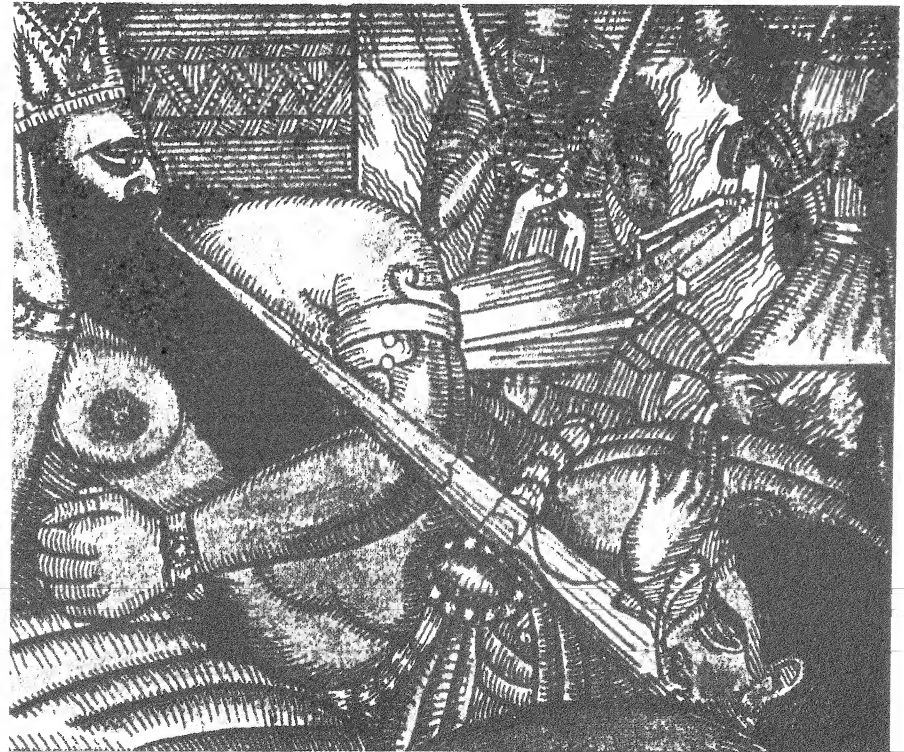
«Τα σαράντα χρόνια σαράντα φεγγάρια λογαριάζουμε
Τα σαράντα φεγγάρια σαράντα βδομάδες κάνουμε,
Στη θέση των βδομάδων σαράντα μέρες βάζουμε
Και τις σαράντα μέρες σαράντα ώρες λέμε».
Κι ένας παπάς μονόφθαλμος είπε:
«Και για σαράντα ώρες αυτή τούτη τη στιγμή λογαριάζουμε».
Και τους ευλόγησε τότε ο ηγούμενος:
«Ο θεός τις αμαρτίες σας ας συγχωρέσει.
Πορεύεστε, είσαγτε άντρας και γυναίκα».
Ο ΔΑΒΙΔ, ΣΑΝΑΧΤΙΖΕΙ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΤΗΣ ΑΠΙΑΣ ΜΑΡΟΥΤΑ

Είπε ο Δαβίδ:
- Θεέ μου, είναι μεγάλος κι άγιος ο θεός,
Τα έργα του ας δοξάσουμε!
Πάνω στο βουνό μια πλάκα λάμπει,
Το φως της σαν ουράνιο τόξο σκέπασε την Τσοβασάρ,
Ελα, θεέ μου, να το δεις.

Πήρε ο Δαβίδ το Ορβάν, στον τάφο τον έφερε,
Τι πλάκα είναι τούτη, ρώτησε:-
Του λέει ο Ορβάν -Του πατέρα σου ο τάφος είναι
Εκκλησιά έστεκε εδώ, μα καταστράφη.
Την εκκλησιά αυτή ο πατέρας ο Μγκερ την είχε χτίσει
Κι όνομα της είχε δώσει:
Μαρούτα, η ουράνια Δέσποινα.
Μα ο Μγκερ μόλις πέθανε
Ο Μορα - Μελίκ όρμησε και την χάλασε.

Τον άκουσε ο Δαβίδ, στα γόνατα έπεσε
Στη γη τα χέρια του άπλωσε, την τέφρα φίλησε,
Με τ' ουράνιου τόξου το φως την εκκλησιά σχεδίασε
Τα θεμέλια και το θρόνο σημάδεψε,
Τα μέτρησε όλα και είπε:
-Εδώ η εκκλησιά θα χτιστεί.-
Γύρισε ο Δαβίδ στον Ορβάν και είπε:
-Θεέ μου, είμαι έτοιμος για σε και τη ζωή να δώσω
Ό,τι σου ζητήσω-δώσε μου!

Ό,τι σου ζητήσω-δώσε μου!

Πεντακόσιες είτε χίλιες ψυχές, πέτρες να πελεκούνε, -δώσε μου
Πεντακόσιες είτε χίλιες ψυχές, χαλκι να σπάζουν, -δώσε μου!
Πεντακόσιες είτε χίλιες ψυχές, νερό να κουβαλούνε, -δώσε μου.
Πεντακόσιες είτε χίλιες ψυχές, τοίχους να χτίζουν, -δώσε μου!
Πεντακόσιες είτε χίλιες ψυχές, τους αρμούς να γεμίζουν, -δώσε μου!
Πεντακόσιες είτε χίλιες ψυχές, ξύλα να πελεκάνε, -δώσε μου!
Την εκκλησιά αν δεν χτίσω, μα τον όρκο μου, ας πεθάνω
Κι ως αύριο το βράδυ τη δουλειά όλη να τελειώσω,
Η εκκλησιά με τα κεριά να φέγγει, η λειτουργία να ψάλλεται

.....
Γύρισε ο Δαβίδ και λέει στον Οβάν:
- Θείε μου, για σένα και τη ζωή μου δίνω!
Σε παρακαλώ -σαράντα επισκόπους δώσε μου!
Σε παρακαλώ -σαράντα μοναχούς δώσε μου!
Σε παρακαλώ -σαράντα καντηλιανάφτες δώσε μου!
Τα κεριά στην εκκλησιά ν' ανάψουν,
Το Σάββατο τη λειτουργία να ψάλλουν.

Έβαλε φωνή ο Οβάν,
Σάββατο λάμπει η εκκλησιά, Σάββατο λειτουργείται!

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΔΑΒΙΔ ΜΕ ΤΟΝ ΜΟΡΑ- ΜΕΛΙΚ

Στα τρία τέταρτα της γης ο Μελίκ κυβερνά,
Το τέταρτο μέρος -το Σασούν- δεν το κυβερνά.
Μετζιλές κώλεσε ο Μελίκ, τους πρίγκιπες μάζεψε
Μια λεκάνη έφερε, μπροστά του την έβαλε,
Με τη λεπίδα το μέτωπο χάραξε
Και στη λεκάνη το αίμα του έτρεξε.
Με τούτο το αίμα ο Μορα-Μελίκ
Διαταγή πολεμική έγραψε:

Προς τις Μεσονύχτιες χώρες -η πολεμική μου ιαχή!
Προς τις Ανατολικές χώρες -η πολεμική μου ιαχή!
Προς τις Νότιες χώρες -η πολεμική μου ιαχή!
Προς τις χώρες της Δύσης -η πολεμική μου ιαχή!
Τα τάγματα, οι στρατοί και των στρατών οι αρχηγοί,
Όλοι, όσος όπλα φέρουν, όλοι να έρθουν!
Πόλεμος.

.....
Πλήθη πολλά ανδρειωμένων νέων θέλω για τον πόλεμο!
Πλήθη πολλά ορφανών νέων θέλω για τον πόλεμο!
Πλήθη πολλά μελαγχρινών παλληκαριών θέλω για τον πόλεμο!
Πλήθη πολλά λιονταροδέναντων παλληκαριών θέλω για τον πόλεμο!
Πλήθη πολλά χιονόλευκων γερόντων θέλω για τον πόλεμο!

Θέλω στρατούς καβαλλάρηδων σε άλογα άσπρα!
Αχ! Σε άλογα άσπρα!
Θέλω στρατούς καβαλλάρηδων σε άλογα ξανθά!
Αχ! Σε άλογα ξανθά!
Θέλω στρατούς καβαλλάρηδων σε άλογα μαύρα!
Αχ! Σε άλογα μαύρα!

Χίλιες χιλιάδες θέλω τις σάλπιγγες να παίζουν!
Αχ! Τις σάλπιγγες να παίζουν!
Χίλιες χιλιάδες θέλω τα τύμπανα να παίζουν!
Αχ! Τα τύμπανα να παίζουν!

Ελάτε! Πολεμιστές αμέτρητους καλώ!
Αχ! Πολεμιστές αμέτρητους καλώ!

Ελάτε μαζί μου! Όλοι Ελάτε!
Πόλεμο με τον άπιστο αρχινώ!
Πόλεμος! Πόλεμος!

Χρόνος δεν πέρασε πολύς
Και βλέπει ο Μελίκ:
Στρατοί φτάνουν απ' όλες τις μεριές
Μπροστά τους βγαίνει
Και λέει:

- Σε άλογα καλά πετούν τα παλληκάρια.
Εκατό χιλιάδες ήρθαν!
Μαυρομούστακα τρέχουνε παλληκάρια.
Εκατό χιλιάδες ήρθαν!
Ασπρομάλληδες έρχονται πατεράδες.
Εκατό χιλιάδες ήρθαν!
Ξαν αστραπές τα τύμπανα ηχούν,
Από εφτά μεριές εφτά βασιλιάδες φτάνουν
Βοηθοί μου στον πόλεμο.
Ηρθαν! Ηρθαν οι δούλοι μου! Πόλεμος!

Από στρατούς πεζών και καβαλλάρηδων ο ορίζοντας
σκοτεινιάσε.
Στις όχθες του ποταμού οι πρώτοι σταθήκαν,
Τ' άλογα ποτίσαν, λιγόστεψε το νερό.
Οι δεύτεροι ήρθαν, ως το βυθό το ήσαν.
Οι τρίτοι ήρθαν, τις πέτρες γλύφαν.
Οι τελευταίοι ήρθαν, δίχως νερό απομείναν.
Στα χωράφια του Μορ όλοι σταθήκαν,
Τον Μορα-Μελίκ ρωτήσαν:
- Ο εχθρός μας ποιός είναι;
Τα κοντάρια μας και τα σπαθιά μας
Ποιόν θα κόψουν;
Κι εκείνος απάντησε:
- Ο Δαβίδ στα βουνά του Σασούν!

Τους κοίταξε ο Δαβίδ, Σώπασε.
Κατά το στρατό το άλογο γύρισε.
Βλέπει -τ' άστρα στον ουρανό μέτρημα έχουν,
Τ' αράπικα τσαντήρια μέτρημα δεν έχουν.
Πάνω στο βουνό ο Δαβίδ ανεβαίνει,
Κοιτάζει -σαν τον άμμο της θάλασσας ο στρατός
Μέτρημα δεν έχει.
Το κεφάλι του κούνησε, είπε:
- Θεέ μου, μ' όλους τούτους πώς θα πολεμήσω
Κοπάδι προβάτων να ήταν
Και πεινασμένο εγώ λιοντάρι
Πάλι δεν θα μπορούσα να τους σχίσω.
Φωπά αν γινόμουν
Κι έπεφτα πάνω στις σκηνές τους
Δεν θα δυνόμουν όλες να τις κάψω!
Στάχτες αν ήταν κι εγώ άνεμος
Δεν θα μπορούσα να τους σκορπίσω!

Ο Τζιαλαλί τις σκέψεις του μάντεψε, είπε:
- Ολιγόπιστος μην είσαι! Μη φοβάσαι!
Το σπαθί σου όσους θα κόβει,
Τόσους η ανάσα μου θα ρίχνει!
Το σπαθί σου όσους θα κόβει
Τόσους με το στήθος μου θα ρίχνω!
Το σπαθί σου όσους θα κόβει
Τόσους με το πέταλο θα λιώνω!
Εμπρός, μη διατάξεις, οδηγία μεί!
Θάρρος πήρε ο Δαβίδ, στ' άλογο λέει:
- Ας τους προειδοποιήσω πρώτα
Κι ύστερα να επιτεθώ.
Κι από το βράχο τους φώναξε:
- Εί! Όποιοι κοιμάται - γρήγορα ξύπνα!
Όποιος ξύπνησε - τ' άλογα χαλάνωσε!
Όποιος σπαθί κρατά - στ' άλογο ανέβα!
Για να μη λέτε ύστερα
Ο Δαβίδ σαν κλέφτης ήρθε!

Σώπασε ο Δαβίδ. Ρίχτηκε στο κοπάδι
Κι έκοβε, έκοβε κι έλεγε:
- Πήδα, άλογο μου, πήδα!
Κόψε σπαθί μου, κόψε!
Το σπαθί θέριξε, τ' άλογο έλιωνε,

Ποτάμι το αίμα τα πτώματα έπαφνε.

Ο ΔΑΒΙΔ ΣΚΟΤΩΝΕΙ ΤΟΝ ΚΡΥΜΜΕΝΟ ΣΕ ΒΑΘΥ ΛΑΚΚΟ ΜΟΡΑ-ΜΕΛΙΚ

Το Σπαθί-αστραπή βρόντηξε,
Όλες τις σαράντα μυλόπετρες έκοψε,
Όλα τα σαράντα δερμάτια των ταύρων έσχισε,
Το τέρας, το Μελίκ, στα δυο μοίρασε
Απ' το μέτωπο ως τα πόδια το χώρισε
Κι εφτά οργιές μέσα στη γη χώθηκε,
Ός τα μαύρα νερά βαθιά έφτασε
Μ' άγγελος τη σχισμή με το φτερό έκλεισε
Και τον κόσμο έσωσε.
Μέσα απ' το λάκκο ο Μορα-Μελίκ φώναξε:
- Χτύπα ξανά, Δαβίδ,
Ζω ακόμα!
Απάντησε ο Δαβίδ: -Στάσου στα πόδια Μορα-Μελίκ.

Μέσα στο λάκκο στάθηκε,
Στα δυο χώρισε κι έπεσε.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΥΚΕΡ ΤΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟΥ

Εφτά άγγελους καβαλλάρηδες ο θεός έστειλε
Με το ΜΥΚΕΡ να παλέψουν.
Απ' το πρωί ως το βράδυ χτυπούσαν.
Με το Σπαθί-αστραπή ο ΜΥΚΕΡ χτυπούσε-
Των αγγέλων το σπαθί δε άγγιζε.
Με το Σπαθί-αστραπή ο ΜΥΚΕΡ χτυπούσε-
Άνεμος στους αγγέλους το σπαθί περνούσε.

Τ' άλογο του ΜΥΚΕΡ στη γη άλλο δεν μπορούσε να σταθεί,
Πατούσε, τα πόδια του βουλιάζανε στη γη,
Μαλακή έγινε η γη πολύ

Τον ΜΥΚΕΡ δεν σήκωνε άλλο να κρατεί.
Αναστέναξε ο ΜΥΚΕΡ: «Αχ-βαχ, άδικα όλα!»
Γέρασε η ίδια η γη κι άλλο δεν μäs σηκώνει!
Όλη τη μέρα ο ΜΥΚΕΡ προχωρούσε-
Τ' άλογο του όλο βαθύτερα στη γη κολλούσε.
Απ' το χαλινάρι το πήρε, το σήληησε,
Στους πρόποδες του βουνού έφτασε.
Ξαφνικά μπροστά του
Βράχος ορθώθηκε.
Κι είπε ο ΜΥΚΕΡ:
-Με το Σπαθί το βράχο θα χτυπήσω,
Αν σχιστεί -αμαρτία δεν έχω!
Με το Σπαθί το βράχο χτύπησε,
Στα δυο ο βράχος σχίστηκε.
Τ' άλογο Τζιαλαλί κι ο ΜΥΚΕΡ μέσα μπήκαν,
Τα δυο κομμάτια του βράχου ξανά ενωθήκαν.

Λένε κάθε χρόνο δυο φορές
Ανοίγει αυτός ο βράχος:
Τη μέρα των ψυχών
Και τη μέρα της Ανάληψης,
Μόλις ανοίξει ο βράχος βγαίνει ο ΜΥΚΕΡ,
Σαρανταήμερο ταξίδι σε μια ώρα κάνει,
Πάνω στις πέτρες προχωρά,

Στη γη πατά-βουλιάζει τ' άλογο,
Δεν προχωρά, πίσω γυρίζει.

Λένε μια φορά
Τη νύχτα της Ανάληψης
Ενας βοσκός ήταν εκεί.
Του ΜΥΚΕΡ ο βράχος άνοιξε,
Μέσα μπήκε και κοίταξε:
Στη σπηλιά χάρω κάβεται.
Ρώτησε ο βοσκός:
- Πότε από τώ μέσα βγαίνεις ΜΥΚΕΡ;-
Απάντησε ο ΜΥΚΕΡ:
- Αν σηκωθεί και βγω στο φως
Η γη δε με σηκώνει!
Ενώσω ο κόσμος ζει με το κακό,
Ενώσω η γη κρατείται με το ψέμα
Δεν έχω θέση εγώ έξω στο φως.
Όταν χαλάσει ο κόσμος και χαστεί ξανά,
Όταν το σπάρι θα 'ναι σαν καρούδι,
Το κριθάρι σαν κουκούτσι τριανταφυλλάς,
Τότε θα 'ναι κι η δική μου μέρα!

Έφυγε ο βοσκός
Κι ενώθηκε ξανά ο βράχος.

Λένε, κάθε Παρασκευή
Τρέχει νερό απ' το βράχο,
Πώς το νερό είναι απ' τ' άλογο Τζιαλαλί
Και πως κάθε Παρασκευή οι διαβάτες
Άκουνε το χλιμντρισμα του αλόγου Τζιαλαλί!

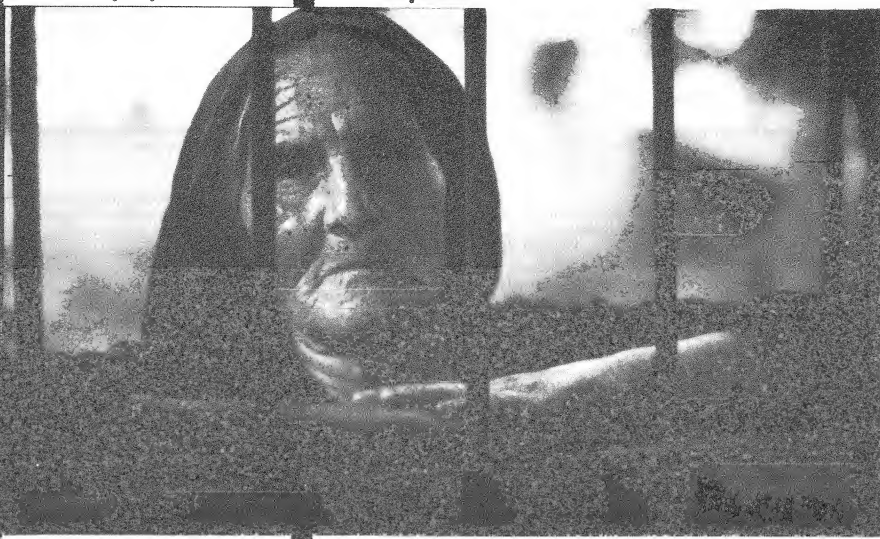
ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΔΑΒΙΔ, ΤΟ ΣΑΣΟΥΝΙΟ

Τους μεγάλους μας προπάππους σαράντα φορές ευλογούμε!
τον Σανασάρ και το αδελφό του Μπαγκτασάρ
σαράντα φορές ευλογούμε!
Το ΜΥΚΕΡ τον πρώτο σαράντα φορές ευλογούμε!
Χίλιες φορές ευλογούμε το σπiti των Μεγάλων Σασούνιων!
Χίλιες φορές ευλογούμε και το νερό το μάστορα
Που μας μετέφερε το μύθο αυτό!

Όλων, όσων μας άκουσαν
- μακρόχρονη ζωή!
Όλων, όσων τους γέννησαν
- αιωνία ανάπαυση!

Εικονογράφηση: Ερβάντ Κοταάρ

Αφήγηση Θείας Χριστίνας

Η παρακάτω αφήγηση είναι από το αρχείο της 'Λεπτομέρειας στην Κύπρο'. Ενα μέρος της χρησιμοποιήθηκε στην ταινία. Σημειώνουμε πως οι αφηγητές, η Χριστίνα Νικόλα κι ο Νικόλας Παφίτης, γέροι σήμερα, 76 και 80 χρονών αντίστοιχα, είναι αγράμματοι. Κι όμως την αφήγηση τους με τη ζωτικότητα και το χρώμα που έχει, θα μπορούσαν να τη ζηλέψουν πολλοί γραμματισμένοι και 'λόγιοι'. Ίσως γιατί εκφράζει ηγαία, χωρίς ψευδαίσθη, ένα κομμάτι της ζωής που είναι: ένα κομμάτι απλό κι ανεπιτήδευτο.

Τα γεγονότα που αναφέρονται είναι εκείνα του 74. Ο Νικόλας κι η Χριστίνα κατάνοη από τον Σωζόμενο. Στα 1964 μετά από μόνη που έγινε στο χωριό έγιναν πρόσφυγες στο Πυρρί. Δέκα χρόνια αργότερα δεύτερη φορά πρόσφυγες. Κατ' αρχήν στην Αγία Βαρβάρα, ύστερα στον Κόρνο, κι ύστερα στην Ποταμιά. Εκεί, μια γυναίκα τους τουρκοκύπρια τους πήρε στο σπίτι της, λίγο πριν φύγει για το βορρά στα 1975.

ΠΑΝΙΚΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ

Χριστίνα:
Όσον τζιά ακούσαμεν τ' αεροπλάν, τζιά βουνίζαν που πανωθίκον μας, ο κόσμος έφυνε, αναγκαστήκαμεν τζιά μας να φύουμεν. Διότις εν είχαμεν αυτοκίνητον εμείς. Είμαστεν ξεπόλαιοι. Τζιά που ήρταμεν; ήρταμεν στην φουντάνα, κάτω που εν να μπείς εις το Πυρρί, τζιά που τζαχαμέ εσταματήσαμεν. Εσταματήσαμεν τζαχαμά τζιά σοκεφτούμαστεν που να πάμε, που ακούαμε το βουνισμό των αεροπλάνων. Είπουν τους τζιά εγώνι 'Να πάσουμεν την στρατά να ρτουιμεν παρταπητό στην Ποταμιά, τζιά που την Ποταμιά εμπόριεν να βρούμεν αυτοκίνητο να φύουμεν.

Αλλά έτσι σαν εμαχούμαστεν εμείς τζιά ελαλούσαμεν πως να φύουμεν, που εν να πάμε, ήρτεν έναν αυτοκίνητο τυμπάτικο. Τζιά δεν ήταν δικό του σωφέρη το αυτοκίνητο, ήταν ξένο, αλλά μολίς, όσον τζιά έφερέν μας, να μας πάρει τζιά που είσιν να μας πάρει, έκλαιε εγώνι τζιά θυμώθηκεν μου: 'Μεν κλαίεις κισούλα μου, γιατί εγώνι εν τζιά ξέρω καλά αυτοκίνητο να το οδηγώ είπεν μου. Τζιά μπορεί να σας τουμπάρω'. Εγώ έκλαια που έφευκα, τζιά που τον γιό που τον άφηκα μες τους Τούρκους. Τζιά εγώ είχα μιά ιδέα ότι θα έρκετον να με έβρει τζιά όταν έφευκα εγώνι επήρα φώκον, έκλαια. Λαλεί μου ο άνθρωπος:

'Να μεν κλαίεις λαλεί μου τζιά μπορεί να χάσω τζιά εγώ το πάς μου τζιά να τουμπάρουμεν'.

ήρταμεν ως την Ποταμιά, εμπήκαμεν μες το αυτοκίνητο, εμπήκαμεν ούλλοι. Είσιν άλλο δκυό γενατίδες, εμπήκαν τζιά τζιέινες μες τζιέιν' το αυτοκίνητο τζιά εγώνι, τζιά: 'Που να σας πάρω' είπεν 'Εσού που εν να πάεις γιό μου' είπουν του 'με το αυτοκίνητο'. 'Να πάμε στα βουνά, να πάμε να έβρουμεν έναν τόπο να χωστούμεν'. 'Που να πάμε; 'Να πάμε στην Αγία Βαρβάρα' Διότις ερέκαμεν που την Ποταμιά τζιά εφύσαν. Μόνον ο Βάσος ήταν εις την Ποταμιά, τζιά δικό αστυνομικό παρ την Πλατά τζαχαμά πον του Ασπρί. Τζιά έκμα του έτσι: 'Λήγορα να φύουμεν τζιά έρκοινα οι Τούρτζι με τα τανκς'. Τζιά πράγματι έρκοινα τα τανκς.

Επήρεν μας εις την Αγία Βαρβάρα τζιά εκατέβασεν μας μες το σκολιόν. Όπως μας θωρείς, με φουστάνι με τίποτε, μόνον τζιέινά που εφορούσαμεν. Ούτε τζιά να πάσουμεν έναν σεντόνι, για μιά πανταλόν. Ενωχτώθηκεν πόν. Όταν εκατεβήκαμεν μες το σχολείο, τζιά εκτύπων γυρά-γυρά εγώνι τζιά ο κόσμος επήρε τα ρούχα του, τα παπλώματα του, έμεινα εγώ έτσι,

εμαρζώσα τζιά έκλαια. Είς το κάτω-κάτω ήρτεν έναν παιδί πυρογάπκόν τζιά έξερεν με. Λαλεί μου 'Δικεί Χριστίνα, έλα να πάμε τζιά που είμασιν τζι' εμείς'. Λαλώ του 'Γιέ μου' λαλώ του, 'εν έχω με ρούχα'. 'Εν πειράζει' λαλεί 'Έλα να πάμε λαλεί, σε ένα νεόχτο σπύτ ασουβάτσον, αμαρμάτων, μόνον τοιμέντος'.

Παρατρώμεν είσιν 5-6 οικογένειες, γιό μου, αμια τζιέινά επήρασιν τ' αυτοκίνητα τους γεμάτα ρούχα. Μα εμείς εν επήραμεν. Τι θα κάνουμε; Αναγκαστήκαμεν είσιν κάπ σακούλες μες το σπύτ τζιέιν. Εσήσαμεν τες, τζιά ανοίξαμεν τες, τζιά επήσαμεν την νύχτα πάνω. Τζιά τα αεροπλάνα εβουνίζαν που πανωθίκον μας.

Εν τέλει ο γέρος λαλεί: 'Να πάω να φωνάξω του χωρκανού που δαμέσα τζιά να μας πάρει στον Κόρνο'. Γιατί εν Κορινθίος ο γαμπρός μας, τούτος ο αστυνομικός. 'Να πάμε τζακάτω. Επήαν τζιά τα παιδικά μας τζιά κάτω τζιέιν' λαλώ του. Επήεν, λαλεί τους 'Εν Σάββατο σήμερα' λαλεί του 'έχω τζιά λίγη δουλειά, αμιά για το χατήρι σας εν να σας πάρω' λαλεί. Εν τζιά είχαμεν με ρούχα με τίποτε, τζιέιν' τες σακούλες. Εβλάμεν τζιά τες σακούλες εμπήκαμεν τζιά η Ελένη τζιά η κόρη της, τζιά εγώνι, τζιά ο άντρας μου, ετρυπώσαμεν μες τζιέιν' το αυτοκίνητο, επήραμεν, στο σπύτ του γαμπρού μας, στις μάνες του το σπύτ. Όταν εκατέβηκα μες την αυλή, τζιέινω, ήταν έτσι, τα παιδικά της, τα αγνόνια της, οι χυστες της, στενεχωρήθηκα. Έστυνεχωρήθηκα τόσον πολλά που λαλώ του γέρο: 'Να πάσουμεν τ' αυτοκίνητο τζιά να πάμε πίσω πάλι. Εγώ εν μπορώ να μείνω μες τούτον τον κόσμο ούλλον, μες τούν' τα πλάσματα' λαλώ του.

Όταν έκασα στην αυλήν τζιά εφέραν μου τζιά ήπια ένα καφέ, εγύρισα έτσι, που την άλλην μερκαν του δρόμου, είδα ένα σπύτ κλειδομένο. Λαλώ του γαμπρού μου του Μιχάλη: 'Γαμπρέ', λαλώ του 'να πάεις να ρωτήσεις τούν' το σπύτ τίνος είναι, τζιά εις το κάτω-κάτω να το νοικιάσουμεν' λαλώ του εγώνι. Λαλεί μου, 'Ξέρω τον λαλεί μου. Εν τζιά φίλος μου, λαλεί μου, ο Τσαρκακός. Εδουλεύκαμεν μαζί λαλεί'. Καλά, επήεν ο γαμπρός μου εφώναξεν του, ήρτεν, εκαλωσώρισεν μας. Λαλώ του 'το μόνο πράμα που θέλω μου λλόου σου να μου κόμεις τούν' το καλό να μου δώκεις μιάν καυραούαν τζιά ως πέφτω χαμιά' λαλώ του. 'Να σου δώκω' λαλεί μου, να σου δώκω'. Άνοιξεν ο άνθρωπος το σπύτ, το μεσινό ήταν γεμάτον σπύτ. Είπεν τζιά μες το σπύτ, μες τον ήλιακόν είσιν σπύτ τζιά τζιημέσα. Εβουρήσαν οι κορούδες, οι κοπελούδες, οι νύφες μου, οι κόρες μου. 'Να το σηκώσουμεν' λαλεί να το σατισώσουμεν τζιά να το ρίξουμεν μες σε άλλην κάμριν, λαλεί του, τζιά να μείνετε δαμέσα'. Λαλώ του: 'Εφαριστώ σου

πολλά με πάρα πολλά' λαλώ του. Οι κοπελούδες, μάνι-μάνι, εκαβαρίσαν, εσφογγαρίσαν, επαστρώσαν το, ήρτεν η γεναίκα του τσαούση τζιά εφερεν μου μιάν καρκόλαν. Ερκεται τζιά η αρήθ του Σταύρου, εφερεν μας τζιά τζιέινά μιάν καρκόλαν, αλλά εν είσιν κρεβάτσια να πούμεν. Αλλά εν περάζει, εβλάμεν τζιέιν' τες σακούλες πάνω. Οι γειτόνοι τζιαμά εστρώσαμε τα τζιά επήσαμεν την νύχτα. Τζιά ανάψαμεν τζιά μιά λαμπρίαν διότι εν είσιν φως τζιά μέσα. Τότες εφκαρβωθήκαμεν που τζιέιν' τον αθρωπο που την γην ως τον ουρανόν, που μου έκαιε τούν' την καλοσύνη.

Ενά μήνες εκάσαμεν τζιά την ημέρα που είσιν να φύουμεν εκλάσαν τα πλάσματα τζιέινά. Εκλάσαν ούλλοι τους. Εφαλέεν ο γέρος να δώκει 10 λίρες. Λαλεί του: 'Κύριε Νικόλα εβ θέλω ούτε μιλίμιν' λαλεί του. Τότες λαλώ του 'Ο Θεός να σου χαρίει τα παιδικά σου, τζιά ο Θεός να σου δώξω τζιά χρόνια, λαλώ του, που μας ανακούφισες με τούτον σπύτ', λαλώ του, τζιά ησυχάσαμεν, λαλώ του. Τζιά τωρά φεύκω, λαλώ του, τζιά αφήνω σας πολύν, πολύν εφκαρίστησιν πουλλόου μου. Να έσιετε τόσην εφκαρίστησιν που λλόου μου, λαλώ του, που, έτσι ανακουφιστήκαμεν τζιά εν εμείναμεν μες τες στρατές να πέφτουμεν ποτζίε ποδά'.

Εποσιαιρέτησαν μας τα πλάσματα, εκλάσαν τα πλάσματα, εκλάψαμεν τζιά εμείς. ήρτεν τζιέινη η γεναίκα του τσαούση ήρταν τζιά οι γειτόνισσες τζαχαμά, τόσον κλάμα τόσον ποτούτον μαζί μας. 'Εμάθαμεν μαζί σου κυρία Χριστίνα τζιά τωρά φεύκεις τζιά αφήνεις μας'. Μακάρι να φώ μόνά μου να πάω στον τόπο μου, να γινεί ειρήνη, τζιά βουνό τζιά βουνό εν ισμεί λαλώ τους. Μπορεί να έρτουμεν να σας δούμε. Τζιά όπως εγίνηκεν αι ήρτεν ο άνθρωπος έφερεν μας, έφαλεν να του δώκει 2 λίρες το αγώνιο, εν έπασεν. Τότες λαλώ του 'ευχαριστώ πάρα πολλά' λαλώ του, τζιά ο Θεός να σε καταδώσει ότι ποθείς'. Τζιά έβαλα τον μες τ' αγκάλια μου τζιά επητάρισα τον, τζιά επολούγησα τον τζιά επήεν εις το καλόν. Εμείνα τζιά εγώνι δκυό νύχτες εις την κόρη μου. Γιατί, επειδή είσιν τζιά τα παιδικά της, ήταν στενεχωρημένη τζιά τζιέινη, εν λια τα σπύτ της, εσηκώστηκα τζιά ήρτα τζιά έκασα μες τζιέιν' το σπύτ το ποτζίε. Εφέραν μου τα παιδικά μου τζιά κρεβάτσια, τζιά καρκόλες, τζιά ποούλα, εφέραν μου.

Εκαμα αλώπως ένα μήνα, δκυό μήνες, η γεναίκα τούτη που είσιν το σπύτ επιμένεν να με φέρε έσσω. Επήμενεν, εσηκώστηκεν η γεναίκα ούλλη νύχτα, έπασεν τες καρκόλες, εκλωσώρισεν τες, εφάραμεν τες, τζιά έπασεν τζιά τζιέινη μες τες καρκόλες μου, τζιά τζιέινη εβλάμεν τες καρκόλες γιατί, είσιν να

πάει στους Τούρκους, ποτζίε. Να φύει να πάει στα παιδικά της, γιατί ήταν ποτζίε τα παιδικά της. Τζιά τζιέινη μόνον με τον άντρα της εκόγην ποδώθε.

Εφερα δκυό πάτα, ε ήταν σαν τ' αρχαία. 'Το μόνο πράμα που θέλω μου λλόου σου για να σε θυμούμαι λαλεί μου, να μου δώκεις έναν πάτο'. 'Να σου δώκω λαλώ της, να σου δώκω'. Τζιά έδωκα της το 'Όποτε εν να βάλω, λαλεί μου, μες τούν' το πάτο να τρώω, εν να κλώδι, λαλεί. Για τες καλωσύνες σας, για τους τρόπους σας τζιά που μου εκροστήκατε τζιά ήρτετε έσσω μου'.

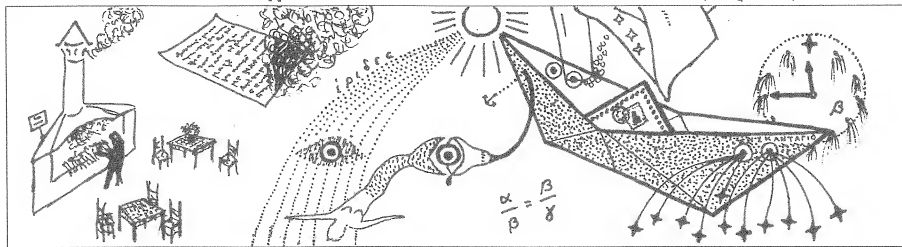
Νικόλας:

Τζιέιν' την ημέρα που είσιν να φύουν. Επερμέναν τ' αυτοκίνητα δαμά μες την στρατά, πόξω. Η γεναίκα του επήεν τζιά κάτω, τζιά που εν το σπύτ το τζινοούκον. Είσιν ογιάν κόμα. Ήταν πριν να εβράνουν τέλεια. Επασεν, πας τούντην ογιάν, έπασεν μια κοπελούδα, εφκαλέν την πάνω έκαιε κάμποςα όξινά, μα τα όξινά εν τζιά ερελούσαν. Εγέωσεν μιαν τούνταν. Που τζιαμά είπεν πάρα τζιά έπασεν χώμα τζιά έκλαιε. Λαλεί της ο άντρας της: 'Άτε, εν να φύεις οξά εν να στραφώ τζιά εγώ πίσω; Ε καλό εν να πάω τζιά εν να σε αφήνω'. Εμπήκαμεν μες το αυτοκίνητο. Εκλάμεν επασούριζεν, Εδείσε το, τούν' το χώμα τζιά έβαλε το μες την μπούγκα της. Καλό... τζιά επήεν το μαζί της.

Χριστίνα:

Τζιά έβαλεν χώμα μες το μαντηλιόν, τζιά επήεν να να το βάλει με τζιέιν' το χώμα να ενωθεί η Κύπρος, είπεν μας. Για να ενωθεί η Κύπρος πάλι, λαλεί. 'Να με μινέιουμε δκυό κόμματα, τζιέινω ποτζίε τζιά εμείς ποδώθε'. Διότις ετράβαν δα. Τα παιδικά της ήταν στοσιαστές, ήταν που τους πρώτους. Ήντο που είσιν να κάμε η γεναίκα; Εν τζι' εν μωρά να τα δέρε; Ότι εβέλαν εκάμνασιν, ήταν παντρεμένοι. Τζιέινη με τον γέρον της εκρυμνεν τζιά έμεινε. Αλλά ύστερης αναγκάσαν την τζιά ήταν τα Ηνωμένα Έθνη τζιά έπασαν την. Εκλάμεν, εδέρθηκεν τζιά τζιέινη με τούν' τα σπύτ της λαλεί με τούν' την αυλή, γιατί τούτη η αυλή ούλλη, η περιφέρεια ήταν ούλλη δική τους.

Εποσιαιρέτησαν μας, εφληθήκαμεν, ήρταν οι γειτόνισσες τούτες οι γειτόνισσες, γιατί ήταν αγαπημένες. ήρταν εποσιαιρέτησαν μας, εποσιαιρέτησαν την, εσταθήκαν τα Ηνωμένα Έθνη τζιά εθαρούσαν. Τζιέινη έκλαιε, εμείς εκλάμεν. Έτσι έφυνε με κλάματα, τζιά με βάσανα τζιά τζιέινη. Τζιά λαλεί: 'Ελπίω στον Θεό, Χριστίνα μου, πριν να πεθάνω να ανταμωθώμεν' λαλεί. Να. Ε, ο Θεός. Επερσώμεν πολλά. Τζιά εμείς εκρύψαμεν μες τούν' το σπύτ με τζιέινω με τούτο, επερσώμεν, δόξα ο Θεός. ●

υποκλοπή μιας μοναχα φωνής

Επτά χρόνια στα πλοία, με την φούχτα της Πούλιας για κλειψίδα. Βαφτισμένος Ηλίας, τού 'μεινε παρατσούκλι το «Γατομάτης ο Καλέντης». Λένε πως και την πιο ηχητή νύχτα τη μέτραγε για μέρα, μέχρι που διάβαζε κι εφημερίδες. Κανονικά, σαν να υπήρχε φως. Πρωτομηνιά ξεμπάρκαρε λοιπόν απ' το «Σκάνταλο», ακριβώς και δρόμο μες το βάθος της νύχτας.

Πληγή. Σαν ακίνητος μορφοβάτης. Μια σπείρα από κάτι αστέρια τον σμίωσε για μιαντάτο. «Αν ήσουνα ναύτης ωραίος, θα γινόμουν γοργόνα ξανά». Το ουράνιο αβίζο, χαρακιά σαν θυρίδα στο πλοίο, ρούφηξε μια σταλιά απ' το μελάνι: Ημερολόγιο λοιπόν ενός ναυαγίου, κι ένα ακόμη ξημέρωμα. Με πήχτρα τη ψυχή του στα λούκια, στάλα με στάλα να λιώνει σαν βυθόμετρος του εξορίστου χρόνου.

«Αν ήσουνα ναύτης ωραίος...»

Τι άλλο να πει;

«Ναι. Σου μένει μια φωνή.»

Ανέβηκε τα σκαλιά. Ιδίω κι βιολετές, στο μακρύ διάδρομο και στο βάθος. Κάπου στο βάθος, το δωμάτιο που του φύλαγε η κυρία Αγνή, σαν ζωγραφιά στην απαλάχτη της θάλασσας, για να μπορεί να κλείσει τα μάτια.

Πληγή. Μια ρουφή απ' το μελάνι, καταγραφή στο ημερολόγιο ενός ναυαγίου. Στις θυρίδες του διαδρόμου, κάπου στο τέλος, η αλληλογραφία κένου του μηνά. Ο Καλέντης ξεμπάρκαρε, με τη σκουριά στο συρτάρι του πατύου, δραπετής του χρόνου. Φύλασε τ' άδειο χέρι στη φούχτα κι ύστερα τ' άνοιξε. Κρησφύγετο μιας ζωής, δραπετίσας σαν νύχτα που χάθηκε. Το δωμάτιο που του φύλαγε η κυρία Αγνή, για να μπορεί να κλείσει τα μάτια. Στην απαλάχτη της θάλασσας.

«Την κόρη της κυρίας Αγνής, το κορίτσι που τόσο αγάπησες, μην προσπαθήσεις ποτέ να τη πεις ποτέ τη πρωτοεξείδα. Αν μη τι, σου ψυχή το μπορεί, συλλογίσου τις νύχτες που χάθηκες το φεγγάρι, τις νύχτες που άνοιξε τα αστέρια και την κοιτούσες στα μάτια. Το ωραίο κορίτσι, με το ωραίο κορμί και τα μαύρα μαλλιά. Το μπορείς; Έσύ που νομίζεις πως θ' άντεγες τα άγνημα της τελειότητας της, τώρα φοβάσαι. Την μαχαίρα στον ουρανό σου δεν την λογιόραζες τόσο τέλεια πληγή. Είσαι πράγματι τόσο μικρός. Γοργόνα στο βατραχάκι που κρέατος στο φεγγαρόφωτο χωρίς να ντύνεται τη ψυχή στις ακτίνες, χωρίς να γίνεται να ουθεί στο ποτάμι. Όχι, μην τολμήσεις να πεις πως είσαι από χρόνια πνιγμένος. Μήτε λέξη μην πεις. Όταν μάλιστα σε αγχαιώνω. Το στόμα-σου βροδιά κούνητη κι ασέβεια. Σου μένει πράγματι μια μονάχα φωνή, να είναι απείρα. Κάλιο νάσουν βροχές, σαν τα ακίνητα βήματα των παιδιών στο τέλος του δρόμου. Μα εσύ τα παιδιά έφτιασες μόνο να τα πληγώνεις. Σκιάζονταν τη φάσασου και ξερνούν κάθε ελπίδα. Δεν βλέπεις λοιπόν την ενοχή σου; Αν σωθείς, άναψε κίτρινο κερι στο φεγγάρι. Με το τραγουδί που σου

χάρισε εκείνη. Αλλιώς, κλείσε τα μάτια. Κανονικά, σαν να υπήρχε φως.»

Λένε κάποιον πως εκεί στο μακρύ διάδρομο, ο Γατομάτης ο Καλέντης έβαλε το χέρι στο σμάλτινο πόμολο. Μα ύστερα στάθηκε μια περίσσεια στη μέση στο σκαλοπάτι. Κοιτάζει, και του φάνηκε πως είδε τον Ιόκιο ενός ναυτή ωραίου, περαστικό, στο βάθος της σκάλας, σαν κίτρινο φάντασμα. Φορούσε την ίδια γκριζομαυρή τραγιάσκα που πάντα φορούσε ο ίδιος, κι βαστούσε σκακίδιο στον ώμο. Στο χέρι τ' αριστερό, μια χαίρι ναυτικό, ίδιο με το δικό του. Με το σήμα της άγκυρας, τη χρυσή χαρακιά στην άκρη της κόψης, και το καμπανάκι στη φασίδια ουρά της λαβής.

Άστραψε κάπου, καθώς και στο νού του: «Μοχλός προς το άπειρο! Μην λυπάσαι... Πες πως έτσι είναι ο κόσμος.»

Ο Γατομάτης σήκωσε ήρεμα το δεξί χέρι απ' το πόμολο. Τό 'φερε στη ζώνη και τράβηξε κι αυτός το μαχαίρι. Ο άλλος, ο ναύτης στο βάθος της σκάλας, τον κοιτάζε στα μάτια και χαμογέλασε. Στεγνό χαμόγελο, λυπημένο, σαν κρυμμένος μες το βάθος της νύχτας. Ακούμπησε στο τοίχο σαν αναλασπρή φυλλάδα, και χάραξε με τη κόψη του μαχαίριού ένα αβίζο στον αεθέριο.

Λένε κάποιον πως ο ναύτης στο βάθος της σκάλας έλαμψε μες τη παλάμη μιας κίτρινης φλόγας μέχρι που χάθηκε. Κι αυτός, ο Γατομάτης ο Καλέντης, δεν μπόρεσε τότε παρά κάτι να πει. Μια μονάχα φωνή.

«Ηλία.»

Λένε ακόμα πως εκεί στο μακρύ διάδρομο, ο Γατομάτης ο Καλέντης έβαλε το χέρι στο σμάλτινο πόμολο. Σε λίγη ώρα θα γυρίζε τη λαβή, δεξιά-αριστερά, μέχρι που ν' άνοιξε.

«Εξεί δεν ήταν.»

Σίωπος τη χαρακιά στον αεθέριο. Είδε μόνο δυο γράμματα. Τα αρχικά Γ.Κ.

Πέρασαν κάτι μέρες. Κι έχουν να πουν πως κένει τις μέρες ο Γατομάτης ο Καλέντης, βαφτισμένος Ηλίας, πήρε ένα έλκιο κάρδο απ' το τοίχο και σκάλασε το σκαρί ενός εξάντα αγνού.

Βγήκε λοιπόν στο δρόμο. Μια πολεοδομική αλλαγή από καιρό κατόργησε τον πρώτο μονόδρομο κι άνοιξε γεφύρι πάνω απ' το τελευταίο αδιέξοδο.

«Μοχλός προς το άπειρο! Πες πως έτσι είναι ο κόσμος, κι ας βγεις χασιμώας.» Στήριξε τον εξάντα στο χέρι τ' αριστερό, και κατέβασε τον ήλιο. «Δώδεκα παρά κάρτο.» Μα η ψυχή του στα λούκια της κλειψίδας βγήκε ποτάμι. Μέτρησε λοιπόν μεσημέρι, με την γραμμή που ορίζοντα να γλύφει τα σκέλη της.

«Η υγρότητα του φωτός. Ο ταχυδρόμος στάβευσε. Στον αστερισμό της γοργόνας.» Την ίδια στιγμή, ο άγνωστος ναύτης με τη γκριζομαυρή τραγιάσκα, φάνηκε πάλι σαν κί-

τρινο φάντασμα, ιερόγλυφο στο βάθος του δρόμου. Κράτούσε κι αυτός ένα εξάντα στο χέρι, και μετρούσε το κόσμο με το σήμα του ήλιου. «Ηλία.»

Μήτε λέξη δεν είπε. Ο άγνωστος ναύτης, ωραίος πορτοκαλί γεωμέτρης, πήρε το γεφύρι της οδού Αρχιμήδη κι ενήνι κανόν. Ταχτικός στη πορεία ενός Ερωτα... έρωτα υποθαλάσσιος ατμομηχανής, σε κάποιο τυπογραφείο.

Ο ήλιος κάπ' κατάπε. Μια αμύρα στον ουρανό, κι η γραμμή που ορίζοντα βάφτηκε μ' αμύρα. Ρουφή απ' το μελάνι και καταγραφή μιας ακόμη ημέρας.

«Ο ταχυδρόμος στάβευσε. Το χαρτί κά- ηκε.»

Ο ήλιος κι ο κόσμος μελάνισσε, κι ο Γατομάτης ο Καλέντης την πιο ηχητή νύχτα την μέτραγε για μέρα, μέχρι που διάβαζε κι εφημερίδες. Κανονικά, σαν να υπήρχε φως.

Την ίδια νύχτα εκείνη, την ώρα που ένας ναύτης ωραίος έκλεινε το μάτι κι άναβε κίτρινο κερι στο φεγγάρι, η κόρη της κυρίας Αγνής φορούσε το πράσινο παλτό της.

Βγήκε λοιπόν στο δρόμο. Το ραδιόφωνο έλεγε πάλι για βροντές σε μακρινές θάλασσες περιοχές.

«Αν βρω τον άγνωστο ναύτη...» ίσως να σκεφτήκε.

Τον βρήκε εκεί στο οδόφραγμα, να διαβάζει τα μυστικά στους δρόμους της ιστορίας.

«Τι κάνεις;» τον ρώτησε.

«Τίποτα.» απάντησε. «Κοιτώ τους εραστές της Σιωπής. Είναι τόσοι πολλοί, σαν δεκαεφτά μαχαίρες.»

«Προδίδεις τα μυστικά-μας.»

«Όχι. Μόνο τον παλιό εαυτό-μου.» Την κοιτάζε στα μάτια και χαμογέλασε. «Πεινά. Θες να πάμε για σουβλάκια.»

Το δροσερό αεράκι φύσηξε στα μαλλιά της, στη γλώσσα κι στη γαλάζια της φούστα. Δυο πλανόδιοι αστρονόμοι πιστά την κοιτάζαν. «Είναι κλέφτες τα μάτια-μου, ναύτης φυγάδας που κλέβει τα άστρα.» της είπε.

Πήραν το πρώτο λεωφορείο, (νομμερο 26) κι ύστερα αγόρασαν σουβλάκια. Τρώγαν σαν περνούσαν, (μπορεί κι απ' τη χαρά-τους) κι έχουν να πουν πως το χαρτί του χάσανε σε κάποιο κάλαθο αχρήστων που ύστερα συνάδωσαν... τυχαία κούνησε σε κάποιο σουβλατζικό ουράνιο δολιχόθυνο. ●

Λεόντιος Παύλου, Απρίλης '88

Διόρθωση στη σελίδα 38 του προηγούμενου τεύχους:

Αντί: «Χαμογέλασε στο κενό σαν να χαϊρεύε αόρατη παρουσία στο χρώμα του φωτός μια αυτοσχέδια στιγμή δηλώθηκε κλειψίδα.»

Βλέπε: «Χαμογέλασε στο κενό, σαν να χαϊρεύε αόρατη παρουσία στο χρώμα του φωτός. Μια αυτοσχέδια στιγμή δηλώθηκε κλειψίδα.»

κλωστές στην ανεμιά

1-2

Πώς λες να φαίνεται το πέρασμα του χρόνου, η διάρκεια μιας κίνησης, μέσα σε κάποιο πίνακα ζωγραφικής;

Ευτυχώς τα παιδιά, τόσο ωραία παπούτσια της κόρης του μπακάλη στη παιδύ-σου γειτονιά; Ένα πράξ την είδες που τέντωνε ψηλά το κορμί για να φτάσει μια σκόνη πλυσίματος στο ράφι ψηλά. Είδες τη μεταμένη γυμνή φτέρνα-της, και το μακρό κορμί που έξεχε λίγο απ' τη πατούσα και την πλύνανε.

Από τότε αγάπησες του κόσμου τες πλύστρες.

Λοιπόν, πως θα ζωγραφίζεις εσύ τα παιδιά, τόσο ωραία παπούτσια αυτού του κοριτσιού; Ποιά αντίδοτο κόκκινο έχεις;

Σκέψου λίγο τα ίδια τα ένοχα χέρια-σου. Κάτω απ' τα νύχια-σου είναι κι μπογιές του πριονιού. Κι ακόμα, είναι κάτι ίχνη από κείνο το

χέρι που δεν ξεπλύνθηκαν...

Κάποτε, σαν έβλεπες τα πινέλα, συλλογιζόσουν τη βροχή και τα χάρδια του ήλιου που περσάν κι αφήσαν τούρα βλαστούς μιας ζωής μες τους πινάκες. Τώρα, πώς λες ευχαριστώ στα πινέλα;

Πώς άραγε νάναι η κίνηση μες στα χάρδια της Ουράνια να κτυπούν κορμιά και ψιχές. Εκείνο το κάβφο του μαύρου ροπαλίου απάνω στο βραχιόνιο-της, πώς να το ζωγραφίσεις; Λες άραγε να το ίδιο με εκείνο το κάβφο της βροχούλας που χάδεψε ύστερα τους έρημους δρόμους;

Θυμήσου λίγο την Ιριδα, όταν την έβλεπες να στρώνει το κρεβάτι τ' απόγευμα. Πώς θα μπο-ρέσεις ποτέ να ζωγραφίσεις κείνη τη χάρη των κινήσεων-της, κείνη τη δάμηση μες τη μάτια-της για τους έρωτες του μεσημεριού; Οι μέρες περνούσαν σε άπιαστους ρυθμούς. Μαζί κυνηγούσαν τον χρόνο, να του φύλαγες τον λαμό. Κι αυτός όλο γελάσες, σαν παχνιάδα αρχαίων εραστών, μες το πέπλο του αύριου,

για να σας κάνει τη χάρη.

Πώς ζωγραφίζεις, λοιπόν, όλες αυτές τις μορφές, το κάθε έξεχωρο πέρασμα του χρόνου;

Σκέψου τη μέρα που περμένεις στη στάση το πράσινο υπεραστικό λεωφορείο. Πήγες σαν τον τουρίστα στη πόλη την άλλη, κι είδες τα Όργανα να κτυπούν κορμιά και ψιχές. Εκείνο το κάβφο του μαύρου ροπαλίου απάνω στο βραχιόνιο-της, πώς να το ζωγραφίσεις; Λες άραγε να το ίδιο με εκείνο το κάβφο της βροχούλας που χάδεψε ύστερα τους έρημους δρόμους;

Την Ιριδα την βρήκες πάλι αγρά τα χαράματα, στον Σταθμό. Καθόταν σ' ένα βρόμικο παγκάκι στην άκρη, κι είχε στα μάτια-της κάποιο ερώτημα που εσύ ποτέ δεν θ' αντέξεις να νουώσεις. Κάθισες δίπλα-της, και την χάδεψες στα μαλλιά και στο μάγουλο. Μα εκείνο το ρίγος πώς να το ζωγραφίσεις;

Κοιτούσες το χέρι-της ασημένιο στην άκρη του παγκάου. Και σκεφτόσουν τόσο ωραία κι τότε απ' το χρώμα του παγκάου μπλεσκονταν με τους τόνους στη πλάγια του χεριού-της. Ιδιαίτερα εκεί, κοντά στο καρπό, όπου συναντιόνταν τόσες παλινέρες χαρακίες.

Την αναστήλα-σου αυτή, πώς λογαριάζεις να την ξεπλύνεις; Έτσι λες νάναι η αλήθεια; Μια πλάκη τόνων ωχρών;

Λοιπόν, αν το κάνει η καρδιά-σου, πάρε το ίδιο σκληρόνιο μαύρης μπανάς, (σαν κι αυτό που κρατάς), και ζωγραφίσεις το μαύρο στα μάτια-της, την ώρα που πέφτει κείνο το άλλο, κείνο το μαύρο στο ροπαλίο.

Η ιριδα κάθεται στο εξοστρωτο κρεβάτι, γυμνή. Βάφει τα όμορφα νύχια των ποδιών-της, κι εσύ την κοιτάς. Είσαι κάπου απέναντί-της. Στο τοίχο, ακριβώς πίσω απ' την Ιριδα, ένα πορταίο του Φάνου όταν σπουδαξέ κτίρια. Το έβρεις, πως όπου νάναι δεν θ' αντέξεις, και θα πείσεις πάλι το πρώτο πινέλο.

Την βλέπεις που γυρνά μια στιγμή το κεφάλι προς το μισάνοιχτο παραθύρι. Ανιχνεύει μήπως την βλέπουν απ' το απέναντι κτίριο. Κάνεις λοιπόν τα λίγα βήματα στο παραθύρι και κατεβάζεις τη δαντέλλα. Κι έτσι, όπως κατεβάζεις ανάποδο το χέρι, γυρνάς μια στιγμή το κεφάλι και βλέπεις πάλι την Ιριδα.

Προφίλ.

Την είδες.

Στο τοίχο, ακριβώς πίσω απ' την Ιριδα, το βαζό με τις βιολετές.

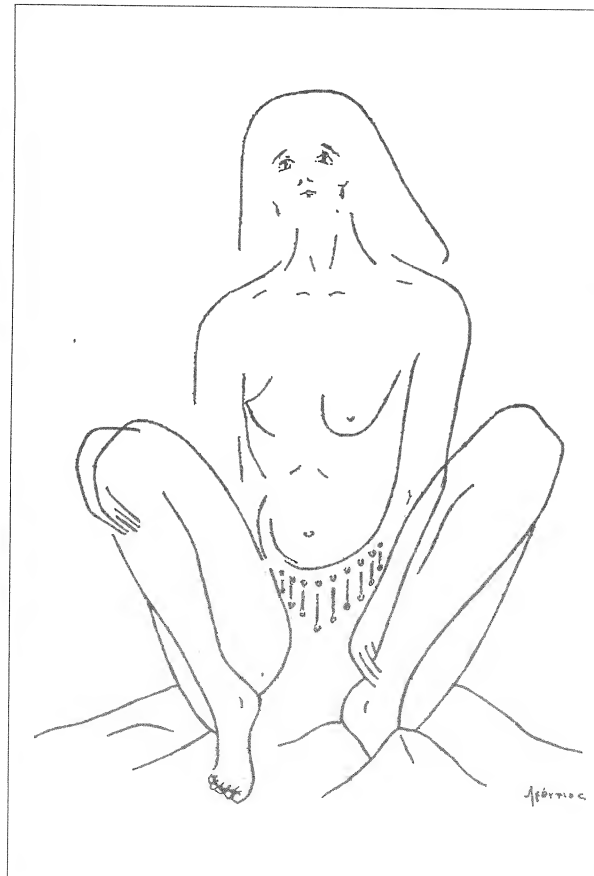
Τώρα γυρνάς πίσω, κάπου απέναντί-της. Παιχνεύεις το πρώτο πινέλο.

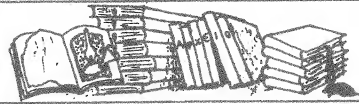
Σου φαίνεται απλό;

Όταν ζωγραφίζεις την Ιριδα κείνο το απόγευμα, το ένα-τίς της το έβλεπες. Το άλλο το θυμόσουν.

Την είχες δει, μου φαίνεται, προφίλ. Μα πώς; Τώρα πάλι κάρδος. Τες αναμνήσεις-σου τες έχεις βάλει στο πλάι. Μήπως δεν ήταν η ίδια η Ιριδα που αναστήθηκε απ' το κρεβάτι και γύρισε το κορμί προς το πορταίο του Φάνου; Τί έβρεις λοιπόν εσύ από κίνηση; Το φόντο αλλαξά, δεν συμφωνάς; Αν δεν μινεις στο μικρό-σου σταθμό, το φόντο αλλαξά. Πώς θα ενωθείς άμα δεν έβρεις την κίνηση; Ακόμα κι το φόντο του ίδιου του θαράκα-της δεν μπόρεσες να ζωγραφίσεις. Τους εραστές-της η Ιριδα τους πνίγει! ●

Λ.Π.

1η ΤΟΥ ΜΑΗ 1925

«Νέος Άνθρωπος» - 1.5.1925

ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΤΟΥ Κ.Κ.Κ. (1925)
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΕΡΓΑΤΟΑΓΡΟΤΕΣ ΚΑΙ ΦΤΩΧΟΥΣ ΒΙΟΠΑΛΑΙΣΤΕΣ

Εργάτες, χωρικοί, φτωχοί βιοπαλαίστες!

Σαν σήμερα πρωτομαγιά, πριν σαράντα χρόνια οι χιλιάδες εργάτες του Σικάγου της Αμερικής διεκδικώντας την εφαρμογή του οχταώρου και άλλων ζωτικών αιτημάτων, ευρέθησαν αντιμέτωποι προς το στρατό και τα κανόνια των καπιταλιστών κυβερνήσεων και εκατοντάδες ολόκληρες έπεσαν στους δρόμους της πόλης εκείνης πληρώνοντας με το αίμα τους και τη ζωή τους τα λίγα ψήφια που διεκδικούσαν από το τραπέζι των ασυντάδων τους πλουτοκρατών που οι ίδιοι μένοντες νηστικοί τους είχαν στρώσει. Κι έτσι από τότε, από την πρωτομαγιά του 1886, χόρηκε για πρώτη φορά το τίμιο εργατικό αίμα για το αγώνα της εργατιάς. Αλλά η θυσία της εκείνης δεν πήγε χαμένη και το προλεταριάτο, τα θύματα αυτά της αγρότατης κεφαλαιοκρατίας, δεν τα έβγαζε. Σε λίγο υποχωρούσαν οι εργοδότες δέχονοι το οχτάωρο, μετά τρία δε χρόνια σ' όλες τις χώρες σ' όλους τους εργάτες του κόσμου η πρωτομαγιά γιορτάζεται ως η παγκόσμια εργατική γιορτή. Από τότε κάθε χρόνο σε όλη την εργατική τάξη σ' όλο τον κόσμο αφήνοντας τη δουλειά της για 24 ώρες σ' ενός προσφέρει το φρόρο της τιμής στους αδικουαμένους εκείνους μάρτυρες της και σ' ετέρου κάμνει επίδειξη των δυνάμεων της, των δυνάμεων της που θα της χαρίσουν μια μελλοντική ξεσολομένη ζωή.

Κύριοι εργάτες και χωρικοί.

Στη γωνιά αυτή της γης που βρισκόμαστε, για πρώτη φορά φέτος γιορτάζεται η ημέρα αυτή από τους πρωτοπόρους του πραγματικού σ' εξολερώματος τους οργανωμένους εργάτες και χωρικούς και το Κομμουνιστικό Κόμμα που αγωνίζεται πάντα για την επιμερία και την ελευθερία σας. Το βαρύ χέρι του ξένου κατακτητή και το ναρκωτικό φαράκι του ντόπιου εκμεταλλευτή δεν σας άφισαν απ' την ψυχή και το πνεύμα ελεύθερο για να νιώσετε τον πραγματικό δρόμο του προορισμού σας και να ενώσετε από καιρό τη φωνή σας με τ' αδελφία σας των προλεταρίων των άλλων χωρών. Το πότισμα της αγνής ψυχής σας με το δηλητήριο του εθνικισμού από τους ίδιους τους εκμεταλλευτές σας τους τοκογλόρους-μεγαλεμπόρους και τα πιστά όργανα τους δικηγόρους και τον κλήρο (δυσπότες, παπάδες κλπ.), ήταν ο καταλλήλτος τρόπος για το κοίλωμα σας και την ευκολότερη εκ μέρους των απομύησης κάθε οικονομικού σας χυμού. Και κανένας σας βέβαια δεν μπορεί ν' αρνηθεί πως σ' αυτό οφείλεται η σημερινή σας κατάσταση.

Εργάτες Χωρικοί!

Αφήστε τις προλήψεις, σκευδίστε λογικά, κινήστε γύρω σας τη δυστυχία που σας περιτριφυγνά, προσέξτε στα λόγια μας και στο τέλος θα δείτε πως δε σας λέμε παρά μονάχα την αλήθεια, τη μεγάλη αλήθεια. Η δυστυχία σας και το ξεχρήσμά σας δεν οφείλεται παρά μονάχα σ' εκείνους που ίσως χθες ακόμα ανεγνώριζατε ως "ηγέτες" σας και που τους αφήνατε να συντελούν την καταστροφή σας με το να στάζουν στη ψυχή σας τα πονητικά τους: τους "πατριωτισμούς" των και να δείχνουν τον όγκο τους στον ήλιο και να σας πλύνουν στη γύρω από την φωνή μας τη συνειδητή σας επιβεβαίωση τα λόγια μας. Η εκστρατεία της εναντίον μας με συκοφαντίες, εξορκισμούς, παλληκαρισμούς και με άλλα ηθικά και ανήθικα μέσα δείχνει τους φόβους των για το ξύπνημα σας γιατί αντ' αυτής την ταπεινή ματιά σας ξέχρουν πως θ' αντικρύζουν το μέτωπο σας υπερήφανο ψηλά και με την γροθιά σας απειλητική.

Εργάτες, Χωρικοί της Κύπρου.

Αφήστε τις προλήψεις και μην ακούτε τις συκοφαντίες των και ενώστε την σκέψη σας με τη δική μας για να χειριτσούμε το παγκόσμιο προλεταριάτο που σήμερα αγωνίζεται για την απελευθέρωση του, ποιός ξέρει με πόσα θύματα καινούργια. Σήμερα παντού σ' όλη τη γη οι οργανωμένοι εργάτες κάθε φυλής και κάθε θρησκείας είτε στα εργοστάσια δουλεύουν, είτε στα σκευακά υφείματα των μεταλλείων, είτε στα βατόρια και θαλασσοπληνίζονται για ένα κομμάτι ψωμί, όλοι απεργούν για 24 ώρες, όχι για να γιορτάσουν με γλέντια και χαρές την Πρωτομαγιά αλλά για να δείξουν τον όγκο τους στους κληρίκες εκμεταλλευτές των υπενηθιμότητάς τους συγχρόνως πως αγρά ή γρήγορα θα τους επιβέλουν το δικό τους. Δεν αρνούνται πως η φετεινή κόκκινη πρωτομαγιά όσο κι αν βολίσει τους εργοστασιάρχες του νησιού μας σε μια πολύ καλύτερη κατάσταση από απόφορες χειροπετιές τους από τις προηγούμενες χρονιές, εν τούτοις δεν εφτάσαμε ως το σημείο να δοθεί κάθε εργάτη και χωρικό παραπάνω από το σφυρί ή τ' αλτήρι του να τιμήσει τους μάρτυρες των σαράντα χρόνια πρωτομαγιά που πέρασαν. Αλλά ο άνεμος του συνειδητού ξεγνήματος που άρχισε να φυσά ανάμεσα στις μάζες των εργατοαγροτών μας είναι αρκετός για να μας εγγυηθεί ένα τέτοιο πανγκύριο πρωτομαγιάτικο συναγερμό κοντά, πολύ κοντά. Και οι συντηματικές και ύπουλες ενέργειες των πλουτοκρατών εναντίον κάθε κινήσεως των εργατοαγροτών προς τα εμπρός, τινώνουν το ηθικό τους στον ιερό τους αγώνα. Κανένας δεν ποθείται γιατί όλοι ξέχρουν για πως το ψωμί η εκμεταλλεύτρια αστική τάξη δεν το δίνει με παρακάμια σ' εκείνους που ενώ νυχτοξερμαίνουντα δουλεδόνοντας εντούτοις πεινάνε και πως το δικό του ο πτωχός εργάτο-αγρότης δεν θα το κατακτήσει παρά με την πάλη και τον σκληρό αγώνα.

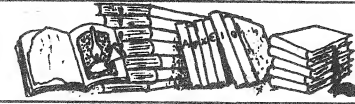
Εργάτες, χωρικοί, φτωχοί βιοπαλαίστες, όσοι από σας νιώθετε το πόσο είσατε θύματα του σημερινού κοινωνικού συστήματος, όσοι από σας νιώθετε πως τα συμφέροντα σας δεν βρισκονται παρά σ' αντίθεση με εκείνα των αστών και πως αδελφωμένοι και ενωμένοι αναμεταξύ σας εσείς οι φτωχοί θα μπορείτε να τα διεκδικήσετε, αφήστε τις δουλειές σας τιμώντας τα θύματα του αγώνα σας και πηγαίνετε στο μέρος που σας καλούν οι οργανωμένοι σας να ενώσετε τη φωνή σας για να ενώσετε και στη ζωή που ποτέ δεν θα τ' αποχτήσετε αν δεν τα ζητήσετε ομαδικά, αν δεν τ' απαιτήσετε ενωμένοι και αδιάσπαστοι περιμερόνοντας κάθε στασιαστική αστική αντίσταση οποθενδηδήποτε και αν προέχεται.

-Κάτω η κεφαλοιοκρατία.

-Ζήτω η εργατοαγροτική τάξη της Κύπρου.

-Ζήτω το διεθνές προλεταριάτο.

-Ζήτω το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κύπρου.

1η ΤΟΥ ΜΑΗ 1949

Εφημερίδα «Εργάτης» 1.5.1949

Αποσπασμα απο την πρωτομαγιάτικη προκηρυξη του ΤΡΟΤΣΚΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΚΥΠΡΟΥ (4η ΔΙΕΘΝΗΣ)

Ζήτω η Κόκκινη Εργατική Πρωτομαγιά!

Στον αγώνα για την αυτοκυβέρνηση και τις οικονομικές διεκδικήσεις των εργατών

.....

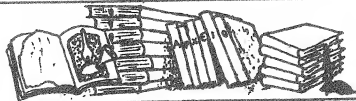
Στην Ελλάδα, οι καταπιεζόμενες και εκμεταλλευόμενες μάζες των εργατών και των αγροτών, εντείνουν την πάλη τους για την συντριβή της φεοδουλικής κυβέρνησης της Αθήνας, που προσπαθεί μ' όλα τα μέσα και όλες τις μεθόδους να παρατείνει την εξουσία της. Παρά την τρομοκρατία, τις καταδιώξεις, τις φυλακίσεις, τις εξορίες και τους τουφεκισμούς, οι Έλληνες μαχητές στέκονται ακλόνητοι στις επάλξεις του αγώνα για το δώδεμο του ξένου αφέντη και τον ντόπιου εκμεταλλευτή. Ο αγώνας του αντάρτικου εντείνεται ολοένα και περισσότερο. Οι μαχητές αντάρτες δυναμώνουν πιο αποφασιστικά τα πλήγηματά τους ενάντια στο φασιστικό θεριό. Παρά την απομύηση και το διαχωρισμό του αντάρτικου από τις φαρδίες προλεταριακές μάζες των πόλεων, παρά την συνεχή προσπάθεια της ηγεσίας του ΚΚΕ να χρησιμοποιήσει το αντάρτικο σαν ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΟΠΛΟ ενάντια στην πλουτοκρατική ολιγαρχία της Ελλάδας για να πετύχει μερικές θεσούλες στην αστική κυβέρνηση, παρά τις συνεχείς προσπάθειες της ηγεσίας του αντάρτικου για μια 'έντιμη ειρήνη' με τους δολλοαρκιόντες της Αθήνας και παρά τις προσπάθειές της να κρατήσει το αντάρτικο μακριά από την επαφή και τη βοήθεια του παγκόσμιου προλεταριάτου, οι εξεγερμένες μάζες των εργατών και χωρικών τραβάνε αποφασιστικά για την ολοκλήρωση της πάλης τους. Η τελευταία απεργία των δημοσίων υπαλλήλων σ' όλη την Ελλάδα και η αποφασιστικότητά τους ν' αντιμετωπίσουν ανοιχτά, μαχητικά, την εκμεταλλευτική και καταπιεστική κλίμα της 'Κυβέρνησης' της Αθήνας, δείχνει ξεκάθαρα πως άρχισε να ωριμάζει μια η ιδέα της ολόπλευρης επίθεσης για το τσάκιμα του σάπιου καπιταλιστικού καθεστώτος. Οι εκμεταλλευόμενες και καταπιεζόμενες μάζες της Ελλάδας, είναι μια καλώς ν' αντιληφθούν πως ο απομονωμένος από τις φαρδίες μάζες των πόλεων αγώνας του αντάρτικου και γενικά η απομύηση του αγώνα τους από το παγκόσμιο προλεταριακό κίνημα μονάχα βλάβει, παράλλιασμα, ήττα και καταστροφή μπορεί να φέρει. Αντίθετα, η σύνδεση του αγώνα τους με τον αγώνα των προλεταρίων των πόλεων και η συνεργασία τους, Σ' ΟΛΑ ΤΑ ΠΕΔΙΑ, με τον αγώνα των προλεταρίων όλου του κόσμου, μονάχα αυτός είναι ο δρόμος που θα φέρει την απολύτρωση στο Ελληνικό προλεταριάτο. Η πολιτική της 'μη επέμβασης' και της αποχώρησης των Αγγλο-αμερικάνων, είναι ανειραρική, ουτοπιστική και πλήρως αντιμαρξιστική γιατί ο καπιταλισμός δεν έχει ούτε σύνορα, ούτε πατρίδα, μα σπάρδουν που αγωνίζεται να τους κρατήσει κάτω από την μπότα του. Γι' αυτόν σλάβοι είναι και οι Έλληνες εργάτες, και οι Κινέζοι, και οι Ινδονήσιοι, και οι Γάλλοι, και οι Άγγλοι και οι Γερμανοί και όλες οι φυλές του κόσμου. Και σπάρδονται γ' αυτόν είναι και η Ελλάδα, και η Κίνα και η Ινδονησία, και η Γαλλία, και η Αγγλία και η Γερμανία και όλες οι χώρες της γης. Γι' αυτό κάθε προσπάθεια για να ΦΥΤΟΥΝ οι Άγγλο-αμερικάνοι από την Ελλάδα είναι ουτοπιστική και ανεδαφική. Ο μόνος αγώνας που μπορεί να δώσει τη νίκη στο Ελληνικό προλεταριάτο, είναι ο αγώνας που βασίζεται πάνω στη διεθνή αλληλεγγύη και αλληλοβοήθεια. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΛΑΗ ΓΙΑ ΤΟ ΤΣΑΚΙΣΜΑ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ.

Στη ΠΟΥΓΚΟΣΑΒΙΑ, άρχισε μέσα στον περασμένο χρόνο, να διαμορφώνεται μια νέα κατάσταση πραγμάτων, ενάντια στη Σταλινική γραφειοκρατία της Μόσχας και την Κομινφόρμ, που τείνει να τραβήξει μαζί της και άλλες χώρες της Αν. Ευρώπης, που βρίσκονται κάτω από την καθοδήγηση του Κρεμλίνου. Αν η τάση Τίτο ξεληχθεί και ακολουθήσει το σωστό Μαξετιστικό - Λενινιστικό δρόμο, και προ πάντως, βαδίζει πάνω στη γραμμή που της υπόδειξε η 4η Διεθνής ασφαλώς θα τραβήξει μαζί της και άλλες 'λαϊκές δημοκρατίες', που θα βασίσουν για την υποστήριξη της κλίμας του Στάλιν και του Πολιτμπυρό, θα θα δημιουργήσουν μια νέα κατάσταση, γνή, που θα μπορούσε να ηγηθεί μιας Ευρωπαϊκής προσπάθειας για την εγκαθίδρυση μιας Ενωμένης Σοσιαλιστικής Σοβιετικής Δημοκρατίας στην Ευρώπη, σαν το πρώτο στάδιο προς την Παγκόσμια Σοσιαλιστική Συνομοσπονδία.

Στη ΓΑΛΛΙΑ, την ΙΤΑΛΙΑ και την ΑΙΓΙΑ, οι απεργιακές κινητοποιήσεις των εργατών βρίσκονται σήμερα σε μια κατάσταση ύφεσης και αναμύησης. Ύστερα από το πρόδομα των μεγαλειώδων αγώνων του Γαλλικού και του Ιταλικού προλεταριάτου από τους Σταλινικούς του περασμένου χρόνου, μια μεγάλη μερίδα εργατών άρχισε ν' αντιλαμβάνεται τους σκοπούς και τις επιδιώξεις των σταλινικών, που είναι απλά εξαρτήματα στην υπηρεσία της εξωτερικής πολιτικής Πολιτμπυρό του Κρεμλίνου. Απόδειξη τούτου, είναι η συνεχής άνοδος και το φρόντωμα των Τεταρτοδιεθνιστικών Κομμάτων στις πιο πάνω χώρες, που αγωνίζονται πραγματικά και μαχητικά για το στάσιμο των αλυσίδων των εκμεταλλευμένων και καταπιεζομένων.

Στην ΑΜΕΡΙΚΗ, ο γιάγκικος ιμπεριαλισμός, πνιγμένος μέσα στη μόνιμη κρίση του και αντιλαμβανόμενος το τέλος του που πλησιάζει με γοργό ρυθμό, αρρώσθηκε ολοκληρωτικά στη οργάνωση του τρίτου παγκόσμιου - αντισοβιετικού αυτή τη φορά - πολέμου.

Οπλισμένοι μ' ένα όπλο της αποκαλίνους - την ατομική βόμβα - και με τους τεράστιους υλικούς πόρους του, προετοιμάζεται για την τελευταία του εξόρμηση ενάντια στο παγκόσμιο προλεταριάτο. Χρησιμοποιώντας όλα τα μέσα κι όλες τις μεθόδους, από τον Οργανισμό Ενωμένων Εθνών ως το Ατλαντικό Σύμφωνο, από την προπαγάνδα ως την ψευτιά, από την συκοφαντία ως την διαβολή, προετοιμάζει ιδεολογικά το έδαφος για μια δίχως προηγούμενο εξόρμηση του ενάντια στους σλάβους του και την ΕΣΣΔ. Μικροστά, όμως, σ' αυτές τις τετατώδεις και πρωτοφανείς μεθόδους του ιμπεριαλισμού του δολλαρίου, οι προλεταριακές μάζες, που, κακή τη μοίρα, έτυχε να ποδηγετούνται από τους σταλινικούς προδότες, δεν βρίσκουν ν' αντιβέξουν, προς το παρόν τουλάχιστον, παρά

ΟΛΟΙ ΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΣΤΙΣ ΣΗΜΕΡΙΝΕΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΟΚΚΙΝΟ

ΠΡΟΑΓΡΑΦΙΟ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΕΛΘΕΤΕ!

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΚΚΙΝΗ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΤΙΔΑ

ΚΟΚΚΙΝΗ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΤΙΔΑ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Διεύθυνση Δρ. Τσιτσάνης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Διεύθυνση Δρ. Τσιτσάνης

ΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Διεύθυνση Δρ. Τσιτσάνης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΡΓΑΤΕΣ ΣΤΙΣ ΣΗΜΕΡΙΝΕΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΟΚΚΙΝΟ

ΕΡΓΑΤΕΣ ΣΤΙΣ ΣΗΜΕΡΙΝΕΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΟΚΚΙΝΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΚΚΙΝΗ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΤΙΔΑ

ΚΟΚΚΙΝΗ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΤΙΔΑ ΚΥΠΡΟΥ

Ο Κυριάκος Χατζηιωάννου (Περί των εν τη Μεσαιωνική και

Νεωτέρα Κυπριακή Ξένων γλωσσικών Στοιχείων, Texte und Forschungen zur den 'Byzantinisch-Neugriechischen Iarh-buchern'. Nr. 18, Αθήνα, 1936) ετυμολογεί το 'τσαέρα' από το πρόβρηγκανό 'chaïra' (σ.115). Προσθέτει δε (σ.22) ότι η προφορά του 'ch' αποδίδεται δια του 'το', και ότι η chaïra > τσαέρα κατ' αρχάς θα ήταν 'τσαίρα', αλλά λόγω της γατνάσεως του υγρού ρ, το i > ε.

Ο ίδιος ερευνητής ('Παρατηρήσεις και διορθώσεις εις εκδόσεις μεσαιωνικών κειμένων', 'Τα Εν Διοσπορά, Β', της δεκαετίας 1969 -1979', Εκδόση της Μορφωτικής Υπηρεσίας, 1979, σ. 90) επιβεβαιώνει τη γαλλική ετυμολογία της λέξης, σε μια διορθώση της ετυμολογίας της λέξης 'τζάριν' που κάνει ο Dawkins στο γλωσσάριο του Μαχαίρα.

Τέλος, ανεκδοκικά αναφέρω ότι ο Γ.Α. Καραμυλάς στο ημερολόγιον 'Ορίζοντες', σε μια ανάλυση του τραγουδιού της Αροδαφνούσας, εκλαμβάνει τη λέξη 'τσαέρα' σαν συνώνυμη της 'τσαγέρας': 'Εξ ου γίνεται πρόδηλον ότι εν Κύπρω μεσοτύπου του δεκάτου τετάρτου αιώνας, η ανώτατη τάξις και δη το περιβάλλον της Αυλής έπινε τσάι'. Τη παρερμηνεία επισημαίνει και διορθώνει ο Ν. Κλ. Λανίτης ('Η τσαέρα της Αροδαφνούσας', Η Ψυχή της Κύπρου, Αθήνα, 1946, σσ.29-31)

Άγγελ Νικολάου
Φίλιου Ζαννέτου, 10Α, Λεμεσός

CRY FREEDOM

Στον Συντάχτη,

Με εκπλήξη έμαθα πως πουλίετε εισιτήρια για το έργο «CRY FREEDOM» στη διπλάσια τιμή από την συνηθισμένη. Και ρωτώ τον Συντάχτη του Εντός: Γιατί μιά τέτοια τιμή μια και την επομένη της παράστασης το έργο θα προβάλεται για το κοινό στη μισή; Μήπως το Εντός θέλει να εκμεταλλευτεί μέσω της δημοτικότητας του CRY FREEDOM τον αγώνα του λαού της Ν. Αφρικής; Αν είναι έτσι, τότε το περιοδικό σας είναι όσο ανέντιμο όσο και ο παραπάνω υπόλοιπος Τύπος. Επίστευα πως το Εντός είναι μιά δυνατή φωνή ενάντια κάθε μορφής καταπίεσης και εκμετάλλευσης - ή μήπως αυτό είναι μόνο «για το εξώφυλλο»; Διαμαρτύρομαι λοιπόν για την «διπλοπροσωπεία» του περιοδικού σας και περιμένω ή να αναθεωρηθεί η τιμή του εισιτηρίου ή τουλάχιστο μιά πολύ καλή εξήγηση γιατί να είναι τόσο ακριβό μιά και απαλλάτεστε κιόλας του φόρου για την παράσταση. Εάν το Εντός αξίζει αυτό που ισχυρίζεται πως είναι, η επιτροπή σας έπρεπε να χρηματοδοτήσει η ίδια από συνδρομητές την παράσταση του CRY FREEDOM με ελεύθερη είσοδο ή τουλάχιστον με πολύ χαμηλή είσοδο, ώστε να δοθεί ευκαιρία σ' όλους να δούν το έργο και έτσι να προωθήσει τον αγώνα του λαού της Ν. Αφρικής, αντί να κερδοσκοπεί εις βάρος των άλλων.

Ευχαριστώ,
Zee Zemdekun
21Α Κωνσταντίνου Παλεολόγου
Λευκωσία.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΓΕΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
Η Α. Νικολάου έχει απόλυτο δίκαιο και λυπούμαι γιατί το παράδειγμα «τσαέρα» πέρασε και σε μερικά άλλα δημοσιεύματά μου. Ελπίζω ότι οι αναγνώστες θα έχουν κατά νούν τη διόρθωση.

Ευχαριστώ
Γιάννης Η. Ιωάννου.

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ZEE ZEMDEKUN

Σαν ο πό άμεσα αναμινμένος στην υπόθεση του 'CRY FREEDOM', απαντώ στον Zee Zemdekun. Είδα προσωπικά την ταινία αυτή σε πρώτη προβολή στο Λονδίνο και τη βρήκα συγκλονιστική. Εισηγήθηκα στα υπόλοιπα μέλη της συντακτικής του 'Εντός' να την προβάλλουμε στην Κύπρο σαν μιά πολιτική πράξη συμπαράστασης στον αγώνα των μαύρων της Ν. Αφρικής.

Δυστυχώς πληροφορηθήκαμε (από τη διεύθυνση του Ζήνα) ότι για να έρθει η ταινία αυτή στην Κύπρο θα κόστιζε πολύ ακριβά. Επειδή προσωπικά πίστευα ότι η υπόθεση αυτή άξιζε τον κόπο πρότεινα να φέρναμε την ταινία έτσι και αλλιώς, και αν δεν καλύπτονταν τα έξοδά της θα πλήρωνα το υπόλοιπο εγώ προσωπικά. Αν έμενε οποιοδήποτε πλεόνασμα θα πήγαινε στο 'Εντός' του οποίου τα οικονομικά είναι ως γνωστό σε κατάσταση μόνιμου ελλείματος, και που βέβαια πιστεύουμε ότι αξίζει να επιβιώσει.

Η τιμή της πρώτης προβολής έπρεπε λοιπόν να είναι πίο ακριβή για να καλυφθούν στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό τα έξοδα (αυτό είναι εξάλλου μιά συνηθισμένη τακτική που βοηθά τους κινηματογράφους να φέρνουν ταινίες ποιότητας στην Κύπρο).

Από ένα πρώτο υπολογισμό μετά την προβολή της ταινίας φαίνεται ότι έχουμε έλλειμμα γύρω στις £300 - £350. Οι επόμενες παραστάσεις του 'Cry Freedom' θα είναι βέβαια στην συνηθισμένη χαμηλή τιμή - στην πράξη όμως έχουμε ουσιαστικά επιχορηγήσει την ταινία, όπως ζητά ο επιστολογράφος μας.

Επιπρόσθετα, ελπίζουμε ότι στην περίοδο που θα ξαναπροβάλλεται η ταινία στη Λευκωσία (τέλη του Μάη), το 'Εντός' θα διαργανώσει και άλλες εκδηλώσεις συμπαράστασης στον αγώνα των μαύρων της Ν. Αφρικής.

Σημ.: Ένας μικρός πρόχειρος απολογισμός:

	Έξοδα	Εσοδα
α) Απογευματινή προβολή "Ζήνα"	£150	£ 45
Νυκτερινή	£750	£800
Προβολή "Αττικόν" Λάρνακας	£300	£175
β) Άλλα έξοδα: (εκτυπωτικά, εργατικά, γραμματόσημα επιστολών κλπ.	£150	£ -
	£1350	£1020

Για τη Συντακτική Επιτροπή
Νίκος Περισιτάνης

Ταβερνα ΑΞΙΟΘΕΑ

Οδός Αξιοθέας 9
τηλ. 430 787

Περαστείτε τη βραδύα σας στο κλασσικό παραδοσιακό δρομακι με τα γεράνια. Μαζί με το δροσερό υπαρχει και η αντιστοιχία κουζίνα ποιότητας. Επίσης σουβλακία-σεφταλία τείκ αγουεί 12 σελ. η πιττα

Αγγειοπλαστικό ΑΓΓΕΙΟΠΟΛΕΙΟ

Γ.Κοντού στη Λαϊκή Γειτονία
τηλ. 456977

Όλα τα προϊόντα μας κατασκευάζονται από μας. Μια αντιπροσωπευτική συλλογή της κυπριακής αγγειοπλαστικής που ενσωματώνει πνευματική ερευνας και ανανέωσης με σεβασμό στη παράδοση.

Εστιατόριο ΜΑΤΘΑΙΟΣ

δίπλα από τη Φανερωμένη και τη Τζαμουδα

Ανοίγουμε στις 4 το πρωί και κλείνουμε στις 5 το απογεύμα. Σερβίρουμε όλων των ειδών σουπιές και προγεύματα από το πρωί και όλα τα ειδικά κυπριακών φαγητών στη διαρκεία της ημέρας.

Καφε-Εστιατόριο Η ΠΙΑΤΣΑ

Νοτία της πρασινής γραμμής
στη πλατεία της Λαϊκής Γειτονίας

όλα τα ειδικά σφαρας, φαγητά του φουρνου σαλατες φρουτα διαφορων ειδων και όλα τα ποτα

ΤΙΜΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΛΑΙΚΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ

Μαεϊρκο ΓΙΩΡΓΟΣ-ΛΑΚΗΣ

Οδός Πειραιώς 10
τηλ. 476 420

Απεναντι από το παρκι του παλιου δημαρχειου

Μαεϊρκο για οοους βαστουν τζαι οοους εββαστουν

διαλεχτή

εργαστηρια - γκαλερυ κεραμικής
- διαλεκτική

εργαστηρια - γκαλερυ κεραμικής
αρχιεπισκοπου φιλοθεου - 8, μεταξυ εναλλαξ και ορφεα τηλ. 4 3 7 4 1 8 λευκωσια

αρχοντικό

λαϊκή γειτονία τηλ. 450080

καπηλειό

εστιατοριο — ταβερνα

λαϊκό—ταβερνειο

VIRGIN OLIVE OIL
KATHIGORIA SINIF CATEGORY KATHIGORIA
EXTRA EXTRA EXTRA EXTRA EXTRA

SEKEP

HALIS ZEYTİN YAĞI
HALIS ZEYTİN MANDALARI SATIS ENCIEMEN

ΠΑΡΘΕΝΟ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ
KATHIGORIA SINIF CATEGORY KATHIGORIA SINIF
EXTRA EXTRA EXTRA EXTRA EXTRA EXTRA EXTRA

ΣΕΚΕΠ

ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΕΛΑΙΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΤΗΛ. 463266 - ΛΑΤΕΙΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΟΞΥΤΗΣ
ACID
AGILITY

0-1.5%

ΕΜΒΛΑΔΕΙΣ
TARI
PRICE

Produced in Cyprus by the CYPRUS OLIVE PRODUCTS MARKETING BOARD TEL. 463266 - ΛΑΤΕΙΑ - ΝΙΚΟΣΙΑ - NET CONTENT 1/2 LITRE (480 gr approx) 1/2 LITRE (480 gr approx) 1/2 LITRE (480 gr approx) 1/2 LITRE (480 gr approx)

ΜΕ ΤΗΝ AUTOBANK ΣΤΟ ΧΕΡΙ ΕΝΑΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗ ΛΑΪΚΗ ΣΑΣ ΣΥΜΦΕΡΕΙ

Ανοίξετε ένα λογαριασμό στη ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ και έχετε τα πιο κάτω
ξεχωριστά πλεονεκτήματα που μόνο η AUTOBANK προσφέρει,
χωρίς καμιά χρέωση σας, 24 ώρες το 24ωρο, απλά, γρήγορα και με ασφάλεια.
Εκτός από την ανάληψη μετρητών, τις καταθέσεις, τις οδηγίες για ετοιμασία
καταστάσεων λογαριασμού και έκδοση βιβλιαρίου επιταγών
και πληροφορίες για το υπόλοιπο της κάρτας,

η AUTOBANK ξεχωρίζει γιατί είναι η μόνη κάρτα με την οποία:

- Μπορείτε να κάνετε πληρωμές λογαριασμών ΑΗΚ, ΑΤΚ, κλπ.,
και μεταφορές χρημάτων.
- Πληροφορείστε το υπόλοιπο του λογαριασμού σας
και όχι μόνο της κάρτας σας.
- Μπορείτε να αποσύρετε μέχρι £400 την ημέρα.
- Μπορείτε να συνδέσετε και λογαριασμό Ταμειευτηρίου,
που προσφέρει ψηλότερο τόκο από αυτό του Τρεχούμενου.
- Συνδυάζοντας την με την κάρτα VISA, μπορείτε με μια μόνο κάρτα να
χρησιμοποιείτε τις μηχανές AUTOBANK και να ψωνίζετε χωρίς μετρητά
από χιλιάδες καταστήματα.

24-HOUR AUTOMATIC BANKING

AUTOBANK

**Τραπεζικές Συναλλαγές Μέρα και Νύκτα
από τη ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**